

PEYĞƏMBƏRLƏRİN HƏYATI

Kamal əl-Seyyid

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

KAMAL ƏL-SEYYİD

**PEYĞƏMBƏRLƏRİN
HƏYATI**

Gürcüstan Müsəlmanları İdarəsi

Tbilisi 2019

***Kitabın adı:
Peyğəmbərlərin həyatı
(qısaldılmış)***

***Müəllif:
Kamal əl-Seyyid***

***Tərcümə edən:
Vüsal Hüseynzadə***

***Çapa hazırlayan:
Elnarə Cəfəri***

***Gürcüstan Müsəlmanları İdarəsi
2019***

***Bu kitab müəllifi Kamal əl-Seyyid olan
“Peyğəmbərlərin həyatı” kitabının qısaldılmış variantıdır.
Qurani-Kərimdə adı keçən peyğəmbərlərin həyatından bəhsən edir.***

حضرت آدم (ع)

HZ. ADƏM (Ə)

İLK İNSAN - ADƏM (Ə)

Allah öz rəhmət və lütf anlarının birində qurumuş heykələ ruh üfördü. Heykəl asqırdı və dedi: «Əlhəmdü lillah».

Adəm (ə) ayağa qalxdı. Artıq ona ruh üfürülmüş və kamil insan formasına düşmüşdü. O, nəfəs alır, o tərəf bu tərəfə baxırdı. Düşünən və diqqət edən bir insan yaranmışdı. Əllərini tərpedərək yol gedirdi. Gözəllikləri tanıyır, pislilikləri dərk edirdi. Həqiqət ona tanış idi. Haqqı və batili, xeyir və şəri, səadət və bədbəxtliyi ayıra bilirdi.

Allah mələklərə əmr etdi ki, Adəmə (ə) səcdə etsinlər. Bütün mələklər səcdə etdilər. Amma, başqa bir yaranmış ona səcdə etmədi. O, Allahın Adəmdən (ə) altı min il öncə yaratdığı cin tayfasından olan bir məxluq idi.

Allah-təala cini oddan yaratmışdı. Şeytan Adəmə (ə) səcdə etmədi. Allahın əmrindən boyun qaçırdı.

Allah-təala buyurdu:

-Ey Şeytan, niyə Adəmə səcdə etmədin?

Şeytan dedi:

-Mən ondan üstünəm. Məni oddan yaratmısan, Adəm isə palçıqdan yaranmışdır. Od palçıqdan üstündür.

Allah təkəbbürlü Şeytanı yanından qovdu. Onu öz rəhmətindən uzaqlaşdırdı və həmin vaxtdan da Şeytan Adəmə (ə) kin bəsləyərək düşmən kəsildi.

Şeytan təkəbbürlü, həsədli, kinli və özünübəyənən bir yaranmış idi. Həmişə bu fikirdə idi ki, Adəmi (ə) necə məhvə doğru çəksin, onu necə aldadıb, yolundan azdırsın.

Allah Şeytanı öz rəhmətindən uzaqlaşdırdı. Ona buyurdu:

-Rədd ol get! Sən qovulmuşsan və qiyamətə qədər mənim lə'nətim olsun sənə.

Şeytan dedi:

-Ey Allah, mənə qiyamətə qədər fürsət ver.

Allah-təala buyurdu:

-Qiyamətə qədər sənə fürsət verildi: müəyyən zamana qədər.

Şeytan dedi:

-Ey Allah! Məni azdırdığın üçün sənin bəndələrinin yolunun üstündə oturub, onların hamısını doğru yoldan azdıracağam.

Şeytan nə qədər lə'nətlik, nə qədər bədbəxt və yalançıdır! O azğınlığa düşməsində Allahı ittiham edir. O etdiyi günahla belə özünü cəzaya layiq bilmir. Şeytan demir ki, Adəmə (ə) paxıllıq edib, kin bəsləmiş, təkəbbür və lovğalıq etmiş, Allahın əmrindən çıxaraq səcdə etməkdən boyun qaçırılmışdır.

Beləliklə Şeytan kafir oldu. Öncə qürurlandı və sonra küfr yolunu tutdu. O güman edirdi ki, Adəmdən (ə) üstündür. Çünki, o, oddan, Adəm (ə) isə torpaq və palçıqdan yaranmışdır. Şeytan özünübəyənən idi. Unutdu ki, bu əmri ona, onu yaradan Allah vermişdir və Allahın əmrinə itaət etmək lazımdır.

Beləliklə Şeytan kafir oldu. Öncə qürurlandı və sonra küfr yolunu tutdu.

HƏVVA

Allah Adəmi (ə) yalnız yaratdı. Sonra onun üçün Həvvanı xəlq etdi. Adəm (ə) yoldaşını görərək sevindi. Həvva da bu görüşə şad oldu. Bütün eyib və nöqsanlardan uzaq olan Allah bizim ata və anamız olan Adəm (ə) və Həvvaya cənnətdə yer verdi.

Şeytan bütün vücudu ilə Adəm (ə) və Həvvaya kin bəsləyir və paxıllıq edirdi. O hər an Adəm (ə) və Həvvanı aldadıb, cənnətdən qovdurmaq barədə fikirləşirdi. Öz-özünə dedi: "Onları necə aldatmağı yaxşı bilirəm. Bilirəm ki, onlar mənim vəsvəşələrimə qulaq asacaqlar. Onları bu ağacdan yeməyə təhrik edəcəyəm. Onda Adəm yazıq və özüm kimi bədbəxt olacaqdır. Allah onu cənnətdən qovacaq və Həvva da Adəmin gününə düşəcəkdir".

Həqiqətən də o, Adəm (ə) və Həvvanı aldadaraq qələbə çaldı.

Adəm (ə) və Həvva o ağacın meyvəsindən yeyən anda çox qərribə bir hadisə baş verdi.

Allahın sonsuz qüdrəti ilə qəfildən Adəm (ə) və Həvva yerə endilər. Şeytan da endi. Beləliklə yerdə insan həyatı başlandı. Qarşıdurma və keşməkeşlər yarandı. Şeytanla insan arasında mübarizənin bünövrəsi qoyuldu.

Allahın istəyi bu idi ki, Adəm (ə) və Həvva yerə ensinlər və insan orada Allahın nümayəndəsi olsun. Əkinçilik etsin, ev tiksin və bu gözəl diyarı abadlaşdırsın.

İŞ VƏ YAŞAYIŞ

Yerdə yaşamaq asan deyildi. Çünki, yer cənnət deyil.

Onlar öz günahlarını yada salıb, ağlayır və Allahdan bağışlanmaq diləyirdilər. Beləliklə onların yaşayışı iş, ibadət və övladlarının gələcəyi barədə fikirlə keçirdi.

Günlər ötdü. Həvvadan bir qız və bir oğlan doğuldu. Sonralar o, yenidən bir oğlan və bir qıza sahib oldu. Beləliklə yer üzərində sakin olan insanların sayı altı nəfərə çatdı. Adəm (ə) və Həvva övladları olduğu üçün çox sevinirdilər. Onların övladları gündəgündə böyüyürdülər.

Onlar böyüyüb, cavanlıq yaşına çatdılar. Qabil və qardaşı Habil həmişə ataları ilə çölə gedər və ondan işləmək öyrənərdilər: yer şumlamaq, qoyun otarmaq. Eqlima və Luza isə ev işlərində analarına kömək edirdilər. Yaşamaq iş və zəhmət tələb edirdi. Günlər və illər beləcə ötürdü.

QABİL VƏ HABİL

Qabil daş ürəkli, kobud və bəd xasiyyətli bir insan oldu. Əksinə Habil isə çox sakit, mülayim və mehriban idi.

Adəm (ə) dəfələrlə oğlu Qabilə nəsihət etmişdi ki, pis işlərindən əl çəksin.

Atası Qabilin pisliklərinə son qoymaq istəyirdi və bunun üçün Allahın yaxşı insanları sevdiyini və pis iş görənləri xoşlamadığını ona başa salmaq istəyirdi. Bu məqsədlə onlara dedi:

-Sizin hər biriniz Allahın dərgahına bir qurban təqdim edin. Allah kimin qurbanını qəbul etsə, üstün şəxs odur. Çünki, Allah-təala yalnız imanlı şəxslərin qurbanını qəbul edir.

Qabil buğda tarlasına sarı yollanıb, təzə və dəyməmiş sünbüllərdən bir dəstə düzəltdi. Habil isə qoyun sürüsünə tərəf gedib, onların içindən eyib və nöqsansız bir qoyun seçdi: çox yaxşı və gözəl bir qoç. Çünki, tezliklə onu Allah dərgahına qurban və hədiyyə edəcəkdə.

Adəm (ə) övladlarına dedi:

-Bu təpələrə d ğru gedin!

Qabil buğda dəstəsini qucağına alıb, t p nin bařına getdi. Habil də  z gözəl qoçunu ona tərəf sürdü. Habil qoçunu t p nin bařında buraxdı. Qabil də buğda dəstəsini onun yaxınlığında yerə atdı. Habil Allaha səcdə etdi. Onun qorxusundan ağıladı. O, təmiz səmaya baxır v  Allahdan qurbanını qəbul etməsini istəyirdi. Amma, Qabil çox həyəcanlı idi. O tərəf bu tərəfə baxır, elə bil n  isə axtarırdı.

Birdən göy də bir ildirim çaxdı. Göy guruldamağına bařladı. Qabil qorxdı. Amma, Habil h miř  Allahı  ağıırırdı. Yağıř yağımağına bařlayıb, Habilin  z n  yudu, g z yařlarını sildi. Qabil isə bir qayanın altına sığındı. Bir ne  dəfə ildirim çaxdı. Qəflətən çox güclü bir ildirim  axıb, qoça dəydi və onu çox uzaq bir yerə apardı. Habil ürəkdən sevindi. Sevincindən ağıladı. Onun qurbanı qəbul olunmuřdu.

Amma, Qabilin ürəyi kin v  h s dl  dolu idi. K l yin ətrafa s p l diyi buğda dəstəsini görmək, onun  c n d z lm z idi. Bir dař parçasını götürüb, qardařının üstünə qıřqırdı: -S ni  ld r r m.

Habil sakitcə dedi:

-Ey Qabil! Ey qardař! Allah yalnız imanlı insanların qurbanını qəbul edir.

Bir gün Qabil t p d n enib qardařına yaxınlařdı. Çox ehtiyatlı idi: yırtıcı canavar kimi. Gözlərində xəyanət qığılcımı parlayırdı.

Habil isə yatmıřdı. Otladıqlarda çox g zdiyind n yorulmuřdu. Ona görə də bařını  m nlikd ki yastı bir dařın üzərinə qoyub, yatdı.

Onun   hr sind  təbəssüm v  ümid iřiğı görünürdü. O, arxayın yatdı. Çünki, bu yerlərdə canavar v  donuzların olmadığına əmin idi. Ona görə də qoyunlarını otlaqda qoyub, yuxuya getdi. O, dařla qardařına hücum edib, onun alnını parçaladı. Habilin gözlərindən qan axdı. O  z nd n getdi. Qabil isə dayanmadan onu dařla vururdu. Nəhayət Habil tamamilə hərəkətdən d řd . Qabil heyrət v  s rg rdanlıq i ind  idi. Qardařının cəsədini götürüb, yola d řd . Onu hara aparmağın v  necə bu ac leř yey nl rd n uzaq saxlamağın yolunu bilmirdi. Birdən onun yaxınlığında bir qarğa yerə qondu. Qarğa yeri qazır v  torpaqları kənara tullayırdı. Orada kiçik bir çala düzəldib, dimdiyi ilə  z yemini  alaya atdı və sonra isə üstünə torpaqla  rttd . Qabil çox mühüm bir iři k řf etdiyini anladı. Qardařının bədənini leř yey nl rd n v  canavarlardan qorumaq  c n yol tapdı. Sınıq bir s m y  götürüb, yeri qazmağına bařladı. O, qardařının cəsədini götürüb, həmin  alaya atdı və onu torpaqla basdırdı. Adəm ( ) hər řeyi anladı. Bildi ki, Qabil qardařını  ld rm řd r. Qəzəblə qıřqırdı: -Lənət olsun sənə ey Qabil! Niyə qardařını  ld rd n? Allah səni yerdə qan töküb, pis iřl rl  m řğ l olmaq  c nm  yaratmıřdır? Lənət olsun sənə! Qabil qaçdı. Yerdə sərgərdan oldu. O, d lil r kimi o tərəf bu tərəfə qaçırdı. Mağaralarda yatır, od v  alovun qarřısında təzim edir və onlara səcdə edirdi. Amma, daha alovdan qorxmurdu. Onun həyatı b t nlikl  əzab-əziyyətə v  peřiman ılığı çevrildi. Adəm ( ) qəmgin halda  z evinə qayıtdı v  övladı Habilin ayrılığından ağılamağına bařladı. Həvva da övladına görə ağıladı. Allah Adəmə ( ) vəhy etdi ki, ona bařqa bir övlad lütf edəcəkdir: Habil kimi saleh bir övlad. Doqquz aydan sonra Həvva gözəl bir uřağına sahib oldu. Uřağın   hr si ay kimi parlayırdı. Adəm ( ) sevindi v  ürəyi sevinclə doldu. Çünki, Allah-təala Habilin əvəzinə onun  c n bir övlad mərhəmət etmiřdi. Yeddi gün keçdi v  Adəm ( )  vladı  c n ad seçmək fikrinə d řd . Yeddinci gün həyat yoldařına dedi: -Onun adını řis qoyuram: Allahın hədiyyəsi. Çünki, Allah onu bizə hədiyyə vermiřdir.

حضرت نوح (ع)

HZ. NUH (ؑ)

NİCAT GƏMİSİ HƏZRƏT NUHUN (Ə) ƏHVALATI

İnsanlar bir millət halında və çox sadə yaşayırdılar. Əkinçilik edir, heyvan ovlayırdılar. Güclülər öz qüdrətlərindən istifadə edərək, zəif qardaşlarına hakimlik edirdilər. Zəif şəxslər isə güclülərdən qorxur, onların qarşısında təslim olub, alçaq və rəzil həyata və onlara əsir olmağa razı olmuşdular.

Nuh (ə) peyğəmbərin dövründə bütperəstlik, fəsad və çirkin işlər geniş yayılmışdı. Sadə camaat və sadələvh insanlar güclülərdən qorxurdular. Güclü və dövlətlilərsə bütllərə sitayiş edirdilər.

İnsanlar yeganə Allaha ibadət etməyi unudub, daşdan yonduqları bütllərə pərəstiş edirdilər. Onlar bütlləri öz əlləri ilə düzəldib, Fərat çayının sahillərində yerləşdirmişdilər və onların qarşısında təzim edərək, ibadətlə məşğul olurdular.

Camaatın daş bütllərə səcdə etməsi Nuhu (ə) incidirdi. O əzab çəkirdi. Nuh (ə) üzünü göyə tutaraq Allahdan istəyirdi ki, onun qəbiləsini cəhalət və nadanlıq zülmətindən azad etsin. Rəbbimiz Nuhu (ə) peyğəmbərliyə seçib, onu insanlara təqdim etdi. Yeganə Allaha ibadət yolunu öyrətmək üçün onu insanların içinə göndərdi.

ALLAHIN BİRLİYİNƏ DƏVƏT

Bir gün insanlar Nuhun (ə) uca səslə belə dediyini gördülər:

-Ey camaat! Mən Allahın sizə göndərdiyi elçisiyəm. Allah-təala yaradan və sizə ruzi verəndir. Allahdan bağışlanmaq istəyin. O sizi bağışlayar. Mehriban Allah sizə yağış göndərən, ili xeyir və bərəkətli edən, torpağı yaşillaşdıran Allahdır. Sizə oğul və qız əta edən odur. Elə isə siz niyə yeganə Allahın ibadətindən üz çevirib, daşlara pərəstiş edirsiniz?

Güclülər ona kin bəslədilər. Onlar o həzrətin sözlərini, onun dəvətlərini xoşlamırdılar. Ona görə də onunla mübarizəyə başladılar. Onu dəli adlandırıb, dedilər:

Sadələvh insanlar güclü və qüdrətli insanlardan qorxurdular. Güman edirdilər ki, haqq onlarladır və allahlar da onların tərəfindədirlər. Elə bilirdilər ki, bu qüdrət və hakimyyəti onlara həmin allahlar vermişlər.

Ona görə də Nuh (ə) və onun dəvətindən üz çevirdilər. Onlar Nuhun (ə) sözlərini eşitməsinlər deyə, barmaqları ilə qulaqlarını tuturdular.

Nuha (ə) iman gətirib, onun sözlərinə inananların sayı isə çox az idi. Yoxsul kişi və qadınların bəzisi Nuhun (ə) evinə gəlib, onun söz və nəsihətlərini dinləyirdilər. Qəlbləri Yeganə Allaha imanla dolurdu.

Nuh (ə) onlara görə narahat idi. O istəyirdi ki, qəbiləsi hidayət olunsun, rahat yaşasın; Onların güclüləri zəiflərə zülm etməsinlər. Nuh (ə) belə yaşayırdı. Hətta həyat yoldaşı onun ziddinə çıxıb, kafirlərlə əlbir olmuşdu. Bir oğlundan başqa bütün övladları ona iman gətirmişdilər.

NİFRİN

Vəhy mələyi enib, Nuha (ə) dedi:

-Nə qədər də`vət etsən də onların heç biri sənə iman gətirməyəcəklər. Özünü onlardan ötrü əzab əziyyətə salma, çünki, onlar nifrin olunmuş insanlardır.

Bu zaman Nuh (ə) əllərini göyə qaldırıb, Allahdan istədi ki, yeri kafirlərin çirkinliklərindən paklasın:

-İlahi! Kafirlərin heç birini yer üzərində saxlama! Əgər onları saxlasan, bəndələrini yolundan azdıracaqlar. Onlardan kafir və günahkar nəsildən başqa bir şey törəməyəcəkdir.

NİCAT GƏMİSİ

Allah-təala Nuha (ə) bir gəmi düzəltməsinə əmr etdi. Nuh (ə) böyük bir gəmi düzəltmək üçün şəhərdən bayırda bir yer seçdi. Nuh (ə) mahir dülgər idi. O, bu iş üçün çoxlu böyük taxtalar toplamalı idi.

Mö`minlər bu işində Nuh peyğəmbərə (ə) kömək etdilər.

Nuh (ə) gəmini düzəldirdi. Ona iman gətirən şəxslər taxtalar gətirir, onların bə`zisi taxtaları mıxlayır və bə`zisi qırlayırdılar. Bütərəstlər isə onları ələ salırdılar.

-Bu dəlilərə baxın, səhrada gəmi düzəldirlər.

Onlardan biri dedi:

-Nuh (ə) qocaldıqdan sonra aqlını itirmişdir.

Başqa birisi dilləndi:

-O dülgərlikdən başqa bir iş bacarmır. O məharətli dülgərdir. Amma, heyf ki, dəlidir.

Nuhun (ə) düzəltdiyi gəmi çox böyük idi. Bu gəmi insan adlı məxluqun xilasını və müxtəlif heyvanların tələfolma təhlükəsindən qorunması üçün düzəltdi.

Gəminin işi uzun illər davam etdi. Nuh (ə) və ona iman gətirənlər davamlı olaraq 80 ilə qədər çalışdılar.

İNTİZAR

80 il davamlı sə`ylərdən sonra Nuh (ə) və imanlı şəxslər gəmini düzəldərək qurtardılar. Gəmi üç mərtəbədə təşkil olunmuşdu: Aşağı mərtəbə, orta mərtəbə və yuxarı mərtəbə. Bütün mərtəbələr kiçik pəncərələrlə təchiz olunmuşdu. Gəminin önündə və orta təbəqədə gəmini idarə etmək üçün otaq düzəldilmişdi.

Hər şey hazır idi. Nuh (ə) və mö`minlər Allah-təalanın əmrini gözləyirdilər.

Bir gün səma qara buludlarla doldu. Hava çox qaraldı. Nuh (ə) göyə baxır, Allahın əmrini gözləyirdi. Bütərəstlər öz zülm və fəsadlarını daha da artırır, camaatı öldürür, oğurluq edir, pis və çirkin işlər görürdülər. Fəsad günbəgün artırdı.

Kiçik qız qaça-qaça həzrətin yanına gəlib, dedi:

-Təndirdən su çıxır.

Nuh (ə) təndirə tərəf tələsdi. Allah öz doğru və`dəsinə əməl etmiş və təndir bir fəvvarəyə çevrilmişdi. Ondən çox möhkəm su qaynayırdı. Səma buludla doldu; qara və tünd buludlarla. Aydın gündüz qaranlıq gecəyə çevrilmişdi. Nuh (ə) uca səslə öz ardıcılına buyurdu:

-Gəmiyə doğru tələsin!

Birdən göydə ildırımlar çaxdı. Buludların möhkəm gurultu səsləri ucaldı. Çox güclü yağış yağmağa başladı. Mö`min kişi və qadınlar bir-birinin ardınca gəmiyə minirdilər. Nuhun (ə) övladları da orada idi. Yalnız onların biri yox idi. Nuhun (ə) həyat yoldaşı da yox idi. O, bütpərəst idi və həyat yoldaşının peyğəmbərliyinə iman gətirməmişdi.

Heyvanların tələf olmaması üçün Allah-təala Nuha (ə) ilham etdi ki, hər heyvandan bir cütünü gəmiyə daxil etsin. Ona görə də Nuh (ə) əmr etdi ki, gəminin alt mərtəbəsi böyük heyvanlar üçün, üst mərtəbəsi isə quşlar üçün ayrılınsın.

TUFAN

Bütün yer üzündə bulaqlar qaynadı. Çöl və dağlıqlarda yağışların yağıntısı gücləndi. Möhkəm küləklər əsirdi. İldırımlar səmada parlayırdılar. Buludların gurultu səsləri hər yeri bürümüşdü. Yer fəvvarə kimi fantan vuran bulaqlara bənzəyirdi. Göydən yağış sel kimi axırdı. Bütün heyvan və quşlar gəmiyə mindilər. Mö`minlər orta mərtəbədə durub, pəncərələrdən qərribə və dəhşətli tufana tamaşa edirdilər. Dağların başından sular axırdı. Çöl və səhralar su gölməçələrinə çevrilmişdi.

Yağış çox qərribə bir güclə yağdı və möhkəm küləklər əsirdi. Bütpərəstlər şəhərdən qaçdılar. Onlar dağlara tərəf çəkildilər və hələ də Nuhun (ə) sözlərinə inanmırdılar.

QƏRQ OLMUŞ ÖVLAD

Nuh (ə) oğlunun qayıtmasını gözləyirdi. O, oğlunu mö`min bilirdi. Yer üzünü təlatümlü dalğalarla dolmuş böyük bir dənizə bənzəyirdi.

Nuh (ə) oğlunu tapmaq ümidi ilə şəhərə tərəf baxırdı. Uzaqdan onun dağlara tərəf üzdüyünü müşahidə etdi. Nuh (ə) uca səslə oğlunu çağırırdı:

-Oğlum, mənə sarı gəl! Övladım, gəmiyə tərəf gəl!

Oğlan qışqırdı:

-Yox, heç zaman! Mən dağa sığınacağam. Dağ məni sudan qoruyacaqdır.

Nuh (ə) güclü külək, dalğa və yağışların arasından qışqırırdı:

-Oğlum, bizimlə gəmiyə min! Səni heç kim bu acı taledən qurtara bilməz.

Nuh (ə) bu sözü ilə ona anlatmaq istəyirdi ki, Allahın fərmanı çatdıqda heç kəs ondan qurtula bilməz. Tezliklə yer, təpələr, dağlar və bütün ucalıqlar su ilə dolacaqdı. Çünki, Allah yeri zalım insanlardan paklamaq qərarına gəlmişdi.

Nuh (ə) yenidən oğlunu çağırmaq istədi. Lakin, ağır və böyük bir dalğa onların arasında ayrılıq saldı. Dalğalar onun oğlunu tufanda qərq etmək üçün çox ucqar bir nahiyəyə atdı. Nuh (ə) oğlunun imanlı şəxslər zümərəsindən olduğunu güman edirdi.

Allah-təala Nuha (ə) söz vermişdi ki, həyat yoldaşından başqa onun bütün ailəsini xilas etsin. Ona görə də Nuh (ə) başını göyə qaldırdı və dedi:

-İlahi, o mənim oğlumdur, mənim ailə üzvlərimdəndir və sənə və`din haqdır. Sən ən yaxşı hakimsən.

Allah-təala Nuha (ə) vəhy edib, buyurdu:

-Ey Nuh! O sənə ailəndən deyil. O əməlisaleh insan deyildir. Bilmədiyiniz işlər barədə məndən soruşma (bilmədiyiniz və başa düşmədiyiniz şeyi istəmə)!

Nuh (ə) oğlunun bütpərəst olub, Allaha iman gətirmədiyini və atasının peyğəmbərliyini qəbul etmədiyini anladı. Ona görə də Allah dərəgahından bağışlanmaq istəyərək dedi:

-İlahi! Bilmədiyim şey haqqında səndən soruşmağım üçün sənə pənah aparıram. Əgər məni bağışlamayıb, rəhm etməsən ziyankarlardan olaram.

Dalğalar hər şeyi udurdu. Hər şey güclü tufan nəticəsində kökündən qopub, qərq olurdu. Gəmi suyun səthində hərəkətə gəldi. Nuh (ə) uca səslə dedi:

«Ona Allahın adı ilə minin. Hərəkət edən və dayanan vaxt onu yad edin!»

Nicat gəmisi qayaların arasından özünə yol açdı. Yer böyük bir gölə çevrilmişdi.

Qırx gün keçdi. Göydən düclü yağışlar yağdı. Gəmi öz yolunu dağ kimi ağır dalğaların arasında yarıb, irəliləyirdi. Nuh (ə) və mö`minlər Allahu çağırırdılar. Onlar rəhmət, xilas və qurtuluş istəyilə Allahın dərəgahına ağılayaraq raz-niyaz edirdilər.

Qırx gündən sonra yağış dayandı. Buludlar get-gedə dağıldılar. Günəş nurunu saçmağa başladı.

Nuh (ə) bir qarğanı buraxdı. Qarğa göyə uçdu. O, göydə fırlanaraq geri qayıtdı. Çünki, qonmağa quru bir yer tapmamışdı.

Yer tərtəmiz idi. Mö`minlər öz həyatlarına qayıtdılar. Onların kiçik bir cəmiyyətləri var idi: Kiçik, lakin, Allaha və onun rəsuluna iman gətirmiş pak bir cəmiyyət. Yerdə yeni insan həyatı başlandı və mö`min cəmiyyət həyatın sülh və səfasını daddı. Orada nə zalım vardı və nə də zülmə mə`ruz qalan insan. Onların arasında oğurluq edəcək və fəsad törədəcək bir kəs yox idi. Beləliklə Nuh (ə) və mö`minlər əmin-amanlıq içində yaşamağa başladılar.

Nuh (ə) uzun müddət yaşadı. Onun ömrü çox uzun idi. Çünki, qəbiləsini doqquz yüz əlli il Allaha ibadət etməyə çağırmışdı. Amma, Allah-təala tərəfindən peyğəmbər kimi öz qövmünə göndəriləndə neçə yaşı olduğu isə bilinmir. O həzrətin tufandan sonra neçə il yaşaması da bilinmir. Amma, burası mə'lumdur ki, bu həzrət çox uzun müddət yaşamışdır. Ölüm mələyi Nuhun (ə) yanına gələndə o həzrət günəşin şüası altında oturmuşdu. Mələk ondan soruşdu:

-Öz həyatın barədə fikrin nədir? Halbuki, sən çox uzun bir ömür sürmüşsən.

Nuh (ə) ayağa qalxdı və kölgə tərəfdə oturdu. O buyurdu:

-Həyatı belə başa düşdüm: elə bil günəşdə oturmuşdum və sonra yerimi kölgəylə dəyişdim.

Nuh (ə) gözlərini yumdu. O öz risalətini icra etmiş və bəşəriyyəti həlak olmaqdan xilas etmək vəzifəsini yerinə yetirmişdi. Ona görə də Allah-təala əbədi salanı ona məxsus edərək buyurdu:

«Səlamun əla Nuhin fil`aləmin».

حضرت هود (ع)

HZ. HUD (ؑ)

HƏZRƏT HUDUN (Ə) ƏHVALATI

Ad qəbilələri bitki və yaşıllıqla dolu olan o məntəqədə yaşayırdılar. Orada vaxt-vaxtında yağışlar yağır, yer yaşıllaşır və səfalı olurdu. Hovuzları su ilə dolur, tarlalar gözəlləşirdi.

O zaman insanlar ev və bina tikməyə çox diqqət göstərirdilər. Məmarlıq sənətində, qala və saray tikmək işində xüsusi məharətləri vardı.

Bütün sərvətliyərlər zalım idilər. Onların uca boyları, güclü əzələləri və bərk ürəkləri var idi. Elə bil ürəklərini daşdan düzəltmişdilər.

O zaman, Allahın geniş dünyasının həmin nöqtəsində Hud (ə) yaşayırdı. O, saleh, mehriban və xeyirxah bir insan idi. Allah-təala onu peyğəmbərliyə seçib, qəbiləsinə tərəf göndərdi. Hud (ə) öz dəvətini yeganəpərəstliyə dəvət, büt-pərəstlikdən, daşdan düzəltmələri və heç bir xeyir və ziyanları olmayan allahların ibadətindən çəkəndirməklə başladı.

Hudun (ə) risalətinə iman gətirən pak insanlar çox az idilər. Zalım və əyyaşlar Hudun (ə) və onun risalətini məsxərə edirdilər. Onu nadan və dəli adlandırırdılar. Ad əhalisi Allahın peyğəmbərinə əzab-əziyyət verir, onu daim hədələyirdi.

Hud (ə) öz risalətini davam etdirdi. Zalımlar Hudun (ə) qarşısında bir iş görməyə aciz qalmışdılar. Ad camaatı iki dəstəyə bölündülər: Sayca çox az olan, Allaha və qiyamət gününə iman gətirmiş şəxslər və Hudun (ə) risalətinə kafir olub, öz tüğyan, təkəbbür, fəsad və azgınlıqlarını davam etdirənlər. Onların islah olunmalarına heç bir ümid qalmamışdı.

QITLIQ

Yağış zamanı çatdı. Amma, yağış yağmırdı. Həmin il yağışsız keçdi. Onların məhsulları azaldı. Heyvanların bəzisi aclıqdan məhv oldular. Bəzi ağaclar qurudular. Ad camaatı bütələrə üz tutdular. Onlara ibadət edir və onların yanında qurban kəsirdilər. Amma, heç bir faydası yox idi.

Yenə də yağış zamanı çatdı.

Amma, buludlar sürətlə dağıldılar. Büt-pərəstlər öz qurbanlarının sayını artırdılar. Lakin, buludlar görünür, sonra isə itirdilər. Əsən küləklər yalnız onlar üçün qum gətirirdi.

İMAN - XEYİR VƏ BƏRƏKƏT DEMƏKDİR

Hud (ə) gəlib, öz qövmünə nəsihət etdi və onlara dedi:

-Mən sizi sevirəm. Mən sizin xeyrinizi istəyirəm.

O buyurdu:

-Ey qəbilə! Allahınızdan bağışlanmaq istəyin və ona tərəf qayıdın! Tövbə edin ki, göyün yağışını ardıcıl olaraq sizin üçün göndərsin və gücünüzü artırsın.

Ad camaatı Allah tərəfindən onlar üçün gəlmiş elçinin nəsihətinə qulaq asmadılar. Ondən üz çevirdilər, onu hədələdilər və qurban kəsib, allahlarının yanına qoymaq-

la məşğul oldular. Yağış zamanı keçdi. Amma, bir damcı yağış da yağmadı. Qıtlıq onların bütün torpaqlarını bürüdü. Onların yaşıl və səfali yerləri səhraya çevrildi. Heyvanları tələf oldu, ağacları qurudu.

Üçüncü il yağışın yağma zamanı çatdı. Amma, quraqlıqdan başqa bir şey yox idi. Qıtlıq hər yeri bürümüşdü. Hud (ə) həmişə camaatı Allaha imana və bütperəstlikdən çəkinməyə dəvət edirdi. O deyirdi:

-Allah-təala qüdrətlidir. Yağış göndərən, yeri öldükdən sonra dirildən odur. Qüdrətli Allah o şəxsdir ki, dərələrə, çöllərə və çəmənliklərə yaşıllıq, səfaliq və tərəvət bəxş edir. Bütlər eşitməz daşlardırlar. Onların xeyir və ziyanları yoxdur.

Ad qəbilələri onun risalətinə iman gətirməyib, zalım hakimlərinə itaət edirdilər. Bə'zi pak insanlardan savayı heç kəs Huda (ə) iman gətirmədi.

Üçüncü ildə də Əhqaf sakinləri göyə baxır, bulud və yağış gözləyirdilər. Səma təmiz və mavi idi. Buluddan əsər-əlamət yox idi. Bütperəstlər daha çox qurban vermək fikrinə düşdülər. Hud (ə) gələrək sonuncu dəfə onlara nəsihət verdi. Onları tövbəyə, Allaha tərəf qayıtmağa dəvət etdi: Yağış göndərən və bolluq illərini əta edən yeganə Allaha doğru. Amma, Ad qövmü Hudu (ə) çıxararaq ona dedilər:

-Get, ey dəli! Sən yalançı adamsan. Əgər doğru deyirsənsə Allahın bizim üçün əzab göndərsin. Biz heç vaxt allahlarımızdan əl çəkməyəcəyik.

Hud öz qəbiləsinin halına yanırırdı. O istəyirdi ki, onlar iman gətirib, dəyərli və səadətli həyat yaşasınlar. Saatlar keçdi, üfüqdə qorxulu qara buludlar göründü. Buludlar get-gedə irəlilədilər və bütün Əhqaf səmasını bürüdülər. Ad tayfası buludları görərək şad olub, sevindilər və dedilər:

-Allahlar bizim dualarımızı qəbul etdilər. Bizim üçün yağış yağan buludlar göndərdilər.

Hud əzabın qəti nişanəsini görərək dedi:

-Yox! Heç vaxt! Bu çatmasına tələsdiyiniz şeydir. Onda dərdli əzab olan bir küləkdir. O, hər şeyi viran edəcək.

Hud dağa sığındı. Mö'minlər də ora sığındılar. Əzab çox yaxınlaşdı. Zaman keçirdi və bütperəstlər toplaşmış qara buludlara diqqətlə baxaraq yağış gözləyirdilər. Amma, faydasız idi. Soyuq küləklər əsməyə başladı. Tezliklə dağıdıcı tufan hərəkətə gələcəkdi.

Göydə işıqlar parlağa və qorxulu ildırımlar çaxmağa başladı. Göy gurultusu elə möhkəm və qorxulu idi ki, kafirlərin ürəklərini titrətdi. Bütperəstlər qorxaraq öz evlərinə sarı qaçdılar. Onlar ümitsizliklə buludlara baxırdılar. Hudun sözləri, onun nəsihətləri barədə fikirləşmirdilər. Yalnız daş heykəllərə baxırdılar. Onlar bu inamda idilər ki, o eşitməz daşlar onlara ruzi bağışlayır və onlara xeyir, bərəkət və ne'mət bolluğu əta edirlər.

Allahın qəzəb tufanı başlandı. Küləklər ağır, quru və olduqca soyuq idilər. Yağış və bulud gətirən küləklər deyildilər. Onlar çox güclü külək və qum topalarının tufanı idilər.

Ad qəbiləsi öz güc və qüdrətlərinə çox güvənirdilər. Onlar güman edirdilər ki, qıtlığa, quraqlığa və tufana qələbə çalacaqlar. Elə bilirdilər ki, tufan axşam və ya sabah sakitləşəcəkdir.

Evlər bir-birlərinə dəydi. Çox güclü və möhkəm olan mərmər sütunları töküldü. Hudun risalətinə kafir olanlar yerdə qumların üzərində çırpınırdılar. Heykəllər üzü üstə yerə düşdülər və parça-parça oldular. O büt-pərəst ibadətگاهی xarabalığa çevrildi. Allahın nifrini onları tutdu. Onlar zalım və qürurlu insanlar idilər. Allah küfrlərinə və mö'minlərə etdiyi zülmələrinə görə onlara qəzəbləndi; onları həlak edib, Hud və ona iman gətirənləri xilas etdi. Onları azad etdi ki, insanlar öz fitrət və təbiətlərinə qayıtsınlar və xeyir-bərəkət, firavanlıq və ne'mət bolluğu ilə dolu olan yeni insan həyatlarına başlasınlar.

حضرت صالح (ع)

HZ. SALEH (ؑ)

“BU, ALLAHIN DƏVƏSİDİR.”
HƏZRƏT SALEHİN ƏHVALATI

Əhqaf torpaqlarındakı Ad qəbilələri məhv olduqdan sonra bu qəbilə peyda oldu. Bu qəbilənin camaatı əkinçiliklə məşğul olur, quyu qazır, öz əkin sahələrini şumlayır, dağların içində evlər tikirdilər. Onlar Allahı düşünüb, ona ibadət etmək barədə fikirləşmirdilər. Bunun əvəzinə qəbilənin varlı və əyyaş insanları hədlərini aşıb, tüğyan edirdilər. Bu qəbilənin camaatı Allaha ibadət yerinə bütələrə ibadət edirdilər.

Həzrət Saleh həmin dövrdə yaşayırdı. O, pak xüsusiyyətli və aqah bir insan idi. Bu qəbilənin bə`zi insanları fikirləşirdilər ki, Saleh böyük məqama çatacaqdır və bəlkə də güclü Səməd qəbiləsinin rəisliyini öhdəsinə götürəcəkdir.

Allah-təala Həzrət Salehi Peyğəmbərliyə seçdi. Onu qəbiləsinə doğru göndərdi ki, insanları bütperəstlikdən çəkindirib, yeganə Allahın ibadətinə də`vət etsin.

Saleh yaxşı bilirdi ki, bütperəstlik onun qəbiləsinin ürəyində çoxdan kök salmışdır. Çünki, onların ata-babaları bütperəst olmuşdular. Həmçinin bilirdi ki, bu qəbilənin başçıları fasid insanlardır və bir kəsin xeyrini istəmirlər. Amma, Saleh, peyğəmbər və Allahın elçisidir. O, Allahdan başqa heç kəsdən qorxmur. Ona görə də Həzrət öz də`vətini açıq surətdə e`lan etdi. Səməd qəbiləsinin arasında doqquz nəfər güclü və quldur insan var idi. Onlar fəsad törədir və bədxahlıqla məşğul olurdular.

MÜQƏDDƏS DAŞ PARÇASI

Bir gün Səməd qəbiləsinin adamları dağdakı böyük daş parçasına tərəf yollandılar. Onlar qədim zamanlardan o daşa ibadət edirdilər. Bu daş parçası bütün qəbilənin yanında xüsusi hörmətə malik idi. Camaat onun qarşısında qurban kəsirdilər. Saleh öz qəbiləsinin əməlini görüb, onların etdiyi işə görə qüssələndi. Ona görə də müqəddəs daş parçasının yanına gedib, onlara buyurdu:

-Ey qəbilə! Allaha ibadət edin, sizin ondan başqa Rəbbiniz yoxdur.

Onların bə`ziləri dedilər:

-Niyə yeganə Allaha ibadət edək?

Saleh buyurdu:

-Çünki, sizi yaradan və sizə ruzi yetirən odur.

Onlar dedilər:

-Allah bizdən uzaq olduğu üçün biz istədiklərimizi ondan diləyə bilmirik. Ona görə də onun müqəddəs yaratdıqlarına ibadət edirik. Allah bizim bütün işlərimizi bu daşa tapşırılmışdır və Allah bizdən razı olsun deyə biz ona hörmət qoyuruq.

Saleh qüssə və nigarançılıqla buyurdu:

-Ey qəbilə! Allah sizi vücuda gətirəndir və məni də sizin yanınıza o göndərmişdir. O istəyir ki, təkə ona ibadət edəsiniz və ona ibadət etməkdə heç kimi şərikinə qoşmayasınız.

Onlar dedilər:

-Əgər sən həqiqətən Allahın elçisisənsə bu daşın içindən bizim üçün bir boylu dəvə çıxart.

Saleh onlara buyurdu:

-Allah hər şeyə qadirdir. Bizim hamımızı torpaqdan yaradan odur.

Sabahısı gün səhər çağı Saleh dağa tərəf böyük daş parçası olan yerə tərəf yollandı. Doğrusu, Salehin etmək istədiyi iş asan deyildi. Necə ola bilər ki, dağın içindən bir dəvə çıxsın? Necə ola bilər ki, bu daş yarılsın və ondan boylu bir dəvə çıxsın?

Bütün Səməd qəbiləsi dağın ətrafına yığışmışdılar. Onların bə'zisi şəkk içində idi. Bə'ziləri dağa baxır və bə'ziləri isə uzaqdan Salehin etdiklərinə fikir verirdilər. Gördülər ki, Saleh tə'zim və təvazö halında mavi səməyə baxır. O, bə'zi sözlər deyirdi.

Ad qəbiləsi Salehi gözləyir, çox diqqətlə dağa və onun bərk daşlarına baxırdılar. Saleh dizi üstə yerin üzərində oturdu və göz yaşları axıtdı.

Saleh birdən ayağa qalxdı və barmağını dağın bir nöqtəsinə tərəf uzatdı. Qəbilənin bütün adamları dəhşətli bir səs eşitdilər. O, daşların parçalanmasına oxşayan bir səs idi. Daşların bir hissəsi dərənin dibinə töküldü. Toz-torpağın arasından çox gözəl bir dəvə peyda oldu. Dəvə doğrudan da hamilə idi.

Çox sakit bir dəvə idi. İnsan ilk baxışında onu sevirdi. Saleh onun şükrünü etmək üçün Allaha səcdə etdi.

Qəbilə adamları bu işin əzəmət və böyüklüyü qarşısında baş əydilər. Onların bə'zisi Allaha səcdə etdilər. Salehin dedikləri düz çıxmışdı. Doğrudan da Allah birdir və şəriki yoxdur. Onlar çox az idilər. Amma, imanları dəvənin çıxdığı dağ kimi möhkəm idi. Beləliklə dəvə Salehin peyğəmbərlik nişanəsi oldu; büt-pərəstlik qarşısında tövhid nişanəsi

DƏVƏNİN BALASI

Üç gün keçəndən sonra dəvə gözəl bir dəvə balaladı. O həmişə anasının yanında idi. Onun yaxınlığında özü üçün oynayır. Anası da mehribanlıqla onu qoruyurdu. Dəvə və onun sakit körpəsi məhəbbət və rəhmət nişanəsi idi. Onu görənlər deyirdilər ki, bu, Salehin dəvəsidir. Amma, Saleh onlara deyirdi ki, bu, Allahın dəvəsidir. Bu, səməvi nişanədir, olmaya ona əziyyət edəsiniz. Kimsə ona zərər vurmağa çalışsa, Allahın nifrini sizi tutar.

Günlər ötürdü. Dəvə o geniş yerlərdə yaşayır, ot və ələflərdən yeyir, bulağa gedir və su içirdi. Bütün camaat onun südündən istifadə edirdilər. Bərəkətli və təmiz südü vardı.

QARŞIDURMA

Səməd qəbiləsi iki cəbhəyə bölünüb, mübarizəyə başladılar: iman cəbhəsi və büt-pərəstlik cəbhəsi. Kafirlər hər gün mö'minlərə əziyyət verib, onların imanlarını məsxərə edir, ələ salırdılar. Onlara deyirdilər:

-Siz doğrudanmı Salehin Allahın elçisi olduğuna inanırsınız?!

Mö'minlər cavabında deyirdilər:

-Bəli biz onun risalətinə və Allah tərəfindən gətirdiyinə inanırıq. Biz Allahdan başqasına ibadət etmərik.

Bu zaman kafirlər deyirdilər:

-Biz sizin iman gətirdiyinizə küfr edirik.

Onlar özlərini Allahın risalətinə olan küfrlərini açıq surətdə e'lan edirdilər. Çünki, onlar naz-ne'mət içində qərç olmuş varlılar idilər və belə güman edirdilər ki, çoxlu qüdrətləri vardır. Onların həddən artıq daşürəkli olan doqquz nəfəri hamıdan çox küfr edirdilər. Onların ürəklərində heç kəsə qarşı rəhm və qayğıkeşlik yox idi. Öz mənafeələrindən

başqa bir şey fikirləşmirdilər. Onlar hiss etdilər ki, Saleh onların nüfuzu üçün böyük bir təhlükədir. Buna görə də ürəklərində ona kin bəslədilər. Dəvəyə qarşı da kin bəsləməyə başladılar. Çünki, dəvə, Salehin peyğəmbərlik nişanəsi və onun peyğəmbərliyinin doğruluq əlaməti idi.

CİNAYƏT

Gecə yarından keçmişdi. Qidar dəvəyə kin bəsləyənlərdən biri idi. Dəvə xeyir və bərəkət nişanəsi idi. Amma, o, xeyir və bərəkəti sevmirdi. O, fasiq və zülmkar bir məxluq idi. Fasiq insan isə heç vaxt xeyir fikirləşə bilməz.

Onu mal və pul ilə şirnikləndirdilər. O, öz cinayətini yerinə yetirmək üçün ayağa qalxdı. Hiyləgərlər dedilər:

-Qidar, hara gedirsən?

O dedi:

-Elə indicə dəvəni öldürəcəyəm.

Bəli, bədbəxt Qidar öz qorxulu çöhrəsi ilə göründü. Birdən zahir oldu. Onun əlində qılınc var idi. Anası uzaqlaşmaq istədi. Amma, Qidar ona çox möhkəm bir zərbə endirdi. Yazıq dəvə yerə yığıldı. Qidar onun boynuna daha bir zərbə vurmaq istədi. Dəvə qüسسə içində öz körpəsinə nəzər saldı. Sanki ona demək istəyirdi: Özünü xilas et! Körpə qorxaraq dağa tərəf qaçdı.

Qan hər yeri bürüdü. Yer və daşlar qırmızı rəngə boyandı.

Dəvənin körpəsi dağın zirvəsində dayanıb, bıçaqlarla tikə-tikə doğranan anasına və ələrində xəncər dağın yuxarisına qalxan cinayətkarlara baxırdı. Bala dəvə böyük daşlar üzərindən yerə düşdü. Qanı fəvvarə vuraraq daşları öz saf qırmızı rənginə boyadı. Cinayətkarlar iti bıçaqlarla ona hücum edib, vəhşicəsinə tikə-tikə etdilər. Hətta canavarlar da bu kafir qatillərdən rəhimli idilər.

Həzrət Saleh və digər mö'minlər bu dəhşətli cinayətdən xəbər tutdular. O, imanlı insanlarla tələsdə ki, Allahın dəvəsinin başına nə gəldiyini görsün Lakin, yeri və dağın başını boyayan qanlardan başqa heç bir şey görmədilər.

Üfüqdə qara buludlar göründü. Fəza təhlükə ilə doldu. Bu fasiq və zalım insanlar xeyir və yaxşılıq istəmirdilər. Onlar, hər gün süd verən sakit və zərərsiz dəvəni məhv etmişdilər. Onlar dəvəni Allahın nişanəsi və Salehin peyğəmbərliyinin doğruluğuna sübut olduğu üçün öldürmüşdülər. Saleh onlara buyurdu:

-Yalnız üç gün evlərinizdə xoşgüzeranlıq edin. Tezliklə əzab sizi tutacaqdır. Səmuclular nəinki üzr istəyib, tövbə etmədilər, hətta indi də Salehi öldürmək fikrinə düşdülər. Onun ailəsini də qətlə yetirmək istədilər. Onlar yenə də bir yerə yığışib, qərara gəldilər ki, Salehin evinə hücum edib, onu qətlə yetirsinlər.

Onlar öz növbəti cinayətlərini həyata keçirməzdən qabaq çox dəhşətli bir hadisə baş verdi. Qara buludlar göydə toplandılar. Ulduz, ay və planetlər gözlərdən itdi. Dağ və dərələr tamamilə qaranlığa qərç oldu. O gecənin ortalarında göydən çox güclü ildırım çaxıb, Səmucl qəbiləsini alt-üst etdi..

O fasiq qəbilənin evlərinə dağıdıcı ildırımlar endi. Onların saray və mənzillərini bir-birinə vurub, tökdü. Dərələri od tutdu.

Saleh və mö'minlərdən başqa heç kəs o mə'rəkədən salamat çıxmadı.

Səmucl qəbiləsinin aqibəti bu idi. Dəvənin öldürülməsindən dörd gün sonra günəş, artıq o zalımların sakin olduqları yerin xarabalıqlarına saçırdı. Sübh vaxtı isə onların cansız cəsədləri evlərində qalmışdı.

حضرت ابراهيم (ع)

HZ. İBRAHİM (Ə)

BÜT SINDIRAN HƏZRƏT İBRAHİMİN (Ə) ƏHVALATI

O zaman, yə`ni dörd min il öncə Kən`an oğlu Nəmrud həmin yerin padşahı və sahibi idi. Bə`zi insanlar ona ibadət edirdilər. Çünki, ondan qorxurdular. O, insanları öldürür, həbsə salır və məhsullarından istədiyi qədər götürüb, mənimsəyirdi.

Bahar fəslində insanlar öz nəzirlərini götürüb, mə`bədə sarı yollandılar.

Bütün nəzirlər keşişlərə çatırdı. Onlar münəccim idilər. Ona görə də insanlar onlara hörmət edirdilər. Padşah da onlarla məsləhətləşirdi.

İBRAHİMİN (Ə) DOĞULMASI

Bir gün mə`bədin keşişləri Nəmrudun yanına gəlib dedilər:

-Ulduzlar bir körpənin doğulacağından xəbər verirlər. Sənin səltənətin onun əli ilə sona çatacaqdır. Nəmrud nigaran olub, narahat halda dedi:

-O nə vaxt doğulacaqdır?

Keşişlər dedilər:

-Bu il.

O il Nəmrud əmr etdi ki, doğulacaq bütün oğlan uşaqlarını qətlə yetirsinlər. Həmin ildə Həzrət İbrahim (ə) anadan oldu. Anası övladı üçün qorxurdu. O bir mağaraya sığındı və özünün günahsız körpəsini orada qoyub, evinə qayıtdı. Heç kəsin macərədan xəbəri yox idi. Nəmrud o ildə sayısız hesabsız körpəni qətlə yetirdi.

Nəmrud deyilən uşaqdan qorxurdu. O il sona çatdıqda rahat nəfəs aldı. Çünki, bütün oğlan uşaqlarını öldürmüşdü.

İbrahim (ə) Babilə və Ur şəhərinə yaxın olan Kövsəriyyə şəhərində anadan olub, mağarada böyüdü. Rəbbimiz onu qorudu.

İbrahim (ə) böyüdü. Anası mağaraya tərəf gəldi və övladını öpdü. Onu qucaqladı və sonra evinə apardı. İnsanlar elə bilirdilər ki, İbrahim (ə) iki-üç yaşlı uşaqdır. Amma, halbuki, onun ömründən yalnız bir neçə həftə keçirdi. Ona görə də Nəmrudun əsgər və mə`murları ona toxunmadılar.

AZƏR

Azər ulduzşünas bir insan idi. O allahların heykəlini düzəldirdi. Nəmrud Azərlə məsləhətləşirdi. İbrahim (ə) Azərin evində yaşayırdı. Azər onun anasının atası idi. Ona görə də İbrahim (ə) onu ata çağırırdı.

İbrahim (ə) böyüyüb, cavanlıq yaşına çatdı. Sübhan Allah ona ağıl, düşüncə və iste`dad bəxş etdi. Onun pak və təmiz ürəyi var idi. Ona görə də bütlərə ibadət etmirdi.

İbrahim (ə) böyüdü. O on altı yaşına çatmışdı. Bütün Babil camaatı bilirdilər ki, İbrahim (ə) allahlara ibadət etmir. İnsanların çoxu onun allahları ələ saldığını

görmüşdülər.

Hətta İbrahimin (ə) babası Azər bir gün İbrahimin (ə), onun bütlərindən daha gözəl bir büt düzəltdiyini gördü. Azər öncə sevindi və elə bildi ki, İbrahim (ə) də ona kömək edib, mə'bədi qoruyacaqdır. Amma, İbrahim (ə) yonduğu bütü sındırdı.

İbrahim (ə) insanları yeganə Allahın itaətinə hidayət etmək barədə fikirləşirdi. Bütün insanlar büt, günəş, ay və ulduza ibadət və Nəmruda pərəstiş edirdilər. Bahar fəsli çatdı, güllər çiçəkləndi və çayların suyu artdı. Camaaat baharın gəlişinə sevindilər. Onlar baharın gəlişi və ne`mətin bolluğu bayramını keçirməyə hazırlaşdılar.

Camaat şəhərin çölünə getməyə hazırlaşdı. Amma, İbrahim (ə) hazırlaşmırdı. O bayram mərasiminə getmək barədə heç fikirləşmirdi də. Ona dedilər:

-Ey İbrahim, sən niyə getmirsən?

İbrahim (ə) dedi:

-Mən xəstəyəm.

O, doğru yolu tə`yin edə bilməyən insanlardan ötrü nigaran idi. İbrahim (ə) bütün işlərində onlarla fərqlənirdi.

İnsanlar, hətta Nəmrud və bütün keşişlər də bahar bayramını keçirmək üçün şəhərdən çıxdılar. İbrahim (ə) şəhərdə tənha qaldı. Əlinə bir balta götürüb, böyük mə'bədə sarı yollandı. O mə'bəddə hamısı daşdan düzəldilmiş çoxlu allahlar var idi. Orada bütün bütlərdən böyük olan bir büt vardı. Onun adını Mordux qoyub, allahların allahı adlandırırdılar. Mə'bəd tamamilə boş idi.

İbrahim (ə) yalançı allahları sındırmaq qərarına gəldi. O, insanlara sübut etmək istəyirdi ki, onlar bərk daş parçasından başqa bir şey deyillər.

Ona görə də baltanı qaldırıb, daş allahlara zərbələr endirdi. Bütlər cavan İbrahimin (ə) zərbələri altında dağılırdılar. Onların tikələri yerin üzərinə tökülürdülər. İbrahim (ə) böyük bütə çatdı. Beyninə bir fikir gəldi. Cavan İbrahim (ə) baltanı allahların böyüyünün boynundan asdı.

Bahar bayramları sona çatdı. Babil camaatı şəhərə qayıtdı. Gecə çatdı və şəhər qaranlığa büründü. Nəzirləri allahların yanına qoymaq vaxtı çatmışdı.

Keşişlər mə'bədi gördükdə qorxdular. Camaat da qorxu ilə baxırdılar. Dağıdılmış allahların mənzərəsi dəhşətli idi. Bütün allahlar daş parçalarına çevrilmişdilər,

allahların böyüyündən savayı.

Hay-küy qopdu. Keşişlər bir-birlərindən soruşdular:

-Müqəddəs allahları dağıtmağa kim cür`ət göstərmişdir?

Onların biri dedi:

-Biz bir nəfər tanıyıyıq. Mümkündür bunlar onun işi ola. Yəqin ki, o cür`ətə gəlib, allahları dağıtmışdır.

-O cavan İbrahimdir. Biz həmişə onun allahları məsxərə etdiyini eşidirik. O deyir ki, bunların xeyir və zərərləri yoxdur.

Keşişlər çox qəzəbləndilər. Onlar ürəklərində İbrahime qarşı böyük qəzəb tufanı yaratdılar. O, allahları təhqir edən yeganə insan idi.

MÜHAKİMƏ

Nəmrud İbrahimi (ə) tutmaq fərmanını verdi və mə`bəddə onun mühakiməsini e`lan etdi.

Mə`murlar cavan İbrahimi (ə) tutub, qazinin və Nəmrudun yanına gətirdilər. Mühakimə qazinin bu sözləri ilə başladı:

-Biz bilirik ki, sən bizim allahlarımızı ələ salırsan. Bilirik ki, sən Babil camaatı ilə Bahar bayramında iştirak etməmişən. İndi de görək bizim allahlarımızla kim belə rəftar etmişdir? Ey İbrahim, bizim allahlarımızı sənmi belə etmişən?

İbrahim (ə) sakitcə dedi:

-Bunları bütlərin böyüyü etmişdir. Əgər danışa bilirsən ondan soruşun!

İnsanların hamısı allahların böyüyünə baxırdılar. Onun çiyində bir balta vardı. Amma, heç nə danışmırdı. Qazi dedi:

-Sən bilirsən ki, bu allahlar danışmaq iqtidarında deyillər. Onlar cavab verə bilməzlər.

Bu zaman İbrahim (ə) dilləndi:

-Bəs elə isə siz niyə öz əllərinizlə yonduğunuz bütlərə ibadət edirsiniz? Siz niyə görə heç bir xeyir və ziyanı olmayan, danışa bilməyən, sizin nəzir və hədiyyələrinizi qəbul etməyən daş bütlərə ibadət edirsiniz?

Mə`bəddə olanların hamısı başlarını aşağı saldılar. Hətta qazi də başını aşağı saldı.

Öz-özlərinə dedilər: "İbrahim (ə) doğru deyir. Daş necə Allah ola bilər. Ruhu və canı olmayan cansız heykəllərə necə ibadət edirik?"

İbrahim, mühakimə zamanı çatana qədər zindana atılmışdı. İbrahimin (ə) yandırılması üçün nəzərdə tutulan alov çox böyük idi. Ona görə də odun toplamağa başladılar.

Bütün bütperəstlər özlərinin dağıdılmış allahlarının intiqamını almaq üçün odun toplantısında iştirak edirdilər.

Onlar öz torpaqlarında ən böyük alov şö`ləsini yaratmaq fikrində idilər.

Hökmü icra etmək günü çatdı. Nəmrudun mə`murları İbrahimin (ə) qollarını

bağlayıb, şəhərdən çıxardılar. Alov şö`lələrinin hündürlüyü onlarla metr yuxarı çatırdı. Babil əhalisi qaçıb, geri çəkildilər. Onlar alovun onları yandırmasından qorxurdular.

İbrahim (ə) sakitcə alova tamaşa edirdi. Onun Allaha imanı var idi və Allahdan başqa heç kəsdən qorxmurdu. İbrahimin (ə) əllərini bağlamışdılar. Keşişlər belə güman edirdilər ki, İbrahim (ə) o böyük alovu gördükdə üzr istəyəcək, allahlara səcdə edib, keşişlərdən əfv olunmasını istəyəcəkdir. Amma, cavan İbrahim (ə) arxayın və rahat idi.

İnsanlar cavan İbrahimə baxıb, onun dözümlünə və mübarizliyinə heyrət edirdilər. Həmin həssas anlarda bir mələk İbrahimin (ə) yanına enib, ona dedi:

-Bir şeyə ehtiyacın varmı?

İbrahim (ə) böyük Allahdan savayı heç bir şey barədə fikirləşmirdi və heç kəsdən bir şey istəmirdi. Onun istəyi yalnız böyük Allahdan idi. Ona görə də mələyə dedi:

-Mənim Allahdan başqa heçə kəsə ehtiyacım yoxdur. Heç kimdən bir şey istəmirəm.

Allah-təala İbrahimi (ə) imtahan etdi. Onun imanını və ixlasını yoxladı. İbrahim (ə) mö`min və ixlaslı bir insan idi.

Mə`murlar mancanağın ipini çəkdilər. İbrahim (ə) bir anda göyə tullandı və çox əzəmətli bir alovun içinə düşdü.

Allah-təala alova vəhy etdi:

-Ey alov! İbrahim (ə) üçün sərin və gülüstan ol!

Alov hələ də şö`lələndi. Amma, özünün yandırmaq qüdrətini əldən vermişdi.

Alov İbrahimə heç bir zərər yetirmədi. Yalnız əl-qolunu bağladıkları ipləri yandırdı.

Alovun İbrahimin (ə) düşdüyü hissəsi gözəl və güllü bir bağa çevrilmişdi. Amma, hər tərəfdən alov onu əhatə etmişdi.

Nəmrud alovun sakitləşməsinə gözləyirdi. O, İbrahimin (ə) taleyini görmək və ona qələbə çaldığı üçün bayram etmək istəyirdi. Alov çox böyük və ağır idi. Bir neçə gün eləcə yanıb, şö`lələndi. Amma, get-gedə zəifləyib, söndü. Nəmrud İbrahimin (ə) başına gələnəri görmək üçün alova sarı getdi. O fikirləşirdi ki, görəsən İbrahim (ə) külə çevrilmişdirmi? Amma, o və bütün Babil əhalisi təəcübləndilər. Hamı anladı ki, İbrahimin (ə) Allahı qüdrətli və böyükdür. Ona görə də İbrahimdən əl çəkib, onun azad yaşayışına mane olmadılar.

KÖÇ

İbrahim (ə) illərlə bu vəziyyətdə yaşadı. O, imanlı xalası qızı Sara ilə evləndi. Sara varlı, mülkü bir qız idi. Onların hamısını həyat yoldaşı İbrahimə hədiyyə etdi.

Nəmrud öz taxt-tacından ötrü qorxurdu. Ona görə də İbrahimi (ə) Babil torpaqlarından çıxarmaq qərarına gəldi.

O başqa bir məmləkətə getdi: Onları yeganə Allaha ibadətə və büt-pərəstlikdən çəkinməyə də`vət etmək üçün. O, insanları sevirdi. Onların xoşbəxt yaşamasını istəyirdi. Ona görə də Babil torpaqlarından çıxıb, Fələstinə sarı yollandı.

Nəhayət, bu gün Fələstində Əlxəlil adlandırılan torpağa çatdı.

Allah-təala İbrahimə övlad verməmişdi. Yaşı yetmişi ötmüş İbrahim (ə) Hacərlə evləndi. Nəticədə İsmayıl doğuldu.

حضرت لوط (ع)

HZ. LUT (ؑ)

HƏZRƏT LUTUN ƏHVALATI

Sədum camaatının yaşayışı əkinçilik yolu ilə keçirdi. Səhərdən axşamadək əkin yerlərində işləyir, sonra isə şəhərdəki evlərinə qayıdırdılar.

Heç kəs bilmir ki, onların əxlaqları necə korlandı və pis işlərə əl atıb, naxələf əməllərlə məşğul oldular. Onlar səfər edənlərin yolunu kəsib, mallarını qarət edir və özlərinə qarşı əxlaqa zidd işlər görürdülər. Onlar həmin şəhərdə onlara hörmət qoyacaq, su və çörək verəcək, onlarla xoş rəftar edəcək bir ev, bir ailə tanımırdılar. Yalnız bir evdən başqa və o da Lutun evi idi.

Lut görürdü ki, camaat üzdənirəq və çirkin işlərlə məşğuldurlar; elə murdar işlər görürdülər ki, hər bir həyalı və şəxsiyyətli insan bunların adını çəkməyə xəcalət çəkir. Lut bütün bu pis işlərin səbəbini bilirdi. Onlar öz pak insani təbiətlərindən və fitrətlərindən ayrı düşmüşdülər.

Lut öz qövmünə nəsihət verib, onlara deyirdi:

-Öz insani fitrətinizə, öz rəbbinizə və özünüzdən pak və sağlam uşaqlıq dövrünüzdə qayıdın. Niyə görə gözəl bir həyata üz tutmursunuz? Nə üçün gözəl ailə həyatından uzaqlaşmaq istəyirsiniz?

Onlar dəfələrlə onun əleyhinə hiyləli planlar hazırlamışdılar. Lut onların arasında qərib kimi yaşayırdı. O, gözəl təbiətli bir şəxsiyyət idi. Amma, onlar çirkin və aludə insanlar idilər. Heç bir sədumlu Lutu sevmirdi. Çünki, o, onların etdiklərini etməirdi. Çirkin işlərin qarşısında sakit durmurdu. Hətta həyat yoldaşı da kafirlərin tərəfdarı idi. Sədum xalqının etdiyi pis və çirkin işlərə razı idi.

Onlar Allaha iman gətirməyib, bütələrə ibadət edirdilər. Lut və onun qızları isə Allaha iman gətirmişdilər və Sədum camaatının pis işlərindən uzaq idilər.

Fəsad və çirkin işlər günü-gündən artdıqca, Lutun müsibət və dərdləri də artırdı.

Bəli, bir gün mələklər Sədum torpaqlarına yola düşüb, qərib qonaq paltarında şəhərə girdilər. Lutun evinin qapısını döymək istəyəndə onların gəlişindən heç kim xəbər tutmamışdı. Gecə çatmışdı. Lut qapını açdı. Üç gözəl cavan gördü.

Lut bildi ki, çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdır. Amma, nə etsin?! Onlardan üzr istəyib, qəbul etməkdən imtina etsə düzgün olarmı? Bu iş nə əxlaqi və nə də dini bir iş olardı. İnsanın qərib qonağa qapı bağlaması əxlaqdan uzaqdır. Dini cəhətdən də o heç kəsi özündən qovmalı deyil. Bəlkə o acdır, bəlkə susuzdur, bəlkə yolda qalmış bir yolçudur. Lut nə etsin?!

Həzrət qonaqlarına xoş gəldin dedi. Onları tez evinə daxil edib, qapını bağladı. Lutun həyat yoldaşı qonaqları gördü. İçindəki fəsad və xəyanəti şö'lələnməyə başladı. İstədi ki, şəhər camaatını xəbərdar etsin. Amma, qapı bağlı idi.

Şeytan ona vəsvəsə etdi ki, bir od qalasin. Şəhər əhalisi onu görməklə biləcəklər ki, Lutun qonağı gəlmişdir. Qadın evin damına çıxıb, bir qədər odun topladı və sonra alov yandırdı. Alov və tüstü şö'lələri göyə qalxırdı...

Lut camaata dedi:

-Öz evlərinizə qayıdın. Öz ailə həyatınıza qayıdın. Öz fitrətinizə qayıdın. Çünki, Allah sizə qəzəblənə bilər.

Sədom əhalisi Lutun sözlərinə gülürdülər. Onların biri qışqırdı:

Qonaqlarını bizə təslim et! Yoxsa evin qapısını sındırıb, onları zorla səndən alarıq. Lut o tərəf-bu tərəfə baxırdı. Onun yanında heç kəs yox idi. Həqiqətən o, yalqız idi. Amma, yəqin ki, bunun da onlar üçün fərqi yox idi. Onlar canavar kimi həzrətin evini mühasirəyə almışdılar.

Şəhər camaatı həmin əlaməti görmüş və ona görə də qaça-qaça Lutun evinə tərəf gəlmişdilər. Onlar evin qapısının yanına toplaşmış, qapını möhkəm döyürdülər. Çünki, bu iş adət etmişdilər. Adət etmişdilər ki, qonaqlara daş atsınlar. Birinci hansının daşı dəysəydi, onun idi.

Qapı bir-birinin ardınca dayanmadan döyülürdü. Onların səsi ucalırdı: Əgər qapını açmasanız onu sındıracağıq.

Bu həyacanlı anlarda qapı açıldı və onun qonaqları göründülər. Qonaqlar Luta dedilər:

-Qorxma, biz qonaq deyilik. Biz Allahın elçiləliyik. Allah-təala bizə fərman vermişdir ki, bu şəhəri viran edək. Günəş çıxmazdan əvvəl bu şəhər xarabalığa çevriləcəkdir. Amma, sən tez bu şəhərdən çıx. Ailəni də özünlə apar. Çox uzaq yerə get! Arxana baxmadan get!

Bu zaman qonaqlar öz barmaqlarını Sədom camaatına tərəf uzatdılar. Gözlənilmədən qərribə bir işıq saçdı. Şəhərin bütün kişiləri kor olub, öz gözlərini itirdilər. Lut əzab yetişməmişdən qabaq Sədom torpaqlarını tərk etməli idi. Həzrət öz ailəsinə göstəriş verdi ki, gecə yarısı qaranlıqda şəhərdən çıxmağa hazırlansınlar.

Lut təpələrin və hündürlüklərin o tərəfində gizləndi. Yoldaşı evin damında yandırdığı alova baxırdı. Alov söndü. Sükut hər tərəfi bürüdü. Lutun arvadı

qayıtmaq istəyirdi. Səhərə isə çox vaxt qalmamışdı.

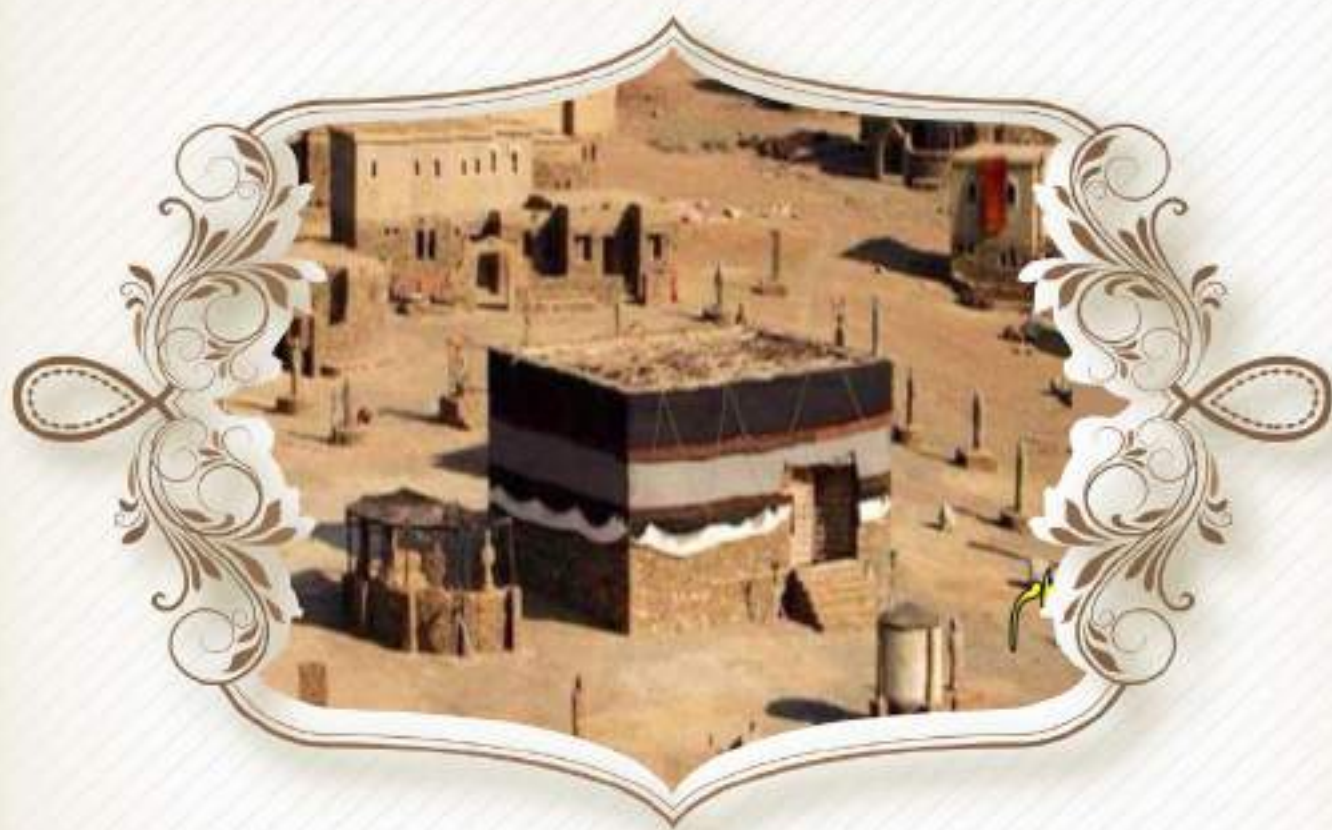
Birdən çox qorxulu bir səs eşidildi: göy gurultusuna bənzər, Amma, ondan daha möhkəm, yer tərpədici bir səs. Digər tərəfdən böyük bir vulkan fantan vurub, yanmış və alovlu daşları göyə atdı. Sədum şəhərinin səmasını yandırıcı alovlar bürüdü və o torpaqları örtüdü. Qaranlıqdan səma daşları enməyə başladı. Həqiqətdə göydən alov və daş yağdı.

Lutun yoldaşı yerə yığılaraq, duz topasına çevrildi. O, yoldaşı Luta növbənöv dərd və işgəncələrlə əzab-əziyyət vermişdi. O, büt-pərəst və kafir idi. Yoldaşına xəyanət etdiyinə, fasiq Sədum camaatı ilə həmkarlığına görə xəyanətinin mükafatını alırdı.

Səhər oldu. Günəş çıxdı. Amma, Sədum şəhərindən heç bir əsər qalmamışdı. Şəhər xarabalığa, yanmış daş və duz topalarına çevrilmişdi. Hər şey yanmış və külə dönmüşdü. Çünki, Sədum camaatı yerdə fəsad və pisliliklərlə məşğul olub, bütün gözəllikləri də xarabalığa çevirmişdilər. Allahın qəzəbi onları tutdu, səma onlara alov və möhkəm daşlar yağdırdı. Sədum şəhərinin qalıqları yanmış daş və duzla dolu dəhşətli bir yer olaraq indiyə qədər də qalmaqdadır.

حضرت اسماعیل (ع)

HZ. İSMAYIL (Ə)

HƏZRƏT İSMAYILIN ƏHVALATI

Allah-təala İbrahimə İsmayıl adlı övlad bəxş etdi. O, sevməli uşaq idi. Atasının ürəyini sevinc və şadlıqla doldurmuşdu. Atasını qucağına alır və öpürdü. İsmayıl bə'zi vaxtlarını anası Hacərin çadırında keçirirdi.

Saleh qadın olan Sara İbrahimi (ə) çox sevirdi. Onu sevindirmək istəyirdi. Amma, Hacərə həsəd apardı. Çünki, Hacər övlad sahibi olmuşdu. Amma, Sara hələ də övladdan məhrum idi.

Sara istəmirdi ki, həsəd aparmaq onun qəlbini içəridən sarsıtsın. O, bununla Hacərə nifrət etmək, ona kin bəsləmək istəmirdi. Ona görə də əri İbrahimə dedi ki, mən bundan sonra Hacəri görmək istəmirəm. Çünki, Hacəri gördükdə ona həsəd aparırdı. O, bu işin vasitəsilə cəhənnəm odunda yanmaq istəmirdi.

Allahın istəyilə İbrahim (ə) Hacəri və oğlu İsmayılı özüylə cənuba tərəf, çox uzaq bir yerə aparmalı idi. İbrahim (ə) Allahın fərmanına itaət edərək, indiyə qədər getmədiyi namə'lum bir yerə köçdü. O, südəmər körpəli həyat yoldaşı Hacərlə uzun müddət yol getdilər. Onlar quru, su və otsuz bir yerə çatdılar: qum və quru səhra bitkilərindən başqa bir şey olmayan bir dərəyə. Orada mələk endi və İbrahimə xəbər verdi ki, müqəddəs yerə çatmışdır.

İbrahim (ə) o dərəyə endi. Həyatdan uzaq bir dərə idi. Orada nə çay vardı, nə bulaq və nə də bir insan orada yaşayırdı. Həqiqətən Allahın istəyi bu idi ki, körpə İsmayıl və anası orada yaşasınlar.

İbrahim (ə) oğlu və yoldaşı ilə vidalaşdıqdan sonra onlardan uzaqlaşdı. Təpələrin başında dayandı. Göyə baxdı və Allahdan istədi ki, onları zərər və ziyanlardan qorusun.

SU

İbrahim (ə) çox uzaqlaşmış, gözlərdən itdi. Hacər daha onu görə bilmirdi. İsmayıl ətrafında nələr baş verdiyini bilmirdi. Hacər oğlu üçün bir qoyun dərisi sərdi, özü və körpəsi üçün dik bir xeymə düzəltmək üçün ayağa qalxdı. O, çox arxayınlıqla işləyirdi. Elə bil ki, öz evindədir. Hacər inanırdı ki, orada kimsə vardır. O, onu və uşağını qoruyur. Gündüzlər bir az odun toplayıb, gecələr od qalayır. Şam yemək üçün özünə bir az çörək hazırlayırdı. O, gecənin çoxunu oyaq qalır və ulduzla dolu səmaya baxırdı.

Bir neçə gün keçdi. Hacər belə bir vəziyyətdə yaşayırdı. Götürdüyü sular qurtardı. Qorxulu və sükuta bürünmüş bir dərədə Hacər o tərəf-bu tərəfə baxırdı. Amma, bir şey görmürdü. Əmin oldu ki, bu yer quru və susuzdur. Qabaqca nə bir insan buradan keçib və nə də səmasında bir quş uçmuşdur.

Körpə İsmayıl ağladı. O, susuz idi; bir içim su istəyirdi. Amma, bilmirdi ki, ətrafında nələr baş verir. O, bilmirdi ki, yerin hansı tərəfində yaşayır.

Anası mehribanlıqla ona baxırdı. Nə etsin? Öz-özünə deyirdi. Bəlkə bu dağın arxasında bulaq və ya çala ola.

Hacər Səfa dağına tərəf qaçdı. O, ümidlə qaçırdı. O, dərəyə nəzər saldı. Amma, bir şey görmədi. Səhranın qumundan başqa orada heç nə yox idi. O, dərənin ortasında yalnız havanın hərərətindən dalğalanan və dərəyanı xatırladan ilğım görmüşdü.

Hacər qaça-qaça uşağı İsmayıla tərəf qayıtdı. Uşaq ağlayır və qışqırırdı. O, su axtarırdı. Hacər ümidlə Mərvə dağına baxdı: Bəlkə orada su olar?

Çox sür'ətlə qaçırdı. Qumlar ayağının altında dağılırdı. Suyu oxşar bir şey gördü. Qaçdı və sür'ətlə yolu qət etdi. Amma, yenə də ilğımdan başqa bir şey deyildi.

Hacər Səfa və Mərvə dağları arasında qaçırdı. O, oğlu İsmayıla su axtarırdı. Çünki, o, susuzluqdan can verməkdə idi. Hacər göyə tərəf baxdı və səmimi qəlbədən fəryad etdi:

-İlahi!

Mərvə dağına qalxdı. İsmayıl gözlərindən itdi. Ağlamağı kəsildi. O, oğlu İsmayılın can verməyindən qorxdı. Bəlkə də ac bir canavar onu yemişdir. Var gücü ilə qaçırdı. Uzaqdan gördü ki, İsmayıl sakitdir və ayaqlarını tərpedir. Kiçik ayaqlarının altından su bulağı qaynayır.

Hacər ağlayaraq göyə baxdı. Allah duasını qə'bul etmişdi. Qumların arasından su axırdı. Hacər, susuzlar ondan su içsinlər deyər, tez suyun yan-yörəsində kiçik bir hovuz düzəltdi. O, sonralar Zəməm quyusu adı ilə məşhurlaşdı.

KƏ'BƏ - TÖVHİD NİŞANƏSİ

Allah İbrahimə fərman verdi ki, tövhid nişanəsi və Allaha ibadət üçün bir yer olacaq ev və məscid düzəltsin. İbrahim (ə) oğluna dedi:

-Allah mənə əmr etmişdir ki, bu kiçik tərənin başında onun evini düzəldim. Allahın evini düzəltmək üçün İbrahim (ə) öz Allahının fərmanına, İsmayıl da atası İbrahimin (ə) də'vətinə müsbət cavab verdilər. O qoca kişi və cavan İsmayıl ayağa qalxmalı və bu mühüm tapşırığı yerinə yetirməli idilər. Onlar öncə ev tikmək üçün dərənin ətrafındakı dağlardan münasib daşlar gətirməli, torpaq yığmalı və evi tikmək üçün lazım olan məhlulu əldə etmək üçün ona kifayət qədər su tökməli idilər.

Beləliklə, evin tikintisi başlandı. Öncə ora dərənin yan-yörəsindəki dağlardan daşlar gətirdilər. Su üçün hovuz düzəldilər və torpaq topladılar. Cavan İsmayıl daş gətirmək mə'suliyyətini öz öhdəsinə götürdü. Binanın əsasının möhkəm olunması üçün o, möhkəm daşlar seçirdi. Çoxlu yaşıl rəngdə daş parçaları topladı. Sonra hovuzun suyunu torpaqlara tökdülər ki, yapışqan palçıq düzəltsinlər və onunla da daşları bir-birinə möhkəm yapışdırsınlar.

İbrahim (ə) yaşıl rəngli daşları bir-birinin üzərindən düzürdü ki, evin bünövrəsini qoysun. İsmayıl daşları atasının əlinə verirdi. Hər gün bir sıra daş düzür və sonrakı günü isə ikinci sıranı hörməyə başlayırdılar. Beləliklə, hər gün bina bir qədər ucalırdı və hər gün İbrahim (ə) və İsmayıl evin ətrafına yığışır və deyirdilər:

-İlahi! Bizdən qə'bul et! Həqiqətən sən eşidən və bilənsən.

Kə'bənin binası səkkiz metrə qədər ucaldı. İbrahim (ə) evin yuxarı küncündə boş bir yer gördü. O gecə göyün daşları parlayırdılar. Onların biri yaxınlıqdakı bir dağın zirvəsinə endi. Səhər tezdən İbrahim (ə) dərədən görünən dağa tərəf yollandı. Gözü qar kimi parlayan ağ bir daşa düşdü. Bu daş evin divarının boş yeri qədərində idi. Ona görə də İbrahim (ə) o daşı götürüb, evin boş yerinə yerləşdirdi. Evin tikintisi sona çatdı; Allahın hörmətli evinin, yeganə və şəriksiz Allahın ibadət olunduğu ilk evin.

Kə'bənin şərqə və qərbə açılan iki qapısı vardı. İbrahim (ə) bir qədər İxzir adlanan ətirli otdan yığıb, onun qapısının ağzına qoydu. İsmayılın anası Hacər gəlib, Kə'bə üçün bir örtük hədiyyə etdi.

İBRAHİM (Ə) HƏCCİ

İbrahim (ə) dağa gedib, onun zirvəsinə qalxdı. Sonra uca səslə insan nəsillərini hörmətli evin həccinə də'vət etdi. Curhum qəbiləsi və onların yaxınlığında yaşayan ərəb qəbilələri Xəlilür-Rəhman İbrahimin (ə) səsini eşitdilər. O il İbrahim, İsmayıl və Hacərdən savayı heç kəs həcc yerinə yetirmədi. Vəhy mələyi enərək, həcc etmə qaydalarını İbrahimə öyrətdi. Onlar Zəməm suyu ilə qüsl edib, ağ və təmiz paltarlar geyindilər. Yeddi dəfə Kə'bənin ətrafına təvaf etməyə başladılar. Namaz qılıb, Allahdan əməllərinin qə'bul olunmasını istədilər. Təvafdan sonra Səfa və Mərvə dağlarına tərəf getdilər. O iki dağın arasındakı yolu qət etdilər.

Hacər on iki il bundan qabaq baş verən hadisəni xatırladı: İsmayıl beşikdə körpə olduğu zamankı hadisəni. İsmayılın ağlamasını və özünün su axtarışlarını yadına saldı. O, bu qorxulu dərədə yeddi dəfə get-gəl etdiyini, Allaha yalvardığını və İsmayılın ayaqları altından su axdığını yadına saldı. Allah-təalanın iradəsilə bu hadisələr bəşər yaddaşında qalmışdır. Onlar bunları xatırlamaqla anlamalıdırlar ki, yalnız Sübhan Allah hər şeyə qadirdir.

İbrahim (ə) və oğlu İsmayıl Səfa dağına qalxdılar. Onlar təvazökarcasına Allahın evinə baxıb, dedilər:

-La ilahə illəllah. Vəhdəhu la şəriəkə ləh... Ləhul-mulku və ləhul-həmd. Yuhyi və yumitu və huvə 'əla kulli şey'in qədir.

YUXU

Cəbrayıl enərək İbrahimə göstəriş verdi ki, bir qədər su götürüb, Ərəfat və Mina dağlarına tərəf getsin. O zamandan Zilhəccə ayının 8-ci günü «Tərviyə günü» adlanmağa başladı. İbrahim (ə) gecəni orada keçirdi. Ulduzlu səmaya baxırdı; Allahın yaratdığı və çıraqlı kimi parlayan ulduzlara. Hər şeyi yaradan, təsvir edən və ən gözəl adlara sahib olan Allaha səcdə edirdi; dirildən, öldürən və hər şeyə qadir olan Allaha. İbrahim (ə) gözlərini bağlayıb, yatdı. Yuxudan oyandı. Göy eləcə ulduzla dolu idi. Gördü ki, övladı İsmayıl yatmışdır. Yenidən yatdı. Yenə də həmin yuxunun təkrarını gördü. Gördü ki, öz övladını qurban edib, aləmlərin Rəbbinin

qarşısında başını kəsir. İbrahim (ə) yuxudan oyandı. Dan yeri sökülmüşdü. Dəstəmaz alıb, namaz qıldı. İsmayıl da oyandı, dəstəmaz aldı və namaz qıldı.

Günəş çıxdı və təpələri nura boyadı. İbrahim (ə) qəmgin idi. Allah-təala yenə də onu imtahana çəkirdi. Bu dəfə onu övladının başını kəsməklə imtahan edirdi. İbrahim (ə) nə etsin? Əgər Allah İbrahimə özünü oda atmağı əmr etsəydi, bunu edərdi. Amma, bu dəfə necə, oğlunu qurbanlıq edəcəkmi? Nə etməlidir? Macəranı oğluna desinmi? Yoxsa onu bu işə məcbur etsin? Əgər oğluna xəbər versə oğlu qurban olmağa razı olarmı? Görəsən İsmayıl qurbanlığın əzab-əziyyətinə dözə bilərmı?

İsmayıl atasını qəmli görüb, dedi:

-Atacan niyə nigaransan?

İbrahim (ə) dedi:

-Bir məsələ məni nigaran etmişdir. Oğlum! Mən yuxuda gördüm ki, səni qurbanlıq edirəm. Fikrin nədir?

İsmayıl anladı ki, Allah-təala öz elçisi İbrahimə övladını qurban kəsmək əmrini vermişdir.

İsmayıl atasını çox sevirdi. Bilirdi ki, atası Allahın əmri olmadan heç bir işi yerinə yetirməz. Çünki, O, Allahın Xəlili idi. Allah onu cavanlıq vaxtında Babilə və hətta qocalandan sonra da imtahan etmişdi. İsmayıl anladı ki, Allah-təala öz dostu İbrahimi (ə) imtahan edir. Ona görə də ona dedi:

-Ata, tapşırıq aldığın işi yerinə yetir. İnşaallah məni də səbir edənlərdən görürsən.

İbrahim (ə) bu sözə sevindi. Oğlu İsmayıl saleh və itaətkar idi. Allaha və rəsuluna imanı var idi.

QURBANLIQ

İbrahim (ə) bıçaq və ip götürüb, yaxınlıqdakı dərələrin birinə getdi. İsmayıl atasını müşayiət edirdi. O, sakit idi. Özünü qurbanlıq anı üçün hazırlayırdı və Allahdan istəyirdi ki, Onun yolunda əzab və ağrıya dözmək üçün ona səbir versin. Hacı İbrahim (ə) və İsmayılın o dərəyə tərəf getdiklərini gördükdə, onların odun yığmaq üçün ora getdiklərini güman etdi.

İbrahim (ə) və İsmayıl dərəyə çatdılar. İsmayıl atasına baxdı. Onun gözləri yaşarmışdı. O da atası üçün ağlamağa başladı və işin tez icra olunmasını istədi. Ona görə də atasına dedi:

-Atacan, ipləri möhkəm bağla, paltarlarının ətəyini yığışdır ki, qana bulaşmasın. Anam onu görə bilər. Ata, bıçağı itilə və başımı kəsərkən tələs! Çünki, baş kəsməyin əzab və ağrısı çox çətinidir.

İbrahim (ə) ağladı və dedi:

-Oğlum! Allahın fərmanını yerinə yetirməkdə mənim ən yaxşı köməkçim sənsən.

İbrahim (ə) ipləri götürüb, İsmayılın çiyinlərini möhkəm bağladı. İsmayıl Allahın fərmanına tamamilə təslim idi. Onun gözlərini bağladı. İbrahim (ə) oğlunun alnını tutub, onu yerə tərəf əydi. Cavan İsmayıl sakitcə yerə diz çökdü. O, həyatla vidalaşırdı. O, ata və anası ilə vidalaşırdı. İbrahim (ə) bıçağı İsmayılın boynuna

qoydu. Yalnız bir an və bununla da hər şey bitəcəkdi. O həyəcanlı anlarda görəsən nə baş verdi? Görəsən İsmayıl zibh olundumu?

Yox! İbrahim (ə) göydən bir səs eşitdi. Səs ona fərman verirdi ki, İsmayılın əvəzinə bir qoyunu kəssin. İbrahim (ə) səsə tərəf baxdı. Gördü ki, dağın başından kök bir qoç enir; gözəl və buynuzlu bir qoç. İbrahim (ə) ipləri övladı İsmayıldan açıb, qoçu tutdu. Allahın adı ilə başını kəsdi və qurbanlıq olaraq Allahın dərğahına təqdim etdi.

O gündən qurban kəsmək həcc əməllərindən sayılır. Müsəlmanlar müxtəlif yerlərdən Allah evinin ziyarətinə gəlirlər. İbrahim (ə) və İsmayılın Allaha ibadət üçün tikdikləri evə gəlib, onun ətrafına toplanır və əzəmətlə onun adını yad edirlər. Əvvəllər Hacər Səfa və Mərvə dağları arasında qaçdığı kimi, onlar da qaçırlar. Öncə İbrahimin (ə) qurbanlıq etdiyi kimi onlar da qurbanlıq edirlər. Onlar İbrahimin (ə) dinində olduqları üçün bu işləri yerinə yetirirlər. İbrahimin (ə) dini müqəddəs İslam dinidir.

حضرت یوسف (ع)

HZ. YUSUF (ؑ)

HƏZRƏT YUSİFİN (Ə) ƏHVALATI

Yusifin doqquz yaşı vardı. Gözəl imanlı bir yeniyetmə idi. Gözlərindən nur parlayırdı. Ürəyi paklıq və xeyirxahlıqla dolu idi. Gözəlliyi üzündə və işıqlı gözlərində aydın idi. Ona görə də atası onu çox sevirdi. Övladlarının heç birini onun qədər sevmirdi. Yə'qub Yusifin çöhrəsində peyğəmbərlik nuru görürdü və öz-özünə deyirdi: Yəqin ki, Allah məndən sonra Yusifi peyğəmbərliyə seçəcəkdir.

Yusif gözəl idi. Amma, təkəcə zahiri gözəllikdə yox. O, ruhi keyfiyyətlər və əxlaqi sifətlərdə də gözəl idi. Ona görə də on qardaşı ona həsəd apardılar. Öncə ona həsəd etdilər, sonra kin və düşmənçilik bəsləməyə başladılar. Ondan sonra isə onun ölümünü arzuladılar və onun əlindən rahat olmaq üçün çoxlu planlar cızdılar.

O gecə Yusif rahat yatdı. Qardaşlarının plan və hiylələrindən xəbərsiz idi. O, təaccüblü bir yuxu gördü. O, rəya aləmində gördü ki, on bir ulduz, günəş və ay hamısı ona səcdə edirlər. Maraqlı bir səhnə idi. Görəni heyratə gətirərdi. Yusif hiss etdi ki, ulduzların, günəşin və ayın şüurları vardır və onlar öz istəkləri ilə gəlib, ona səcdə edir, tə'zim göstərirlər. Heyratlı bir hadisə idi. Yusifi təaccüb bürümüşdü. O hiss etdi ki, nurani səma cisimləri onun qarşısında gülümsəyərək, onu tərifləyirlər.

Bu yuxu Yusifin qəlbini işıqlandırdı, onun vücudunu silkələdi. Yusif oyandı. Onun duyğu və hissləri hələ də o yuxunun tə'siri altında idi. Yuxu sanki onun qəlbini, sinəsini və bütün varlığını doldurmuşdu. Ulduzların, günəş və ayın təsviri onun üçün aydın idi. Elə bir qarşısında durmuşdular. O yuxu onun vücudunu sarsıtdı. Çünki, o, nə edəcəyini bilmirdi. Ona görə də heyran idi. Sərgərdan idi; atasının yanına gəlib dedi:

-Ata! Yuxuda gördüm ki, on bir ulduz, günəş və ay mənə səcdə edirlər. Atacan! Gördüm ki, onların hamısı toplaşmış, mənə səcdə edirlər. Hiss etdim ki, o ulduzlar nə etdiklərini bilirlər. Hiss etdim ki, onlar üzümə gülümsəyirlər. Tə'zim edib, qarşımda səcdə edirlər.

Yə'qub Yusifin yuxusuna tamamilə qulaq asdı. Bildi ki, Yusif gələcəkdə böyük və dəyərli bir məqama çatacaqdır; çox böyük bir məqama. O, mehribanlıqla oğluna dedi:

-Oğlum! Yuxunu qardaşlarına söyləmə. Onlar sənə qarşı çıxarlar. Çünki, Şeytan insanın açıq-aşkar düşmənidir.

Ey Yusif! Allah səni öz risalətini təbliğ etmək üçün seçəcəkdir. O sənə yuxu tə'biri öyrədəcəkdir. Allah sənə xeyir və bərəkət nazil edəcək. Səndən qabaq ataların İbrahim (ə) və İshaqa, həmçinin Yə'qubun ailəsinə əta etdiyi kimi.

HİYLƏ

Həsəd qardaşların qəlbində artdı. Onların Yusifə olan kinləri çoxaldı. Bəlkə yuxunu eşitmişdilər və bəlkə də atalarının ona olan fəvqə'l`adə məhəbbətlərini hiss

etmişdilər.

Onlar hər gün heyvanları otarmaq üçün çölə gedir və yalnız bir məsələ barəsində düşünürdülər: Yusifin şərindən necə xilas olmaq olar?

Şeytan onlara vəsvəsə etdi. Öz ürəklərində olan hiylə ilə dedilər:

-Onu özümüzlə otlağa gətirib, bir dəfəlik şərindən qurtularıq.

Onlar zahirdə Yusif ilə dostluq edirdilər. Onun üzünə gülümsəyir, məhəbbət göstərirdilər ki, onlarla birgə otlağa gəlsin. O gözəl yaşıllıqlarda oynasın.

Yusif günahsız və pak idi. O, öz gözəl ağ köynəyi kimi təmiz idi. Buna görə də onların sözlərinə və yalançı dostluqlarına inandı. Amma, Yə'qub qardaşların Yusifə olan məkr və hiylələrindən qorxur və ona getmək icazəsi vermirdi.

Bir gecə qardaşlar otlaqdan gəldilər. Yusifin üzünə gülümsəyərək, dedilər:

-Ey Yusif! O otlaq və çəmənliklər, çöl və səhralar nə qədər gözəldir! Biz çox həzz apardıq. Çox oynadıq. Niyə bizimlə gəlmirsən?

Yusif onlarla getmək istəyirdi. Amma, atasının sözünə baxırdı. Onun icazəsi olmadan heç bir iş görmürdü. Yusifin qardaşları dedilər:

-Biz atamızla danışarıq ki, icazə versin və sən bizimlə gələsən.

Yusif bu sözə sevindi. Hamısı şam süfrəsinin ətrafında oturdular. Sakitcə yeməklərini yeyirdilər. Qardaşlar öz mə'nalı nəzərləri ilə bir-biriləri ilə söhbət edirdilər.

Yusifin qardaşları hamılıqla and içdilər ki, Yusifi qoruyacaq və onu salamat qaytaracaqlar. Yə'qub sakit qaldı və heç bir şey demədi. Onlar bildilər ki, ataları Allahın qəza və qədərinə razı olmuşdur.

İNSAN SİMALI CANAVARLAR

Səhər açılan kimi qardaşlar uzaq səhralara getməyə hazırlaşdılar.

Yusif qardaşları ilə getməyinə sevinərək içəri girdi. Qardaşlar onun üzünə gülümsədilər. Beləliklə, hamısı yola düşüb, heyvanlarını sürdülər. Amma, artıq səhraya çatdıqları zaman və xeymələr gözdən itəndən sonra o yalançı təbəssümləri də gizləndi. Suda duz kimi əridi. Yəhuda yaxınlaşdı və Yusifin üzünə möhkəm bir sillə vurdu. Onun başına qışqırdı.

-Tez ol, Rahilənin oğlu!

Yusif bu işə təəccübləndi. Qorxu ilə qardaşına baxdı. Elə bilirdi ki, onunla zara-fat edir. Amma, belə deyildi. Yəhudanın gözlərindən şər qığılıcı saçırdı. Dişləri yırtıcı canavar diş kimi görünürdü. Yusif qorxdı. O, sür'ətini artırıb, yoluna davam etdi. Bu zaman başqa bir qardaşın təpiyi ilə üzləşdi. Üzü üstə yerə yığıldı. Baxdı ki, onu təpikləyənin kim olduğunu görsün. Gördü ki, Şəm`undur. Yusif narahat olub, dərdli-dərdli dedi:

-Ey Şəm`un! Niyə? Mən sənə qardaşnam. Mən Yə'qubun oğluyam.

Rubil qışqırdı:

-Sakit ol! Danışma! Sən Rahilənin oğlusan.

Yusif ağlamağa başladı. Gözlərindən yaş süzülürdü. Onlara dedi:

-Mən sizin qardaşınızam. Mən Yusifəm.

Hamısı onun başına yığışdılar. Onlar qışqırırdılar:

-Sən bizim düşmənimizsən; Yə'qubun qəlbinə hakim olan düşmənimiz.

Gözlərdən şər qılgıcımı saçırdı. Onların biri xəncərini çəkdi. Onu öldürmək istədi. Yusif qorxub, qaçdı. Hara qaçacağını da bilmirdi. Ardınca qaçıb, onu tutdular. Kötəklədilər. Burnundan qan axırdı.

O, özünü dəhşətli bir yuxuda güman edirdi. Amma, yox, bu, həqiqət idi. Qardaşları hələ çoxdan onun barəsində plan cızırdılar. Nəhayət öz məqsədlərinə çata bilmişdilər. Onu bu səhraya gətirdilər ki, heç kim onu görməsin. Yusifin başına nə gəldiyindən heç kimin xəbəri olmasın.

Yusif göyə baxdı. Özündən soruşdu: «Görəsən doğrudanmı qardaşları Allahın onları gördüyünü bilmirlər. Onlar bilmirlərmi ki, Allah həтта onların gecə sirlərindən də xəbərdardır.

Həтта o ana qədər Yusif qardaşlarının etdiyinə inanmırdı. O, onları ciddi qə'bul etmirdi. Amma, özünü quyunun dibində gördükdə bildi ki, Şeytan qardaşlarına hakim olmuş, onları insan formasında olan canavarlara çevirmişdir.

Yusif quyunun ağzına, gözəl və saf səmaya baxırdı. O hiss etdi ki, ürəyi nurla doludur. Bir mələk onunla astadan söhbət edirdi:

-Ey Yusif! Səbir elə! Bu quyudan çıxacaqsan və qardaşlarının sənə etdikləri işi onlara xatırladacaqsan.

Qorxu və nigarançılıq Yusifin qəlbindən çıxdı. Onun Allaha imanı var idi və bildirdi ki, baş verənlər onun üçün bir imtahandır. Ona görə də Yusif səbir edir və sakitcəsinə macəranı gözləyirdi.

UZUN MUDDƏTLİ KƏDƏR

Yusifin qardaşları ataları şübhələnməsin deyə vəhşicəsinə anasının gözləri önündə quzunun başını kəsdilər və Yusifin köynəyini onun qanına bulaşdırdılar. Beləliklə, atalarının yanına qayıtdılar.

Qaranlıq hər yeri bürümüşdü. Onlar gecənin qaranlığında qayıtmağa üstünlük verdilər. Onlar istəyirdilər ki, Yə'qub yalan əlamətləri onların üzündə görməsin.

Yə'qubun hər şeydən xəbəri vardı. Oğlanlarının qayıtmasını gözləyirdi. O, uzaqdan qoyunların və onların ağlamaq səslərini eşitdi. Yavaş-yavaş göründülər. Amma, Yusif onlarla deyildi. Yusifdən başqa hamısı gəlmişdi. Atası gördü ki, onlar uca səslə ağlaşırlar; göz yaşı olmadan ağlaşmaq. Yə'qub soruşdu:

-Qardaşınız Yusif hardadır?

Onlar daha da ağlaşmağa başladılar. Şəm'un namərdcəsinə qana bulaşmış yalançı köynəyi atasına təhvil verərək dedi:

-Biz yarışa getmişdik. Öz əşyalarımızı Yusifin yanında qoymuşduq. Bir canavar gəlib, Yusifi yemişdir. Onun qanlı köynəyini tapdıq. Atacan! Canavar Yusifi bizim olmadığımız zaman yemişdir. Yə'qub köynəyə nəzər saldı. Gördü ki, köynək

salamatdır və onun heç bir yeri cırılmamışdır. Bildi ki, onlar yalan deyirlər. O, ağlayaraq dedi:

-Necə mehriban canavar olub ki, əziz Yusifimi yeyib, amma onun köynəyinə əl vurmamışdır.

QUYUDA CƏVAHİR

Gözəl Allah Yusifi tək qoymadı. Çünki, o, bütün pak insanların dostudur.

Yusif qəmli idi, Amma, səbir edirdi. Bilirdi ki, baş verənlər onun üçün bir imtahandır. Ona görə də göyə baxır və hər an Allaha sitayiş edirdi.

Yusif həyatının üç gününü quyuda keçirdi. O, bu müddətdə səhraları dolaşan canavarların uluşma səsindən başqa bir şey eşitmirdi. Lakin, birdən təcübü səs eşitdi. Diqqətlə qulaq asdı. Bəli, ticarət karvanının səsi idi. Onu dəvələrin ayaqlarının və karvan adamlarının səsindən təyin etdi.

Karvan quyunun yaxınlığında dayandı. Tacirlər öz xidmətçilərini su gətirmək üçün quyuya göndərdilər. O kişi öz vedrəsini quyunun dibinə atdı. Yusif bu anı gözləyirdi. Həmin kəndir quyudan xilas olmaq üçün azadlıq ipi idi.

Ürəyində sevinc bulağı qaynadı. Doğrudan da, Allah öz bəndələrini unutmur. O, Yusifi həmin qaranlıq quyudan xilas etdi. Mirvari öz sədəfindən çıxdığı kimi, Yusif də quyudan çıxdı. O, ay kimi qaranlıqların arasından öz yolunu açırdı. Nurlu çöhrəsi o məkanı işıqlandırmışdı. Hətta xidmətçilər bu qəfil hadisədən qorxmışdular. Onlar qışqırdılar:

-Muştuluq! Bu yeniyətməyə baxın! Nə gözəl oldu!

Karvan adamları elə bildilər ki, Yusif fərari qullardan biridir. Qaçarkən quyuya düşmüşdür. Ona görə də onun qəbiləsi, əsil-nəsəbi və başına gələnlər haqqında heç nə soruşmadılar. Onu, satmaq üçün Misrə apardıqları malların içinə qoydular.

MİSİR

Karvan Misrə doğru gedən yolunu davam etdirdi.

Yusif artıq Misirdə idi; üzərindən Nil çayı keçən və ona xeyir-bərəkət bağışlayan bir torpaqda. Tale yeniyətməlik yaşında olan Yusifi bu torpağa gətirib çıxarmışdı. O, tacirlərin Misirdə satmaq istədikləri mallardan biri idi.

Yusif özünün yeni bir ölkədə görürdü; qabaqca görmədiyi bir yerdə.

O gün Misrin Əzizi (ölkə başçılarından biri) həmin yerə gəlib, şəxsən karvana baxırdı. Təhlükəsizlik qüvvələri Əzizin ətrafını tutmuşdular. O, mallara və tacirlərə nəzər salırdı. Gözü Yusifə düşdü. Bu gözəl uşaq barəsində onlarla söhbət etdi. Ona dedilər ki, bu oğlan satış üçündür. Onun qiymətini soruşdu. Dedilər ki, biz onu iyirmicə dirhəmə satırıq. Əziz onun pulunu verdi. Onlar sevinib, Yusifi satdılar. Çünki, onu satacaqlarına o qədər də inamları yox idi.

Beləliklə, Yusif bağ və bostanlarla əhatə olunmuş böyük bir saraya köçdü; hökumətin ikinci dərəcəli adamı olan Əzizin sarayına.

Yusif saraya daxil oldu. Əziz həyat yoldaşına dedi:

-Ona hörmət göstərin! Mən bu cavanın üzündə xeyir və yaxşılıq görürəm. Bizim

üçün faydalı ola bilər. Onu övladlığa götürərik. Axı biz övlad sarıdan məhrumuq. Yusifi özümüzə övlad edərik.

Züleyxa Yusifi süzdü. Gördü ki, gözəl və nurani bir cavandır. Işıqlı gözləri vardır. Elə bil göydən enən bir mələkdir.

Yusif sarayda hörmətlə yaşayırdı. Amma, bununla belə ölkənin qanunlarına əsasən o, Əzizin və onun həyat yoldaşının qulu hesab olunurdu. Çünki, onlar Yusifin sahibi idilər.

Yusif günlərini keçirirdi. Günü gündən imanını artırırdı. Səfa və səmimiyyətlə qabaqından daha artıq gözlərində parlayırdı. Hamı onu sevirdi. Yusif belə yaşayır və hər il böyüyürdü. Onun ruhu və qəlbi də günbəgün böyüyürdü. Ondan məhəbbət və paklıq çeşmələri axırdı.

İllər keçdi və Yusif böyüyərək on səkkiz yaşına çatdı. Onun qəlbində həqiqət nuru saçırdı. Hər gün onu daha artıq hiss edirdi. Elə bil günəş və ulduzlar nur saçırdılar.

Yusifin Allaha imanını vardı. Heç kəsi Allah kimi sevmirdi. Allahdan qorxduğu kimi heç kimdən qorxmurdu. O, Allahdan başqa heç kəsdən qorxmurdu.

ÇƏTİN İMTAHAN

O böyük sarayda Yusifin dərd və bəlalı günləri başladı. Yusifi tanıyanların hamısı onu sevirdilər. Lakin, onu sevənlərin bəzilərinin məhəbbətləri, ona dərd və bəladan başqa bir şey vermirdi.

Sarayın xanımı gözəl bir qadın idi. Hamı ona hörmət göstərirdi. Adı Züleyxa idi. Züleyxa Yusifi sevirdi, ona vurulmuşdu. Amma, onun pak ruhunun aşiqi deyildi. Onun gözəlliyinə vurulmuşdu. Ona görə də Yusifdən müsbət cavab istədi.

Qəlbinə asimani nurla işıqlandıran Yusifin, Şeytanın vəsvəəsindən qulaq asması imkansız idi; hətta əgər o yolda işgəncə görüb, zindana atılsaydı belə.

Beləliklə Allah-təala Yusifin duasını qəbul etdi. Misrin Əzizi qərara gəldi ki, yayılan şayiələrə son qoysun və Yusifi vəziyyətlə sakitləşənə qədər zindana salsın.

PADŞAHIN YUXUSU

Bir gecə padşah yatağında yatırdı. O, rəy aləmində qəribə bir yuxu gördü. Yuxuda gördü ki, yeddi baş gözəl inək çayın sahilindəki otlaqlarda çox həvəslə otlamaqla məşğuldurlar. Birdən yeddi arıq və çirkin inək göründü. Onlar kök inəklərə tərəf gedib, onları parça-parça etdilər. Padşah qorxaraq yuxudan oyandı. Tərini sildi və yenidən yatdı. Başqa bir yuxu gördü. O, bu dəfə gördü ki, yeddi quru və buğda dənəsi olmayan sünbül yeddi yaşıl və təzə sünbülün yanında. Quru sünbüllər yaşıl və gözəl sünbülləri udub, yeyirlər.

Padşah yenə də yuxudan oyandı. Gördüyü yuxu onu nigarən etmişdi. Dövlət başçılarını yığıb, onlarla iclas qurdu. Padşah qəribə yuxu barəsində, arıq inəklərin çayın sahilində peyda olub, kök inəkləri yeməsindən və yaşıl sünbüllərin quru və dənəsiz sünbüllər vasitəsilə udulmasından danışdı. Hökumət başçıları padşahın yuxusu barəsində fikirləşdilər. Amma, bir nəticə vermədi. Su mə'muru şərab camlarını doldururdu. Hökumət adamları dedilər:

-Belə yuxular həyacanlı və dağınıq yuxulardır və hökmlə əlaqəsi yoxdur.

Padşahı pərişan gördükdə isə dedilər:

-Biz yuxu tə'biri bilmirik.

Həmin anlarda, padşah yuxu tə'birini öyrənmək istədiyi vaxt su mə'muru qışqırdı:

-Mən sizi onun tə'biri ilə tanış edərim. Məni zindanda olan bir cavanın yanına göndərin.

Padşah onun sözündən təəccübə gəldi. Amma, o, padşahı bir neçə il bundan əvvəl onlar üçün zindanda qarşıya çıxan hadisədən xəbərdar etdi. Dostu ilə gördükləri yuxudan danışdı. Yusif onların hər ikisinin yuxusunu tə'bir etmişdi. Onun tə'biri düz və həqiqətə uyğun çıxmışdı.

Padşah su mə'murunu Yusifin ardınca göndərdi.

İQTİSADI ÇƏTİNLİK

Su mə'muru zindana gəldi və Yusifin yanına gedib, ona dedi:

-Ey doğru danışan Yusif! Padşahın yuxusunun tə'birini bizim üçün bəyan elə. O, yuxuda görmüşdür ki, yeddi arıq inək yeddi kök inəyi yeyir və yeddi quru və buğdasız sünbül yeddi yaşıl sünbülü məhv edir. Bu yuxunun tə'birini söylə ki, mən qayıdıb, padşahı və hökumət başçılarını hadisədən xəbərdar edim.

Yusif iqtisadi çətinlik dövrünün gələcəyini xəbər verərək, dedi:

-Yeddi il ciddi surətdə əkinçilik edin. Biçilən məhsulların yediyiniz hissəsindən əlavəsini sünbüllərində saxlayın. Ondən sonra yeddi il quraqlıq və qıtlıq illəri gələcəkdir. Camaat o yeddi ildə saxladıqlarını yeyəcək və bir qədərini də yenidən əkmək üçün ayıracaqlar. Sonra çoxlu yağışlar yağan bir il gələcəkdir. Onda camaat meyvələrin və nar dənələrinin şirəsini çəkərlər.

Su mə'muru düzdanışan Yusifdən ayrılıb, padşahın və hökumət başçılarının yanına gəldi. Padşahın qarşısında duraraq, bütün hadisəni ona söylədi.

Padşah bir xəzinəyə sahib olduğunu anladı: Yusif adlı bir xəzinə; neçə illərdir zindanın küncündə əziyyət çəkən Yusif. Ona görə də tə'cili onun azad olunması əmrini verdi.

QITLIQ VƏ QURAQLIQ

Quraqlıqlar başlandı. Həmin il yağış yağmadı. Nil çayının suyu hər ilki adətinin əksinə olaraq yuxarı qalxmadı. Əkin sahələri soldu, əkinçilik yerləri qurudu.

Növbəti il gəldi. Nilin suları daha da çəkildi. Suyun səviyyəsi güclü surətdə azaldı. Qıtlıq Misir torpaqlarını və digər qonşu ölkələri bürüdü.

Misirlilər Yusifi çox sevirdilər. Çünki, O, onları qıtlıq və quraqlıqdan xilas etmişdi. Anbarlar buğda ilə dolu idi.

Yusif pak və saleh bir insan idi. O, aclara yemək verirdi. Buğdaları onların arasında ədalətlə bölürdü.

Beləliklə, Misir torpaqları Yusifin hesabına iqtisadi çətinliklərdən xilas oldu.

Bir gün Fələstin torpaqlarından bir karvan gəldi. Bu, on qardaşın karvanı idi. Onlar da buğda almaq üçün ora gəlmişdilər və bir qədər gümüş sikkəsindən başqa bir

şeyləri yox idi. Qardaşlar şəhərə girib, Misrin Əzizinin yanına getdilər. Bu qardaşlar Misrin Əzizinin qarşısında durub, onun əzəmət və cəlali önündə təzim etdilər. Yusif ayağa qalxdı və onlara baxdı. Onların hörmətinə cavab olaraq daha üstün salam verdi. Yusif onların hamısını tanıdı. Onlar onun qardaşları idilər: ona həsəd aparan qardaşları; onu öldürmək istəyən qardaşları. Həmin qardaşlar ki, Yusifi quru, su və otsuz çöllərdə karvan yolunun üstündə quyunun dibinə atmışdılar.

Sizin fikrinizcə o anda Yusif nə etdi?

Onlar Yusifi tanımadılar. O illərdən sonra Yusifin üzü dəyişilmişdi və indi ömründən otuz il keçirdi.

O, qardaşlarına «Xoş gəldin» deyib, onları istirahət yerlərinə göndərdi. Onlar da az mallarını çoxlu buğdaya dəyişən, heç kəsi rədd etməyən bu pak fitrətli Əzizə bağlandılar.

QƏM-QÜSSƏNİN SONU

Yə`qub hər gün evdən çıxır və karvanların yoluna gedib, oğlanlarının qayıtmasını gözləyirdi. Günlərin birində günbatan çağı Yə`qub ürəkoxşayan bir ətir duydu. Bu, Yusifin ətrinə oxşayırdı.

-Əgər məni nadan hesab edib, ağılsızlıqda günahlandırmasanız, deyərəm ki, mən Yusifin ətrini duyuram.

Bu an gördülər ki, bir insan dəvə ilə sür'ətlə onlara tərəf gəlir və uzaqdan əlindəki köynəyi tərpədir. Çox keçmədi ki, hər şey aydın oldu. Qardaşların biri qabağa düşərək Yusifin tapılması xəbərini atasına müjdə vermək istəyirdi. Bəli, Yusifi canavar yeməmiş və iyirmi illik zaman fasiləsində də dünyadan köçməmişdi.

Muştuluq verən şəxs Yusifin köynəyini Yə`qubun üzünə sürtdü. Qəribə bir hadisə baş verdi. Yə`qubun gözləri açıldı.

Yə`qub hiss etdi ki, cavanlığını yenidən tapmışdır. Şadlıq və sevinc onun ürəyini və gözlərini işıqlandırmışdı. Bu müjdəni Yusifin anasına çatdırdı. Hamı sevindi. Yə`qub tapşırırdı ki, hamı Misrə yola düşmək üçün hazırlaşsın.

Yə`qub çox hörmətlə qarşılınıb, ailəsi ilə birgə böyük çadıra daxil oldu. Onlar Misrin Əzizini gözləyirdilər. Yə`qub iyirmi illik ayrılıqdan, əziyyət və ağlamaqdan sonra səbirsizliklə övladı Yusifin görüşünü gözləyirdi.

Yusif iti qaçışlı atların çəkdiyi xüsusi faytonla gəlirdi. Atlar yolu böyük sür'ətlə qət edirdilər. Elə bil onlar da Yusifin ata-anasının görüşünə olan şövqünü dərk edirdilər.

Yusif çatdı. Çadıra daxil oldu. O, iftixar və ucalıq paltarları geyinmişdi. Üzündən nur saçır. Hamısı Misrin Əzizinin hörməti üçün ayağa qalxdılar. Sonra isə onun əzəmət və cəlali qarşısında baş əydilər.

Beləliklə Yə`qub və onun övladları xeyir və bərəkətli torpaq olan Misirdə, ədalətli sultanın hakimiyyəti sayəsində yaşadılar. Yusif Misri o zamanın ən ağır iqtisadi böhranından xilas etmiş və onu ucaltmışdı.

Yə`qub orada yaşadı. Nəvələri artdı. Sonralar onlar Bəni-İsrail (Yə`qubun oğlanları) adı ilə məşhur oldular.

حضرت ایوب (ع)

HZ. ƏYYUB (Ə)

HƏQİQİ TÖVBƏKAR HƏZRƏT ƏYYUBUN ƏHVALATI

2500 il öncə Həvran torpaqlarında Yusifin nəvələrindən olan bir kişi yaşayırdı. O kişi pak fitrətli Əyyub idi.

Allah-təala Əyyuba bol ne`mətlər əta etmişdi. Ona oğlan və qız övladlar vermişdi. O həzrətin əkin sahələri, inək, qoyun və keçi sürülərinin otladığı geniş otlaqları var idi.

Bir gün mələklər onun yanına gəlib, peyğəmbər olması xəbərini çatdırdılar. Əyyub bu ne`mətlərə şükr etmək məqsədi ilə Allaha səcdə etdi.

Hamı Əyyubu sevirdi. O qəlbən pak insan idi. Allah onu peyğəmbərlik məqamına yüksəltmişdi.

Əyyubun böyük və geniş evi, çoxlu oğlan və qız övladları vardı. Onun evində çoxlu ərzaq məhsulları və xörəklər olardı. O həzrət yoxsulları sevirdi. Onlara yemək və paltar verirdi. Süfrəsində yetim, yoxsul və ya bir kasıb olmasaydı, yemək yeməzdi.

ŞEYTAN

Şeytan Əyyuba həsəd apardı. O həzrət insanları hidayət etməyə çalışır və onların xeyrini istəyirdi. Amma, Şeytan onları fəsada və azğınlığa çəkirdi. Buna görə də camaata vəsvəsə edir və onlara deyirdi: «Əyyub qorxur ki, Allah onun mallarını və əkin sahələrini ondan alar. Ona görə də ona ibadət edir. Əgər Əyyub yoxsullaşsa, daha Allaha ibadət və səcdə etməz».

Camaat Şeytanın vəsvəsələrinə qulaq asır və ona inanırdılar. Onların Əyyub barəsində fikirləri dəyişildi: «Bəli, əgər o, Allaha ibadət edirsə, bu yalnız ona görədir ki, ona dəyərli ne`mətlər vermişdir. O, Allahın ne`mətləri ondan almasından qorxur».

Şeytan beləcə Həvran camaatını çaşdırırdı.

İMTAHAN

Allah-təala Şeytanın yalanını insanlar üçün göstərmək istədi. İstədi ki, Əyyubun doğruluğunu, onun səbir, dözümlü və imanını onlara aydınlaşdırsın. Ona görə də Əyyubun dərd və bəlaları başlandı. Ona bir-birinin ardınca müxtəlif bəla və müsibətlər gəldi. İndi görək Əyyub necə səbir edib, özündən dözümlü göstərəcəkdir?

Çobanlar heyvan sürülərini otlamaq üçün yaşıllıqlara aparırdılar. Hər şey öz təbii axarı ilə gedirdi.

Qəflətən, çobanların biri tənənfəs daxil olub, qışqırdı:

-Quldurlar bizə hücum etdilər. Qoyun sürülərini oğurladılar. İnək və qoyunlarımızı götürüb, getdilər.

Dağlar heç zaman tufan qarşısında titrəmir. Əyyub nigaran oldu. Amma, dözdü. Dözümlü və səbirlə dedi:

-İnna lillah və inna iləyhi raci`un (Həqiqətən, biz Allah tərəfindənlik və ona doğru qayıdacağıq).

İkinci gün qərribə bir hadisə baş verdi. Səmada qara buludlar göründü. İldırım çaxdı, gurultu səsləri ucaldı. Əkinçilərin biri içəri daxil oldu. Paltarını yanmışdı. Üzü alov və

tüstüdən qaralmışdı. Əyyub dedi:

-Nə olub?

-Alov! Ey Allahın peyğəmbəri, alov!

-Bu daha bir müsibətdirmi?

-Hə, ey Allahın elçisi. Hər şey odda yandı. Bəla nazil oldu. İldırım əkin sahələrini yandırdı. Ey Allahın peyğəmbəri, torpaqlarımız külə çevrildi. Bütün dostlarım yanıb, dünyadan köçdülər.

Əyyub səmaya bir nəzər saldı. Dedi: «İlahi! Mənə səbir ver!»

Əyyubun müsibətləri bunlarla bitmədi. Onun təkçə tarlaları yanıb, külə çevrilmədi və təkçə heyvanları məhv olmadı. O başqa bir müsibətə də düşər oldu.

Onun bütün oğlan və qız övladları dünyadan köçdülər. Mehriban həyat yoldaşı Rəhimədən başqa onunla heç kəs qalmadı.

Əyyubun evi boşaldı. Artıq onun heç bir övladı yox idi. O, yalnız qoca bir kişi idi. Zavallı həyat yoldaşı ağlayırdı.

Şeytan öz vəsvəsindən əl çəkməkdi. O Əyyubu məğlub etmək istəyirdi. Ona görə də şəhər camaatının yanına getdi və onlara dedi:

-Allah Əyyuba qəzəblənmişdir. Ona bəla və müsibət göndərir. Əyyub böyük günah işləmişdir və Allahın lə'nətinə gəlmişdir. Əyyubun bu şəhərdə qalması sizin üçün də qorxuludur. Siz də Allahın qəzəbinə düşər ola bilərsiniz. Yaxşısı budur ki, onu şəhərdən qovun.

Həvran camaatı Şeytanın vəsvəslərinə qulaq asdılar. Onlar Əyyubun evinə gəldilər. Həyat yoldaşı Rəhimədən başqa evdə heç kəs yox idi. Onların biri dedi:

-Biz belə güman edirik ki, sən Allahın qəzəb və lə'nətinə düşər olmusan. Biz qorxuruq ki, bu nifrin bütün şəhəri bürüyər. Sən bizim şəhərimizdən çıx! Uzaq bir yerə get! Çünki, bizim aramızda qalmağını istəmirik.

Əyyub onlara mehribanlıqla dedi:

-Övladlarım, bu sözlər nədir danışırırsınız? Mənim üçün baş verənlər Allahın imtahanıdır. Allah-təala məndən qabaqkı peyğəmbərlərini də imtahan etmişdir.

Əyyub göyə nəzər saldı. O qəmli halda dedi:

«İlahi, əgər sənir iradə və istəyin budursa, mən şəhərdən çıxıb, səhrada yaşayaram. İlahi! Bu insanların nadanlıqlarını əfv et! Əgər haqqı tə'yin edə bilsəydilər, peyğəmbərləri ilə belə rəftar etməzdilər».

SƏHRADA

Əyyubun bəla və müsibətləri o yerə çatdı ki, Həvran əhalisi Onu evindən qovdular. Onun vəfali həyat yoldaşı Rəhimədən başqa heç kəsi qalmamışdı. Yoldaşı təkbaşına ona iman gətirmişdi. O bilirdi ki, Əyyub digər peyğəmbərlər kimi çətinlik və müsibətdə qərar tutmuşdur. O, ərinin yanında olmalı və onu tək qoymamalıdır.

Əyyub dözürdü və Allaha olan güclü imanını ilə müsibətlərə tab gətirirdi. Rəhimə həyat yoldaşının səbir və dözümündən dərs alırdı. O, günəşin istisindən və yağışdan qorunmaq üçün yoldaşına bir çardağ düzəltdi.

Beləcə günlər ötürdü. Hər gün Əyyubun dərd və narahatlıqları artırdı. Rəhimə isə Həvran camaatının evlərində işləyirdi.

ACLIQ

Rəhimə yoldaşına bir qədər çörək hazırlamaq üçün şəhərə getdi.

Əyyub isti günəşin altında tək qaldı. O, Allaha pərəstiş edirdi. Ona şükr edirdi. O, heç vaxt nalə etmədi. Allaha olan imanını əlindən vermədi. Allah bütün xeyir-bərəkət və mehribanlığın mənbəyidir. Yalnız o hər şeyə qadirdir.

Gözlənilmədən, o yer şəffaf və gözəl nurla işıqlandı. Fəzanı gözəl ətir bürüdü. Əyyub səmadan bir mələyin endiyini gördü. Mələk ona deyirdi:

-Salam olsun Əyyuba! Allahın ən əziz bəndəsinə! Bəli, ey Allahın bəndəsi olan Əyyub! Allah sənə salam göndərir. O buyurur:

-Duan qəbul olundu. Allah sənə səbir edənlərin mükafatını verəcəkdir. Ey Əyyub, ayağını yerə vur. Bu müqəddəs bulaqla özünü yu!

Mələk gözdən itdi. Əyyub hiss etdi ki, ürəyində bir nur parlayır. Ayağını yerə vurdu. Birdən sərin və dadlı suyu olan bir bulaq qaynadı. Əyyub o gözəl sudan içdi. Sağlamlığın hərarəti üzündə peyda oldu. Zəiflik tamamilə yox oldu.

Əyyub xəstəlik libasını çıxartdı. O, yumşaq, ağ və cənnət ətri ilə ətirlənmiş paltar geyindi.

Get-gedə yer Əyyubun ətrafında çiçəkləndi. Orada otlar bitdi. Rəhimə şəhərdən qayıtdı. Ərini axtarırdı. Onu görmədi. Tamamilə, sağlam olan bir kişi gördü. Təvazökarlıqla ondan soruşdu:

-Əyyubu görmədin? Allahın peyğəmbəri olan Əyyubu.

-Rəhimə, mən Əyyubam!

-Sən?.. Mənim həyat yoldaşım qoca və zəif, həmçinin xəstə bir kişi idi.

-Xəstəlik Allahın tərəfindəndir. Sağlamlıq da ondandır. Hər şey Allahın əlindəndir.

-Doğrudanmı, sən Əyyubsan?

-Hə, ey Rəhimə. Allah sağlamlıq ne'mətini bağışlamaqla mənə böyük ehsan və yaxşılıq etdi. Mənim əzab-əziyyətlərim sona çatdı. Tələs, Rəhimə, bu bulaqda yuyun. Allah səbir və vəfa etməyinin mükafatını verəcək. Cavanlığını sənə qaytaracaqdır.

Rəhimə o bulağın suyunda yuyundu. Kasıblıq və ehtiyac libasını əynindən çıxardı. Allah ona cavanlıq və sağlamlıq paltarını geyindirdi. Bulağın suyu axdı. Külə çevrilmiş əkin sahələrini suvardı. Ona görə də yaşıllıq və tərəvət onlara qayıtdı. O müqəddəs və pak sular yerdə axdı və bir neçə il öncə dünyadan köçmüş övladlarının qəbirlərini suvardı.

Əyyubun övladları dirildilər. Ata-analarının yanına qayıtdılar. Hər şey yeddi il qabaqkı vəziyyətinə qayıtdı. Əyyub tamamilə sağalmışdı.

Allah-təala Əyyubu imtahan etmək istəyirdi. İstəyirdi ki, Əyyub səbir və dözümlə ona ibadət etsin; qabaqca şükrə ona ibadət etdiyi kimi. Allah-təala bununla insanlara çatdırmaq istəyirdi ki, xəstəlik və sağlamlıq Allahın tərəfindəndir. Yoxsulluq və varlılıq da ondandır.

O istəyirdi ki, insanlır yoxsulluqlarına görə yoxsul insanları, xəstəliklərinə və qocalıqlarına görə zəifləri özlərindən qovmasınlar. Beləliklə, Həzrət Əyyubun əhvalatı bütün insanlar üçün ibrət və nişanə oldu. Onun tarlaları inkişaf etdi. Heyvanları artdı. Sağlamlığı və cavanlığı qayıtdı. Allah-təala ona oğlan övladları və nəvələr bəxş etdi. İnsanlar yeganə Allaha, Əyyubun peyğəmbərliyinə və onun risalətinə iman gətirdilər.

حضرت یونس (ع)

HZ. YUNUS (ؑ)

DƏRİNLİKLƏRƏ SƏFƏR HƏZRƏT YUNUSUN ƏHVALATI

Neynəvada təxminən yüz min nəfər insan yaşayırdı. Onlar geniş torpaqlarda əkinçilik edərək dolanırdı və heyvanlarını da o məhsuldar yerlərdə otarırdılar.

Yunus (ə) o şəhərdə doğuldu, böyüyüb, cavanlıq yaşına çatdı. O görürdü ki, tayfası büt-pərəstlik edir, mərmər daşlardan heykəllər düzəldərək onlara ibadət edirlər.

Allah-təala bəndəsi Yunusu (ə) peyğəmbərliyə seçdi. Onun yeganə və qüdrətli Allaha imanını vardı və bilirdi ki, bu bütlər yalnız daş parçalarıdır, heç bir ziyan və xeyir yetirməzlər. Allah-təala Neynəva xalqının büt-pərəstlikdən ayrılıb, əsil tanrılarına ibadət etmələri üçün Yunusu (ə) onlara sarı göndərdi. Oranın camaatı təmiz ürəkli insanlar idilər, Amma, qədim zamanlardan Allaha şəriq qoşub, heykəl və bütlərə ibadət edirdilər.

Camaat azğınlıq içində idilər. Onlar daşlara ibadət edir və belə güman edirdilər ki, həmin daşlar onların həyatında tə'sirə malikdirlər. Yunus (ə) gələrək onlara Yeganə Allaha ibadət etmək yolunu göstərdi, lakin, bunun heç bir faydası olmadı. Allahın peyğəmbəri kin saxlamağın pis nəticələri barədə onlara xəbərdarlıq etdi və dedi:

-Əgər öz inadkarlığınızın üstündə qalıb, büt-pərəstlikdən əl çəkməsəniz Allah-təala sizi əzaba düçar edəcəkdir.

Yunus Neynəva xalqının əlindən qəzəbə gəldi. O, Allahın əzabını onların yadına salıb, şəhərdən çıxdı.

Bundan bir neçə gün keçdikdən sonra Neynəva camaatı qorxulu əlamətlər müşahidə etdilər. Göyün üzünü tünd kimi hər yanı bürüyən tünd qara buludlarla dolmuşdu. Sadə insanlardan biri bu əlamətləri görməklə anladı ki, tezliklə Allahın əzabı yetişib, Neynəva şəhərini viran edəcək, şəhər xarabalığa çevriləcəkdir. Ona görə də Allahın əzabının gəlişini tez şəhər camaatına çatdırdı və onlara dedi:

-Özünü zərər etməyin, oğul və qızlarınıza yazığınız gəlsin. Niyə inadkarlıq edirsiniz? Yunus (ə) heç də yalan danışmayıb. Budur, əzab sizi tutmağa hazırdır.

Neynəva əhalisi əzabın əlamətlərini müşahidə etdilər. Ona görə də özlərinin, öz övladlarının və şəhərlərin taleyi barədə fikirləşməyə başladılar. Anladılar ki, bu heykəllərin onlara heç bir faydası yoxdur.

Neynəva camaatı peşiman oldular. Onlar qəflətdə idilər, ayıldılar. Yuxuda idilər, oyandılar. Ona görə də Yunusu(ə) axtarmağa başladılar.

Onlar hər növ eyib və nöqsandan uzaq olan Allah-təalaa olan imanlarını e'lan etdilər. Lakin, Yunus (ə) Neynəvadan çıxıb, çox uzaq bir yerə getmişdi; heç kəsin bilmədiyi bir yerə.

Neynəva əhalisi öz peyğəmbərlərinin qayıtmasını gözləyirdilər. Lakin, faydası yox idi. Çünki, Yunus (ə) qəzəb və nigaranlıqla getmiş və bir də qayıtmamışdı.

Bilirsinizmi Yunus (ə) hara getmişdi?

DƏNİZDƏ

Yunus (ə) Aralıq dənizinə çatdı. O, adaların birinə getmək üçün limanda dayanıb, gəmi gözlədi. Yelkənli bir gəmi gəldi. O, sənişinlə dolu idi. Gəmi bə'zi sənişinləri düşürüb, digərlərini mindirmək üçün lövbər saldı. Gəmiyə minənlərin içində Yunus (ə) da var idi.

Gəmi öz yelkənlərini qaldırdıqdan sonra hərəkətə gəldi. Dənizin ortasına çatdıqda isə güclü küləklər əsdi və dalğalar qalxdı. Gəmi özünün bu təlatümlü anlarını yaşayarkən maraqlı bir hadisə baş verdi. Böyük bir balıq peyda oldu; nəhəng bir Ənbər balığı.

Balıq dalğaların qoynunda yuxarı qalxır və sonra öz quyruğu ilə onları möhkəm vururdu. Sudan partlayışa oxşayan səslər eşidilirdi. Balıq bir an dayandı. Onun tənəffüs orqanından şələlə kimi su fəvvarə vurdu. Balıq gəmiyə tərəf hərəkət etdi, sonra qəfildən fırlanıb, quyruğunu hərəkətə gətirdi və gəmiyə doğru irəliləyən böyük bir dalğa yaratdı.

Gəmi tərpəndi. Onu sürənlər bildilər ki, balıq gəmini çevirib, onları boğmaq fikrindədir. Balıq çox nəhəng, gəmi isə kiçik idi. Gəmi sürənlərin qarşısında yalnız bir yol var idi və o da balığa yem olmaq üçün gəmi sənişinlərindən birini qurban etmək idi. Ona görə də gəmi sənişinləri yığışıb öz aralarında püşk atdılar. Razılaşıdılar ki, püşk kimin adına çıxsın, o, balığın yemi olsun. Püşk Allahın rəsulu Yunus (ə)-in adına çıxdı.

Yunus (ə) öz taleyini yaşamaq üçün qorxmadan qabağa gəldi. O bilirdi ki, bütün baş verənlər Allahın istək və iradəsi ilədir. Ona görə də qorxmayaq özünü dənizin dərinliklərinə atdı. Gəminin sənişinləri Ənbər balığının yemə tərəf getməsindən başqa heç bir şey görmdilər.

Yunus (ə) gözlərdən itdi və Ənbər balığı daha görünmədi. Gəmi təhlükədən qurtuldu, Amma, görəsən dənizin dibində daha nələr baş verdi?

DƏNİZİN DƏRİNLİKLƏRİNDƏ

Dəniz dalğaları Yunusu(ə) uddu. O, üzərək özünü xilas etmək istəyirdi. Birdən gördü ki, qorxulu və böyük ağzını açmış nəhəng balıq ona tərəf gəlir. Bir neçə andan sonra Yunus (ə) qəfildən balığın ağzına, sonra isə onun böyük və qaranlıq qarnına düşdü. Yunus (ə) anladı ki, o, adaya gedən yolunu yarımçıq qoyub, Neynəvaya qayıtmalıdır. Yunus (ə) balığın qarnının dərinliklərində fəryad edirdi:

-La ilahə illa əntə, subhanəkə inni kuntu minəz zalimin. (Səndən başqa bir mə'bud yoxdur. Sən paksan, mənəz zalımlardan oldum).

Bir neçə saat keçdi. Yunus (ə) balığın qarnında idi. Balıq dəniz suyunun dərinliklərində üzür, Yunus (ə) isə eləcə Allahı yad edirdi. O, deyirdi:

-La ilahə illa əntə subhanəkə inni kuntu minəz zalimin.

Beləcə, günlər və gecələr ötürdü.

NİCAT SAHİLİ

Allahın iradəə və istəyi ilə balıq bir adanın sahilinə yan aldı. Balıq sahilə yaxınlaşdı. Mə'dəsi yığılır və qarından su tökülürdü.

Yunus (ə) dəniz dalğalarının qoynunda idi. Sonra o, yumşaq qumlar üzərinə düşdü. Allahın lütfü ilə dənizin sahilində daş yox idi, yoxsa Yunusun (ə) bədəni tikə-tikə olardı. Yunus (ə) çox zəif və halsız idi. Bədəni suyun içində idi. Öz güc və qüdrətini əldən vermişdi. Susuz idi və susuzluqdan can vermək ərəfəsində idi. Tərpənməyə taqəti yox idi.

Beləliklə Allah-təala iradə etdi ki, Yunusu (ə) balığın qarından xilas etsin və o, bir daha anlasın ki, yalnız Allah hər şeyə qadirdir. O, Bağışlayan və Mehribandır. Yunus (ə) yenidən öz sağlamlığını əldə edib, öz şəhəri Neynəvaya tərəf qayıtdı. Yunus (ə) Allah rəhməti ilə şad olub, onun istiqbalına gələn Neynəva camaatını görərək sevindi. Həqiqətən də onların hamısı iman gətirmişdilər və Allah əzabı onlardan uzaqlaşdırmışdı. Uşaqlar oynayır, kişilər işləri ilə məşğul olur və heyvanlar çox rahat çəmənliklərində otlayırdılar. Bu, insana həyat bağışlayan Allahın ne'məti idi.

حضرت شعیب (ع)

HZ. ŞÜEYB (Ə)

MƏDYƏNƏ DOĞRU HƏZRƏT ŞÜEYBİN ƏHVALATI

Mədyən şəhərinin çoxlu sakini var idi, Amma, rifah və asayiş cəmiyyətin daha da artmasına kömək etdi. Ora bazarların yaranması, sə'y və fəaliyyət nəticəsində abad bir şəhərə çevrildi.

O zaman həmin şəhərdə Şüeyb (ə) adlı çox saleh və xeyirxah bir kişi yaşayırdı. O, şəhər və qəbiləsini, eləcə də bütün insanları sevirdi. Ona görə də Mədyən və Əykədə yaşayış işlərinə xüsusi diqqət yetirərdi.

Bəs görəsən Şüeyb (ə) nə üçün qəmgin idi? Niyə o saleh kişi öz qəbiləsindən ötrü narahat idi? Çünki, oranın camaatı bütperəst idilər. Onlar bütlərə - dəyərsiz və təsirsiz daşlara ibadət edir və güman edirdilər ki, onlara ruzi yetirib, kəndlərinə bərəkət verən daşdan yonduqları bu heykəllərdir. Şüeyb (ə) buna görə narahat idi.

Şüeyb (ə) onlara bütlərdən əl çəkib, yeganə Allaha ibadət eləməyi tövsiyə edirdi.

ALVERDƏ YALANÇILIQ

Allah-təala onlara hər şey əta etmişdi. Mədyən camaatı asudə yaşayışdan bəhrələnirdilər. Onların bazarlarında hər şey bol-bol tapılırdı.

Şüeyb (ə) güclü natiq idi. Sübut və dəlilləri möhkəm idi. Çünki, o, haqq, ədalət və insaniyyət üçün və onların aydın təbiətləri ilə uyğun danışırdı.

Şüeyb (ə) öz də'vətini yeganə Allaha ibadət etmək və bütperəstlikdən çəkəndirməklə başladı. Sonra isə Mədyən camaatının etdiyi zülümdən, bazar fırıldaqlarından və onların arasında geniş yayılan alver yalanlarından danışdı. Şüeyb (ə) onlara dedi:

-Siz bu işlərinizlə hər yerdə fəsad yayırsınız. İctimai yaşayış alver və ticarət yolu ilə rəvnəqlənir. Hər bir insan ehtiyacı olmadığı bir şeyi verib, əvəzində isə ona ehtiyacı olan şeyi alır.

Bazardakı bu alverlərə - əşyaların çəkisinə, növünə və onların miqdarına nəzarət etmək üçün ümumi e'timada ehtiyac vardır. Ona görə də bilin ki, əgər fırıldaqçılıq etsəniz, çəkiddə az satmağa alışsanız, pis malı yaxşı yerinə camaata versəniz, müştərini və satıcını aldatsanız bu iş sizin hamınızı məhvə düçar edəcəkdir.

Şüeybin (ə) sözləri çox cəzbedici idi. Çünki, gözəl yaşayışdan onlara xəbər verirdi. O Həzrət istəyirdi ki, Mədyən camaatı şəhərdə xeyir-bərəkətlə, bol ruzi ilə, əmin-amanlıq və imanla yaşasınlar.

QARŞIDURMA VƏ KEŞMƏKEŞ

Mədyən camaatı iki dəstəyə bölündülər. Bir dəstəsi Şüeybə (ə) və onun gətirdiyi ilahi dinə iman gətirdilər. Bunlar kasıb və yoxsullardan ibarət idi. O biri dəstə isə Mədyənin sərvətli və lovğa insanlarından təşkil olunmuşdu. Bu dəstə Şüeyb (ə)

və ona iman gətirənlərlə mübarizə aparırdılar. Onlar Şüeybi (ə) hədələyirdilər.

Şüeyb (ə) qəbiləsindən kənara çəkildi və bütprəstlər peyğəmbərdən və ona iman gətirən insanlardan əl çəkmir, onları rahat yaşamağa qoymurdular. Kafirlər çalışırdılar ki, imanlı insanları bütprəstliyə qaytarsınlar. Həmişə onlara əziyyət edirdilər. Birinin o həzrətin evinə yaxınlaşdığını və onun nəsihətli sözlərinə qulaq asdığını görəndə yolunu kəsib, onu hədələyirdilər.

Şüeyb (ə) keçmiş ümmətlərin, peyğəmbərlərə əziyyət verən və mö'minlərlə mübarizə aparan insanların aqibətini onların yadına saldı. Və'd olunmuş gün çatdı. Camaat sübh tezdən büt daşlara səcdə etdikdən sonra iş yerlərinə getdilər. Şəhərin bazarları səs-küylə doldu, gözlər fırlıdaq və hiylə ilə parladi. Onlar insanları aldatmaq və daha çox qazanc əldə etmək barədə düşünürdülər.

Beləliklə gün sona çatdı və günəş gizləndi. Qaranlıq hər yeri bürüdü.

Gecənin saatları çox ağır və yavaş-yavaş keçirdi. Birdən yer öz-özünə titrədi. Çox qorxulu anlar idi. Bu titrəmələrin tə'sirindən Mədyən şəhəri xarabalığa çevrildi.

İnsan o gözəl və görməli şəhərdən keçəndə dəhşətə gəlir. Bu şəhər bir neçə anın içində torpaq təpələrinə və xarabalığa çevrilmişdi.

Maraqlı burasıdır ki, o hadisədən yalnız iman gətirənlər xilas olub, salamatlıqla şəhərdən çıxdılar.

Sübh vaxtı isə öz evlərində cansız cəsədlər formasında qalmışdılar. Şüeybi (ə) yalançı adlandırılanlar elə məhv oldular ki, elə bil heç vaxt o evlərdə yaşamayıblar.

Şüeybi (ə) yalançı adlandırılanlar ziyankar idilər. Sonra onlardan üz döndərdi və dedi:

-Ey Qəbilə! Mən Allahımın risalətini sizə çatdırdım və sizin üçün xeyirxahlıq istədim. Bununla belə imansız qəbilənin halına təəssüf edirəm.

حضرت موسیٰ (ع)

HZ. MUSA (ؑ)

HƏZRƏT MUSANIN ƏHVALATI

Əzizlər, yəqin ki, Yusifin əhvalatını xatırlayırsınız. Yadınızdadır ki, Yə'qub və övladları Yusifin quyuya düşməsindən iyirmi il sonra Misirə köçdülər. Yə'qubun övladları, yə'ni Bəni İsrail o torpaqlarda yaşadılar və on illər keçdikdən sonra böyük bir tayfaya çevrildilər. Yusif vəfat etdikdən və o hadisədən yüzlərlə il keçdikdən sonra insanlar Yusifin Misirdəki xeyir və faydalarını unudular. Fir'onlar yenidən Misirdə hakim oldular və insanları alçaldıb, xarlığa sövq etdirdilər.

Bəni İsrail tayfası başqalarından daha çox işgəncə və zümlərə mə'ruz qalırdılar. Bəni İsrailin kişiləri gecə-gündüz işləməli, alçaq və xar vəziyyətindəki qul həyatlarını davam etdirməli idilər.

Onlar fir'ona ibadət etməli idilər, çünki, o, öz fikrinə əsasən insanların Rəbbi idi. Ona görə də bu tayfa onları bu vəziyyətdən xilas edəcək bir xilaskar insan gözləyirdilər. Bəni İsrail Yusif və Yə'qubdan bu müjdəni öyrənmişdilər. Onları işgəncə və zülmədən xilas edəcək bir kişinin doğulmasını gözləyirdilər. Zülm və işgəncələr artdıqca həmin xilaskar insanın təvəllüdü haqda söhbət də çoxalardı.

Camaatın sözü fir'onun qulağına çatdı: işgəncə, əzab və zülm altında inləyən insanların sözü, münəccim və kahinlərin də təsdiq etdikləri söz.

Kahinlər fir'ona dedilər ki, Bəni İsrail arasında bir uşaq doğulacaq və o uşaq fir'onu həlak edəcəkdir. Fir'on bu xəbərdən qorxub, Bəni İsraili məhv etmək fikrinə düşdü. O, əmr etdi ki, Bəni İsraildə doğulan bütün oğlan uşaqlarını öldürsünlər. Onların hamilə qadınları üçün gizli mə'murlar ayırdı və qibtəliyədən, yə'ni yerli misirlilərdən onların yanında mamalar tə'yin etdi. Bunun vasitəsi ilə fir'on və onun casusları uşaqların cinsiyyətini müəyyən edirdilər.

Fir'on Şeytan insan idi. O, camaata hakim olmaq yollarını yaxşı bilirdi. O, onların arasında təfriqə və ayrılıq toxumu səpməklə tayfaları bir-birinin canına saldı. Onların hamısı fir'onun razılığını qazanmaqla özlərini ona yaxınlaşdırıb, nüfuzlarını möhkəmlətməyə çalışırdılar.

Bu minvalla Bəni İsrail özlərinin ən çətin həyat dövrlərini yaşayırdılar. Fir'onun mə'murları onların bütün oğlan uşaqlarını götürüb, ya başlarını kəsir, ya da Nil çayına atırdılar. Analar öz övladları üçün ağlayırdılar. Fir'on körpə həyat qönçələrini torpağın altında basdırırdı. O, rəhimsizcəsinə onları məhv edirdi. O, çox zalım, öz güc və qüdrəti ilə öyünən bir insan idi.

VƏ'D OLUNMUŞ UŞAQ

Allahın istəyi bu idi ki, Musa doğulsun. Saleh qadın olan Yukabed çox qəmli görünürdü. Onun azad olmaq vaxtı yaxınlaşırdı. Qibtəliyədəki mama onun yanına gəlirdi ki, olacağı körpəsinin cinsiyyətini öyrənib, xəbər versin.

O ağır şəraitdə Musa adlı sevməli bir körpə doğuldu. Musa şirin və çox cazibəli bir uşaq idi. Körpəni görənlər istər-istəməz ona bağlanırdılar.

Musadakı bu cazibəni Allah-təala yaratmışdı. Ona görə də mama onu sevdi və anasına dedi:

-Yukabed, qorxma! Mən bu məsələ barəsində heç kəsə bir söz demərəm.

Allah-təala Yukabedin ürəyinə ilham etdi ki, Musaya süd versin. Anasının ürəyi bu nurani və günahsız uşağa məhəbbətlə dolu idi. Öz-özünə deyirdi: «Görəsən, doğrudanmı bu, və'd olunmuş uşaqdır?!»

Günlər ötürdü və casuslar o evdə doğulan bir oğlan uşağını axtarırdılar.

Allah anasına ilham etdi ki, Musa üçün kiçik bir sandıq düzəltsin və təhlükə hiss etdiyi vaxt onu Nil çayına atsın. Şücaətli anası bu vəzifəyə əməl etdi.

FİR'ONUN SARAYI

Fir'onun arvadı Asiya pak təbiətli bir qadın idi. Ərinin əksinə olaraq o, təvazökar idi. İnsanların dostu, xeyirxahı, zülmün isə düşməni idi. O, ərinin etdiyi pis işlərdən və zülümlərdən əziyyət çəkirdi.

Həmin aydın səhər vaxtı Asiya sarayda oturmuşdu. O, diqqətlə axan Nil sularına baxır və çayda hərəkət edən qayıqları müşahidə edirdi. Birdən gözü kiçik bir sandığa düşdü. Su dalğaları onu yaşıl sahilə gətirdilər. O kiçik sandıq gözəl bir gəmi kimi lövbər saldı. Asiya bir körpə səsi eşitdi. Ayağa qalxdı və gözətçiyə əmr etdi ki, o sandığı gətirsin. Asiyanın yanında ona xidmət göstərən kiçik qızlar vardı. Sarayın gözətçisi sandığı gətirib, fir'onun həyat yoldaşının qarşısına qoydu. Hörmət göstərüb, geri çəkildi. Fir'on daxil oldu və sandıqdakı körpəni görərək qəzəbləndi. Kinli nəzərlərlə onu süzdü. Ürəyində bir hiss yarandı. İstəyirdi onu öz əlləri ilə öldürsün. Fikirləşdi ki, bəlkə barəsində xəbər verilən, onun taxt-tacını viran edəcək uşaq budur. Fir'on qara əsası ilə işarə etdi. Əsgərlər tabe olaraq, əmri gözlədilər. Fir'on günahsız uşağın boynuna işarə etdikdə bildilər ki, onun başını kəsdirmək istəyir. O anda pak qəlbli qadın olan Asiya cəld ayağa qalxdı. Onun uşağı yox idi. Gözü Musaya düşdükdə qəlbində analıq məhəbbəti cuşa gəlmişdi. Fir'ona dedi:

-O, mənim və sənin gözünün nurudur, onu öldürməyin. O, bizim üçün faydalı ola bilər. Ya da onu övladlığa götürərik.

Fir'on sakit qaldı. O, yoldaşının gözlərində dəyişilməz və qətiyyətli bir iradə görürdü. Öz-özünə fikirləşdi ki, yoldaşının övladı yoxdur. Bu uşaqda onun qəm-qüssəsi aradan gedər. Niyə uşaqdan əl çəkməsin? Niyə onu öldürsün? Öz-özünə fikirləşirdi ki, o, onlarla uşağın başını kəşmişdir. Bəlkə də deyilən uşağın artıq başı kəsilmişdir və artıq təhlükə sovuşmuşdur. Ona görə fir'on qayıdıb getdi.

Musa böyüdü və cavanlıq yaşına çatdı, ağı kamilləşdi, güclü və əzələli qolları olan bir cavan oldu. Hamı ondan qorxurdu. Amma, Musa heç vaxt öz qüdrəti ilə öyünmürdü. O, həmişə təvazökar idi və fir'onun iddiasına diqqət edirdi. Bilirdi ki, o, həqiqətin əksinə olaraq, özünü insanların Allahı adlandırır. Çünki, insan Allah ola bilməz, o ki, qala fir'on kimi məğrur və ağılsız bir insan.

Musa məzlumlar üçün bir iş görməyə çalışırdı. Ona görə də sakitcə saraydan çıxıb

şəhərə gedir və fəsidlərin qarşısında müqavimət göstərirdi. Musanın ilahi fikirlərinə görə fir'onun ona acığı tutmuşdu. Ona görə də onun hərəkətlərinə nəzarət etmək üçün casuslar ayırmışdı. Fir'on öz sarayında dövlət üzvləri ilə plan qururdu. O fikirləşirdi ki, Musa həmin və'd olunmuş insandır. Ona görə də öz təhlükəli fikir və düşüncələrini yaymaqdan əl çəkmir.

Ona görə də Firon nəyin bahasına olursa olsun Musanı öldürmək qərarına gəldi. Saraylardan birində fitrətən pak olan bir kişi var idi. O, yaxşı sifətlərinə, əxlaqi keyfiyyətlərinə, zəiflərə qarşı xeyirxahlığına və igidliyinə görə Musanı çox sevirdi. O kişi tez Musanı axtarmağa başladı. Şəhərə girdi və Musanın barəsində sorğu-sual etdi. Nəhayət onu tapdı. Onu məsələdən xəbərdar edərək dedi:

-Ey Musa! Bunlar səni öldürmək üçün məşvərət edirlər. Tez şəhərdən çıx. Mən sənin xeyrini istəyirəm. Bura fikirləşmək və yubanmaq yeri deyildir.

Zalım fir'on Musanı öldürməkdən qorxmurdu. Ona görə də cəld qərara gəldi ki, nə qədər ki, gec deyil, tez Misirdən mühacirət etsin. Musa Nil çayını keçmək və sağ sahilə çatmaq üçün qayığa mindi. Oradan şərqi tərəf yollandı.

Musa Mədyən torpaqlarına getmək istəyirdi. O, göyə bir nəzər saldı və hörmətlə dedi: «Ümidvaram ki, Allahım məni doğru yola hidayət edəcəkdir».

Fir'onun mə'murları hər yerdə Musanı axtarırdılar. Musa Qırmızı dənizin kənarındakı və Nil deltasındakı səhralardan və dağların cığırları ilə gedirdi.

Musa Mədyən torpaqlarına çatdıqda günün batmasına az qalırdı. Mədyən torpaqları fir'onların nüfuzundan kənar idi.

Musa Mədyən torpaqlarında evləndi və orada yaşadı. Amma, Misri və oranın məzlum insanlarını unutmurdu. Hər halda o, sə'y və ixtlasla öz işinə məşğul idi. Zəif camaat Misirdə fir'onun qüdrətindən qorxurdular və ona görə də ona ibadət edirdilər.

Beləliklə, illər keçdi. Musa on il Mədyəndə yaşadı. O, qırx yaşına çatdı. Həyat təcrübəsi artmışdı.

Bütün bu illərdə Musa Misri və onun məzlum insanlarını yaddan çıxarmamışdı. O, onların zülm, cəhalət və نادانlıqdan xilas olmaları barədə fikirləşirdi. Çünki, onlar İbrahimin (ə), Yə'qubun və Yusifin dinini unutmuşdular. Onlar yaddan çıxarmışlar ki, aləmlərin Rəbbi yalnız Allahdır və fir'on zəif insandan başqa bir şey deyildir. İnsan Allahı unutduqda hər şeydən qorxur. Amma, Allaha iman gətirdikdə ondan başqa heç kəsdən qorxmur. Şərəfətli ömründən qırx il keçən İmran oğlu Musa Mədyəni tərk edib, artıq Misrə yola düşürdü. Musa yolun ortasında Sinay yarımadasında Tur dağının yaxınlığında dayandı. Soyuq qış küləkləri əsirdi. Hər yeri qaranlıq bürümüşdü. Musa heyran və sərgərdan durmuş, yolu itirmişdi. Yoldaşı soyuqdan titrəyirdi. Musa hər yana baxır, getməli olduğu yolu axtarırdı.

Qəflətən Tur dağı tərəfdən bir nur parladı. Musa uzaqdan şö'lələnmiş alov gördü.

Musa bu sözləri dedi və qaranlıqların arasında şö'lələnən alova tərəf getdi. Get-gedə ora yaxınlaşırdı. Amma, o, ağacın yaxınlığında heç kəsi görmədi. Orada ondan alov şö'lələnən bir ağac var idi. Amma, yolu soruşmaq üçün heç kəsi görmədi.

Maraqlı bir hadisə idi. Birdən onu səsləyən bir nida eşitdi:

-Ayaqqabılarını çıxart! Çünki, sən Müqəddəs Tüva torpaqlarındasan.

Musa qorxdı. Ayaqqabılarını çıxartdı. O, səs sahibini axtarırdı. Qəflətən eşitdi:

-Ey Musa! Həqiqətən mən Allaham, aləmlərin Rəbbiyəm!

Bu səs Musanın ürəyini ovsunladı. Musa Allaha səcdə üçün özünü yerə atdı. O sözlər saf suların dərinliklərinə gedən nur və işıq kimi Musanın ürəyinə oturdu.

-Ey Musa! Əsanı at!

Musa sözə baxdı və əsasını yerə atdı. O an qorxulu bir hadisə baş verdi. Birdən əsa sür'ətlə hərəkət edən bir əjdahaya çevrildi. Musa onun qorxusundan arxaya çəkildi. Qorxulu, dəhşətli bir əjdaha idi. Musa müqəddəs torpağın sağ tərəfindən bir səs eşitdi. O səs deyirdi:

-Ey Musa! Qabağa gəl və qorxma! Çünki, sən qorunursan. Ey Musa! Əsla özündə qorxuya yol vermə! Çünki, peyğəmbərlər heç nədən qorxmazlar.

Musanın ürəyi qəribə bir nura boyandı. Təhlükəsizlik və rahatlıq hiss etdi. O, Allahın elçisi idi.

-Ey Musa! Əlini cibinə sal. Çıxardanda görəcəksən ki, ağ və parlaqdır.

Musa əlini öz cibinə qoydu. Sonra çıxartdı. Birdən işıqlı bir rənglə parladi. Musa öz əlini yoxladı. Gördü ki, onda heç bir eyib və çatışmazlıq yoxdur. O sağlamdır.

Yenə də Allaha səcdə etdi. Çünki, Allah hər şeyə qadirdir. Onun qüdrəti tükənməzdir. Yeganə Allahın qüdrətinə iman gətirmələri üçün camaata bu əlamətlər kifayət idi. Musa çalışırdı ki, öz qorxusunu azaltsın. Amma, yenə də həmin səsi eşitdi:

-Əllərini sinənə qoy!

Musa bu işi də yerinə yetirdi və əllərini sinəsinə qoydu. Hiss etdi ki, ürəyi tamamilə rahatlaşmışdır.

Allah Musaya peyğəmbərlik verdiyi halda buyurdu:

-Fir'onun yanına get! O, tüğyan edib, yolunu azmışdır.

Musa zülm və sitəmlə mübarizə aparmalı və fir'ona nəsihət etməli idi ki, düşmənçilikdən və qürurdan əl çəkib, özünü aləmlərin Rəbbinə təslim etsin. Musa bu əmri yerinə yetirməkdə özünə həmkar və yoldaş istəyərək dedi:

-İlahi! Mən onlardan bir nəfərini öldürmüşəm. Onlar məni qətlə yetirərlər. Musa xatırlatdı ki, fir'on on il bundan qabaq baş verən hadisəni heç vaxt unutmayacaq. O, Musaya kin bəsləyir və onu öldürmək üçün fürsət gözləyir.

-İlahi! Qardaşım Harunun danışıq qabiliyyəti məndən daha yaxşıdır. Onu bu işdə mənə köməkçi və şərik et! Əgər oraya təkə getsəm, məni yalançı adlandırırlar. Mənim yanımda olacaq, məni himayə edəcək və mənim peyğəmbərliyimin düzgünlüyünə şahid duracaq bir köməkçi istəyirəm.

Sübhan Allah onun duasını qəbul edərək buyurdu:

-Tezliklə sən qollarını qardaşın vasitəsilə möhkəm edib qüvvətləndirərik, sizin üçün qüdrət və üstünlük verərik. Mö'cüzə və nişanələrə görə düşmənlər sizə toxuna bilməzlər. Siz və davamçılarınız qalibsiniz. Ey Musa! Əsla heç nədən qorx-

ma! Mən hər yerdə sizinləyəm, eşidirəm və görürəm. Fir'ona tərəf gedin. Çünki, o, tüğyan etmişdir. Onunla yavaş danışın. Ümid var ki, nəsihət alıb qorxa. Yenə də sükut müqəddəs torpağı bürüdü və alov itdi.

Harun qardaşının yanında idi. Musa daha artıq arxayınlıq hiss edirdi. Çünki, onun yanında onu himayə və kömək edəcək bir insan var idi.

Fir'onun sarayı uzaqdan göründü. Saray böyük idi. Onun daş-divarları saf və zərif taxtalarla örtülmüşdü. Yeri mərmər daşla döşənmişdi. Musa və Harun saraya girdilər. Musa öz ilahi ədəbi ilə fir'ona ehtiram göstərdi. Fir'on da onun qarşısında məşhur qüruru ilə cavab verdi.

-Musa! Yenimi qayıtmısan?

-Hə! Dünya və axirətin xeyrini sənin üçün ərməğan gətirmişəm.

Fir'on dedi:

-Məqsədin nədir?

Musa dedi:

-Allah məni sənin tərəfinə göndərüb ki, sən ona ibadət edəsən.

-Allah?!

-Bəli! Aləmlərin Rəbbi olan Allah. Sənin və ata-babalarının yaradanı olan Allah.

Fir'on təəccüblə ətrafına baxdı və dedi:

-Eşidirsinizmi bu kişi nə deyir?!

Musa dedi:

-Bəli, bilin ki, yerin, asimanların və onların arasında olanların Rəbbi Allahdır.

Fir'on öz dövlət işçilərinə baxdı və məsxərə ilə qışqırdı:

-Sizə doğru göndərilmiş elçi dəlidir.

Musa dedi:

-Bəs əgər öz peyğəmərliyimin və sözlərimin düzgünlüyünə sübut gətirsəm necə?

Fir'on qürurla cavab verdi:

-Sübut?! Sübut nədir? Əgər doğru deyirsənsə gətir.

Musa heç bir iş görmədi. Yalnız əsasını fir'onun qarşısında yerə atdı. Birdən qəribə bir hadisə baş verdi. Fir'on çox qorxdı. Hamı qorxdı. Əsa qorxulu bir əjdahaya çevrildi. Əjdaha mərmər daşların üstündə hərəkət edirdi. Fir'on qorxusudan yerində qurudu. Rəngi limon kimi saralmışdı. Hər yeri qorxulu sükut bürümüşdü. Qorxulu əjdahanın fış-fış səmindən başqa bir şey eşidilmirdi. İlk dəfə olaraq hamısı gördü ki, məğrur fir'on qorxusundan qaçmağa üz qoydu. Amma, gördü ki, Musa əjdahanı tutmaq üçün qabağa gəlir. Musanın əli ona çatdıqda əsa qabaqkı halına qayıtdı.

Fir'onun kini daha da artdı. Öz taxt-tacına təhlükə hiss etdi. Çünki, Musanın qorxulu bir silahı var idi. O nə edə bilərdi?!

Burada fir'on hadisəni elə qabartdı ki, guya baş verən hadisə sehr və cadudan başqa bir şey deyildir. Musa bu məsələni anladı və öz əlini cibinə saldı. Sonra onu çıxartdı. Əli parladı və oranı işıqlandırdı. O, böyük bir nişanə idi.

Fir'on nadan idi. Baş verənləri müşahidə edirdi. Amma, məğrur idi. Öz taxt-

tacından və mənafeyindən başqa bir şey fikirləşmirdi. Ona görə də Musaya tərəf getdi və dedi:

-Musa, nə istəyirsən? Musa peyğəmbərlərin ədəbi ilə dedi:

-İstəyirəm ki, Bəni İsraili mənimlə göndərəsən. Bütün işgəncə, zillət və çəkdikləri əziyyətlər onlar üçün bəsdir. Fir'on fikirləşdi ki, tezliklə əsir kimi pulsuz işlətdikləri fəhlələrin çoxunu əldən verəcəkdir. Bəlkə Musa onlardan böyük bir qoşun düzəltmək, onun hökumətini və taxt-tacını dağıtmaq istəyir?! Yaxşısı budur ki, onları əsir kimi saxlasın. Çətin və ağır işləri yerinə yetirmək üçün onlardan istifadə etsin.

Fir'on öz dövlət işçilərinin qorxu və həyəcanlarını aradan qaldırmaq istədi və onları Musanın əleyhinə təhrik edərək qışqırdı:

-Musa cadugardır. Öz sehri ilə sizi şəhər və diyarınızdan qovmaq istəyir. Dövlət işçiləri təəccüblə bir-birləri ilə məşvərət edirdilər və Haman sözə gələrək belə dedi:

-Bu torpaqda mahir və məşhur sehrkarlar çoxdur. Onlar maraqlı işlər görürlər.

Musa rahatcasına və imanla dedi:

-Bizim və'dəmiz bayram günü günortadır. Qoy, bütün Misir camaatı bu səhnəni müşahidə etsinlər.

O gün həyəcanlı bir gün idi. Çünki, cadugərlərin arasında yarış günü idi. Fir'on Misrin böyük cadugərlərini toplamışdı ki, Musa və Harunla mübarizə aparsınlar. Zülm görmüş məzlum Bəni İsrail camaatı fir'ondan və onun etdiyi zümlərdən intiqam almaq üçün Musanın qələbəsini istəyirdilər.

Həmişə Musa ilə cadugərlər arasında yarışın başlamasını gözləyirdilər. Sehrkarların gözləri məkr və hiylə saçırdı. Cadugərlərin rəisi Musaya dedi:

-Ey Musa! Sən əsanı atırsan, yoxsa biz öz alətlərimizi yerə ataq?

Musa cavab verdi:

-Mən sehrbaz deyiləm və sizi etdiyiniz işlərdən çəkindirirəm. Allah sizi küfr etdiyiniz üçün əzaba düşür edər.

Sehrbazlar dedilər:

-İndi hansımız birinci başlayaq?

Musa əsasını əlində sıxdığı halda dedi:

-Birinci siz atın.

Cadugərlər özləri ilə gətirdikləri çoxlu ip və əsaları yerə atdılar. Sehrli sözlər dedilər və qorxulu hərəkətlər etdilər. Qorxu və dəhşət hər yeri bürümüşdü. Həmişə fikirləşdi ki, doğrudan da meydan ilan və əf'i ilə dolmuşdur. Fir'on sehrbazların etdiyi böyük iş üçün gülümsünürdü. Musa qorxu hiss etdi, Amma, ilan və xəyali əf'ildən yox. Qorxurdu ki, olmaya camaat qabaqından da artıq cadugərliyə və xürafata əqidə bağlayalar.

Qüdrətli Allah öz elçisini yalnız buraxmadı və bəndəsinin qəlbinə ilham etdi ki, qorxma, qələbə sənindir, əlindəkini yerə at. Musa şəffaf mavi səməyə baxdı və əsasını atdı. Həç kəsin fikirləşmədiyini bir hadisə baş verdi. Qəflətən əsa qorxulu bir əjdahaya çevrildi. Əjdaha hərəkətə gələrək bütün ipləri, əsaları və bütün xəyali

ilanları uddu.

Fir'onun topladığı sehrbazlar Misrin ən böyük cadugərləri idilər. Sehr və hoqqabazlıqda heç kəs onlardan üstün deyildi. Ona görə də sehr və caduya başqalarından daha varid idilər. İp və əsalar həqiqətən ilanlara çevrilməmişdilər. Görənlər belə güman edirdilər. Çünki, sehrbazlar yalnız insanların gözlərini sehr və cadu edirdilər.

Sehrbazlar Musanın etdiyi işi müşahidə etdikdə və gördükdə ki, əsa necə həqiqi əjdahaya çevrilir və nəinki hərəkət edir, həm də onların əsa və iplərini udur, Allah dərgahına tövbə etdilər və bildilər ki, Musa fir'onun onlara dediyi kimi deyil. Fir'on onları aldatmışdı. Musa sehrbaz deyildi. O, Allahın elçisi idi; aləmlərin Rəbbinin elçisi. Ona görə də bütün sehrbazlar Allaha səcdə edib, ürəkdən fəryad edirdilər:

-Biz Allaha, aləmlərin Rəbbinə iman gətirdik; Musanın və Harunun Rəbbinə. Fir'on az qalırdı ki, düşmənçilikdən, kin və qəzəbdən partlasın. Sehrbazların Allaha, ondan qeyrisinə səcdə etmələri onun Musaya məğlub olması demək idi. Bu, sehrin Musanın etdiyi qeyri-təbii iş qarşısında məğlubiyyəti idi.

Fir'onun taxt-tacı təhlükədə idi. Ona görə də qışqıraraq qorxulu səsle dedi:

-Ey sehrbazlar! Mən sizə icazə verməzdən qabaq Musaya iman gətirdinizmi? Mən sizin məkr və hiylənizi bilirəm. Musa böyük cadugərdir. Sizə sehr və cadunu o öyrətmişdir. Tezliklə sizdən intiqam alacağam. Sizi öldürəcəyəm. Xurma ağaclarının üstündə dardan asacağam və sizinlə başqalarına ibrət dərsi verəcəyəm.

Camaat onların şücaətinə və fir'onun onların qarşısında bir iş görməyə aciz qalmasına təəccüb edirdilər. Musanın istəyi bu idi ki, Bəni İsrail zillət, xarlıq və nökrəçilikdən xilas olsunlar.

Fir'on Bəni İsrailə əzab edib, işgəncə verməyə başladı. O, imanlı insanları qətlə yetirirdi. Fir'on Musanı qətlə yetirmək üçün plan hazırlayaraq də fikirləşirdi ki, əgər Musa öldürülsə, onun taxt-tacı təhlükədən xilas olacaqdır.

Fir'on fərman verdi ki, Nil çayının sahilində, altından su axan böyük bir yer düzəltsinlər. Sonra e`lan etdi ki, tezliklə orada əhəmiyyətli bir çıxış olacaqdır.

Tə`yin olunmuş vaxtda ordu və mə`murlar həmin yerə bitişən yolun iki tərəfində sıra ilə düzöldülər. Yuxarı tərəfdə zərli taxt düzəltmişdilər. Keşikçilər onun yuxarı tərəfində durmuşdular. Camaat həmin yerin qarşısında toplaşlıb, təəccüblə Fir'onun zərli taxtına baxırdılar.

Bir neçə andan sonra Fir'on və onunla birgə olanlar daxil oldular. Bu dəfə Fir'on güclü əsgərlərin gətirdikləri faytonunun üstündə durmuşdu. O öz əhəmiyyətli söhbətini belə başladı.

-Mən Misrin böyük Allahıyam. Misir torpaqları mənimdir. Mənim yerimin altından çaylar axır. Mən bu torpağa və onun millətinə izzət və başucalıq yolunda rəhbərlik edirəm. Biz düşmənləri qovub, camaatın rahat və təhlükəsiz yaşaması üçün şərq tərəfdə bir neçə sədd yaratdıq. Tezliklə, Misrin daxili düşmənlərini də məhv edəcəyəm. Onların sayı azdır, amma buna baxmayaraq sizi Misir torpaqlarından çıxarmaq istəyirlər. Mənə icazə verin Musanı öldürüm. Görək o, öz Allahından

necə kömək alır?!

Bütün camaat cuşa gələrək səs-küy saldılar. Onlar fir`ona Misrin böyük Allahı kimi hörmət göstərdilər. Sonrakı gün paytaxtın əsgərləri Bəni-İsraili məhv etmək üçün fir`onun çəkdiyi planı icra etməyə hazırlaşdılar.

Nizə ilə silahlanmış mə'murlar körpələri analarının qucağından ayırıb, Nil çayına atırdılar. Timsahlar özlərinin üçbucaq başları ilə günahsız körpələri udurdular. Analar nalə edib, ağlayır və Musadan kömək istəyirdilər. Kişi və cavanlar yeni şəhərlər tikmək üçün ən çətin işlərə məcbur edilirdilər. İşgəncə və çətinlik son həddinə çatdıqda Bəni-İsrail üzünü göyə tutaraq, Allahdan qələbə istədi və Allah öz elçisi Musaya vəhy etdi ki, Bəni-İsrailə rəhbərlik edib, gecə ilə onları Misirdən qaçırsın.

Gecə yarısı Bəni-İsrail Misirdən qaçmaq üçün hazır oldu. O, inanırdı ki, Allah imanlı insanları xilas edəcəkdir. Ona görə də öz ümmətini şərqə doğru apardı.

Onlar şimal-şərqə doğru hərəkət edən vaxt paytaxt sakinləri bu qəfil hadisədən xəbərdar oldular. Bəni-İsrail Misirdən qaçmışdı.

Hərbi hücum fərmanı vermiş fir`onun gözlərindən qəzəb qığılcımı saçdı. Onun planı belə idi: O, Bəni-İsraili səhrada mühasirəyə alıb, Musa və Harunu qətlə yetirmək istəyirdi. O, insanları yenidən əsir olaraq şəhərə qaytarmaq və öz ölkələrində qul kimi işlətmək istəyirdi.

Beləliklə, fir`onun atlar vasitəsi ilə çəkilən onlarla arabası Allaha və onun peyğəmbərinə iman gətirmiş milləti ən təhlükəli vəziyyətdə tə'qib etmək üçün hərəkətə gəldilər. Yer atların dırnağı və əsgərlərin addımları altında lərzəyə gəlmişdi.

Atların çəkdiyi arabalar uzaqdan göründü. Onlar sür`ətlə hərəkətdə idilər. Bəni-İsrail camaatı qışqırdı: «Vay, məhv olduq. Tezliklə, bu torpaqda həlak olacağıq. Xilas olmaq üçün heç bir ümid yoxdur».

Döyüş arabaları yaxınlaşırdı. Bəni-İsraildən bir nəfər qışqırdı:

-Fir`onun adamları bizi tutacaqlar.

Musa mavi səmaya baxaraq dedi:

-Yox, heç vaxt! Rəbbim mənimlədir və tezliklə mənə yol göstərəcəkdir.

O həlledici anlarda Cəbrayıl enib, Alahın əmrini Musaya çatdırdı:

-Əsanı dənizə vur!

Musa dənizə doğru getdi. O, suya batmış bir daş parçasının üstündə durub, əsasını mavi sulara vurdu. Gözlənilmədən çox qərribə bir hadisə baş verdi: Dəniz iki yerə bölündü. Onun hər tərəfi bir hündür dağ kimi ucaldı. Onların arasında uzun bir dərə yarandı və ilk dəfə olaraq günəş həmin dərinliklərdə olan qumlara saçdı. Həqiqətən də baş verən hadisə böyük bir mö`cüzə idi. İnsan belə bir iş görə bilərmə? Bu, Allahın tükənməz qüdrətinin nümunəsi idi: heç bir hədd və hüdudu olmayan qüdrətin.

Sular dağ ətəkləri kimi dayanıb, durmuşdular. Musa, dənizi iki yerə bölən uzun dərəylə yola düşdü. Bəni-İsrail də onun ardınca gəldilər. Musa və onun yanında

olan qardaşı Harun iki su dağının arasından keçdilər. Bəni-İsrail zalım fir'onun əlindən xilas olmalarına ümidvar oldular. Onlar anladılar ki, Allah, Musaya və'd verdiyi kimi onları xilas edəcəkdir.

İŞİN SONU

Fir'on Bəni-İsraili o qərribə yolun ortasında hərəkətdə gördükdə gözlərində kin qığılcımı parladi. Öz miniyinə bir qamçı vurub, həmin yolla hərəkətə başladı. Əsgərlər də belə etdilər. Onlar Fir'ona ibadətdən və onun istəklərini yerinə yetirməkdən başqa bir şey bilməyən minlərlə güclü əsgər idilər.

Bəni-İsrail sahilə çatıb, dayandılar. Onlar nıgaran halda yolun yarısına qədər irəliləmiş Fir'onun ordusuna baxırdılar. O anlarda isə başqa bir mö'cüzə baş verdi. O zaman su dağları töküldü. Onlar tökülərkən çox dəhşətli görünürdülər. Sağ və soldan hərəkətə gələn dalğalar yerdə təkəbbür edib, Allahın risalətinə iman gətirməyən on minlərlə zalımı hücumə mə'ruz qoydu. Fir'on özünü dənizin qəzəbli dalğaları arasında görərək xar olduğunu duydu. Onun içiboş qüruru və təkəbbürü sona çatmışdı. Ona görə də qışqırdı:

-İman gətirdim. Bəni-İsrailin iman gətirdiyi Allahdan başqa heç bir mə'bud yoxdur. Mən də dindarlardanam.

Fir'on dənizin şor sularını udduğu halda ona cavab verən bir səs eşitdi:

-İndimi? Halbuki, əvvəlcə tüğyan və itaətsizlik göstərdin, fasiqlərdən oldun. Sən bütün o illərdə haqq və ədalətlə mübarizə apardın. İnsanları qula çevirdin. Onları qətlə yetirdin. Allahın mö'cüzə və nişanələrinə kafir oldun.

Fir'on öz mənfur həyatının sona çatdığını bildi. Ona müraciət edən həmin səsi yenə də eşitdi.

-Bu gün sənin bədəninə sudan xilas edəcəyik. Lakin, yalnız buna görə ki, gələcək üçün ibrət dərəsi olsun. İnsanların çoxu bizim ayə nişanələrimizdən qafildirlər.

Fir'onun qarnı dənizin şor suları ilə doldu. Qəzəbli dalğalar onu udub, sahilə atdı. Zalım fir'onun bütün güclü əsgərləri suda qərğ oldular. Musa və Harun Allaha səcdə etdilər.

Dəniz dalğaları fir'onun cansız cəsədini sahilə atdı. Beləliklə, çətin və ağır zülm dövrünü sona yetdi.

طالوت و جالوت

TALUT VƏ CALUT

TALUT VƏ CALUTUN ƏHVALATI

Musa vəfat etdi. Harun ondan qabaq dünya ilə vidalaşmışdı. Onlar Allah risalətini özlərindən irs qoydular. Musadan Tövrat və Müqəddəs səhifələr yadigar qaldı. O Həzrət Tövrati və səhifələri bir sandığa qoydu. Onu öz canişini Yuşə' ibn Nuna tapşırırdı. Yuşə' ibn Nun, iki dənizin birləşdiyi yerə etdiyi səfərdə Musanı müşaiyət edən cavan idi.

Qırx il keçdi. Bəni-İsrail Sinay səhrasında yaşayırdılar. Onlar müharibə və mübarizədən və müqəddəs torpaqlara hakimlik edən qüdrətli bütperəstlərdən qorxurdular.

Yuşə' ibn Nun peyğəmbərliyə çatdığı zaman Bəni-İsrailin çoxu dünyadan köçmüş və iş başına yeni nəsil gəlmişdi. Onlar daha döyüşdən və zalımlardan qorxmurdular. Yuşə' ibn Nun onları öz müqəddəs torpaqlarında azad olmağa çağırırdı. Onlar Yuşə'in dəvətinə müsbət cavab verdilər. Yuşə' mö'minlərə rəhbərlik edir və kafirlərlə mübarizə aparırdı.

Yuşə' onlara qələbə çalıb, müqəddəs torpaqlara daxil oldu. Beləliklə, Bəni-İsrail dövləti yarandı. Amma, bu dövlət çox ömür sürmədi. Çünki, Bəni-İsrail Yuşə'in vəfatından sonra günah və tüğyana üz gətirdilər. Onlar müqəddəs sandığa e'tinasızlıq göstərdilər. İmanları zəiflədikdə isə zəif bir millətə çevrildilər.

Müqəddəs torpaqda Calut adlı birisi hökmranlıq edirdi. O, Bəni-İsrailin kişilərini öldürür, qadınlarını əsir götürürdü.

Calut onları torpaqlarından çıxarıb, müqəddəs sandığı aldı. O zaman Allah Ərmiya adlı bir peyğəmbəri onlara tərəf göndərdi. O, insanlara öyüd-nəsihət verdi. Tövratin hökm və təlimlərini onların yadına saldı və dedi:

-Siz zəif və gücsüz insanlarsınız. Çünki, ürəyinizdə iman zəifləmişdir. Siz qızıl-gümüş aləmlərin rəbbindən çox sevirsiniz. Bütperəstlərdən qorxursunuz, amma, Allahdan qorxmursunuz.

Bəni-İsrail peşiman oldu. Onlar din təlimlərinə və hökmlərinə qayıtdılar. Yenidən iman onların qəlbinə yol tapdı. Bir gün mö'minlərin bə'zisi Allahın peyğəmbəri Ərmiyanın yanına gələrək dedilər:

-Calut bizə hökmranlıq edir. O öz zülmü ilə bizi xar edir. Allahdan istə ki, bizim üçün bir rəhbər və padşah seçsin və biz onun bayrağı altında Allah yolunda mübarizə aparaq.

Allahın peyğəmbəri cavab verdi:

-Əgər Allah sizə müharibə və mübarizəni vacib etsə, doğrudan bu əmrə itaət edərsinizmi?

Dedilər:

-Mütləq mübarizə aparırıq. Axı niyə də vuruşmayaq?! Biz öz şəhər və diyarımızdan qovulmuşuq.

Ərmiya dedi:

-Mən tezliklə bu məsələni Allahdan sizin üçün istəyəcəyəm.

Bir müddət keçdi. Bəni-İsrail Allahın fərmanını gözləyirdilər. Günlərin bir günü Ərmiya peyğəmbər gəlib, onlara müjdə verdi:

-Allah Talutu sizə rəhbərlik üçün seçmişdir.

İndi görək Talut kimdir? Onun Bəni-İsrail ilə sərgüzəşti necə olmuşdur?

TALUT

Talut kasıb və yoxsul bir cavan idi. O, Yusifin qardaşı olan Benyaminin nəvələrindən idi.

Ərmiya peyğəmbər Allahın Talutu onlara padşah seçməsinə Bəni-İsrailə müjdə verdiyi həmin zamanda uzaqdan uca boylu bir kişinin onlara tərəf gəldiyini gördülər. Hamı bildi ki, o, Talutdur.

Talut güclü qollara və pəncələrə malik bir kişi idi. Onun əzələli qolları vardı. Amma, öz qüdrəti ilə öyünmürdü. Gözləri səmavi nurla parlayırdı. Onların işıqlığı onun ürəyində yatan iman ruhunun nurundan və təvazökarlıqdan qaynaqlanırdı. Allahın peyğəmbəri ona «Xoş gəldin» dedi:

-Ey Talut, xoş gəlmisən. Allah səni bizim tərəfimizə göndərmişdir ki, zülmü mö`minlərdən uzaqlaşdırasan.

Talut dedi:

-Ey Allahın peyğəmbəri! Mən ulaqlarımı axtarmaq üçün bura gəlmişəm.

Ərmiya dedi:

-Bu, Allahın istəyi idi ki, sən bura gələsən. Allah səni Bəni-İsrailə padşah olaraq seçib. Sən onları düşmənlərin zülmündən xilas etməlisən.

Talut dedi:

-Gördüyünüz kimi mən kasıb və yoxsul bir insanam. Camaat mənim kimi kasıbların sözünə qulaq asırlar. Onlar yalnız varlı insanlara itaət edirlər.

Ərmiya dedi:

-Rəhbərlik və padşahlıq mal-dövlətə bağlı deyil. Allah sənə cismi güc və elmi qüdrət vermişdir. Səni bu böyük vəzifəyə seçən də odur.

Talut sakit qaldı. O, bu məs`ulyyəti yerinə yetirməyə razılaşdı.

Bə`ziləri bu məsələyə sevindilər. Amma, Bəni-İsrailin çoxu Taluta kinli nəzərlə baxırdılar. Çünki, Talut kasıb bir insan idi. Onların görə hakim və başçı varlı olmalı idi.

Varlılar dedilər:

-Talut necə bizə padşahlıq edə bilər. Halbuki, başçı olmağa biz layiqlik?

Ərmiya buyurdu:

-Allah onu seçmişdir. Çünki, o sizdən daha güclü və daha biliklidir.

Dedilər:

Əgər doğrudan da onu Allah seçibsə bəs əlamət və nişanəsi hansı?

Ərmiya peyğəmbər buyurdu:

-Əlamət və nişanəsi budur ki, o, Musa və Harunun mirası olan müqəddəs sandığı sizin üçün gətirər.

Dedilər:

-Necə?

Peyğəmbər buyurdu:

-Səhraya gedin! Tezliklə onu öz gözlərinizlə görəcəksiniz.

Bəni-İsrail tayfası səhraya gedib, o həyəcanlı səhnəni gözləməyib başladı. İntizar anları sona çatdı. Bəni-İsrail mələklərin nuru ilə əhatə olunmuş müqəddəs sandığa gördü. Müqəddəs sandıq sakitcə yerə endi. Bəni-İsrail rahatlıq hiss etdi. Ürəkləri imanla doldu. Yenidən onlara tərəf qayıdan sandıq, indi onların izzət və iftixar nişanəsi idi. Beləliklə, Talut Bəni-İsrailin padşahı oldu. Qayda-qanun və intizam onların mühitinə hakim oldu.

İMTAHAN

Talut e`lan etdi ki, Allah yolunda mübarizə və cihad etməyə hazırdır. Bəni-İsrail gərək zalım Calutun əleyhinə döyüş üçün hazır olsun. Yenidən Bəni-İsrail bağladıkları əhd peymanı untdular. Onlar Allahın peyğəmbərindən istəmişdilər ki, Allah onlar üçün padşah seçsin və onun yanında Allah yolunda mübarizə aparsınlar. Allah da dualarını qəbul etmiş və Talutu onlara padşah göndərmişdi. Talut Allah yolunda mübarizə e`lan edəndə isə Bəni-İsrail öz əhdini unudub, peymanlarını sındırdılar. Çox az adam onun fərmanına müsbət cavab verdi. Onlar Allaha iman gətirmiş, peyğəmbərinə və padşahlarına tabe olmuşdular. Amma, camaatın əksəriyyəti zillətli və xarlı yaşayışı sevidilər.

Bütün bunlarla belə Talut və mö`minlər Bəni-İsraildən bir qoşun düzəldə bildilər. Talut e`lan etdi ki, sabah səhər ordu döyüşə gedəcəkdir.

Günəşin doğması ilə əsgərlər hərəkətə hazır oldular. Onların ürəkləri ümidlə dolu idi və arxayın idilər ki, öz torpaq və diyarlarını geri alıb, kafirləri məğlub edəcəklər.

Yolda Talut mühüm bir çıxış etdi. O, əsgərlərə dedi:

-Ey əsgərlər! Tezliklə bir çaya çatacağıq. Allah-təala sizi imtahana çəkmək istəyir.

Əsgərlərin biri soruşdu:

-Ey başçı! Nə imtahan?

Talut dedi:

-O çaydan su içməyin! Kim ondan içsə mənim ardıcılıım deyildir. Amma, kim içməsə mənim tərəfdarımdır. Hər bir adam əli ilə yalnız bir ovuc su içə bilər.

Ordu öz yoluna başladı və nəhayət gəlib, həmin çaya çatdılar. Əsgərlərin çoxu çaya tərəf qaçdılar. Bə`ziləri yalnız bir ovuc su içdilər və bə`ziləri isə özlərini çaya atdılar ki, nə qədər bacarırlar su içsinlər.

Talutun yanında olanlar su içmədilər. Onların sayı çox az idi. Ordu Talutun fərmanı ilə çaydan keçdi. Əsgərlər uzaqdan Calutun ordusunu müşahidə etdilər.

Calut nəhəng bir filə minmişdi. Onun ardınca münəzzəm sıralarla yüzlərlə əsgər hərəkət edirdi. Calutun qoşunu böyük idi. Onlar ən yaxşı silahlarla mücəhhəz olunmuşdular.

Calut qorxaq bir insan idi. Əyninə dəmir zireh geyinmişdi. Başına dəmir dəbilqə qoyub, özü ilə çoxlu silah götürmüşdü. Çayın suyundan içənlər qorxaraq dedilər:

-Biz bu gün Calutun və onun ordusunun qarşısında müqavimət göstərə bilməyəcəyik.

Amma, sudan içməyənlər arxayınlıqla dedilər:

-Çoxlu az dəstələr vardır ki, Allahın fərmanı ilə çox olan dəstələrə və saysız-hesabsız

qoşunlara qalib olurlar. Allah səbir edib, dözənlərlədir.

Hamı bildi ki, çayın suyunu içmək vasitəsi ilə Allah onları imtahana çəkmək istəmişdir. İradəsi zəif olanlar sudan içdilər. Onların ruhiyyəsi zəiflədi. Amma, güclü iradəyə malik olanlar su içməkdən çəkildilər. Bu dəstə güclü iradəyə, möhkəm imana və yüksək ruhiyyəyə malik idilər.

İki ordu bir-birinin qarşısında durdu. Calut tezliklə Talutun ordusunu məğlub edəcəyinə inanırdı. Lakin, görək hansı hadisə baş verdi?

QƏLƏBƏ DAŞI

Beyt-ləhm şəhərində dörd övladı olan qoca bir kişi yaşayırdı. Talut Allah yolunda cihad e`lan etdikdə o qoca kişi üç böyük oğlunu döyüşə göndərdi və kiçik oğluna dedi:

-Ey Davud! Sən mənim yanımda qalacaqsan.

Davud dedi:

-Atacan! Mən də Allah yolunda cihad etmək istəyirəm.

Atası dedi:

-Sən hələ döyüş meydanına getmək üçün hazır deyilsən. Qardaşlarına yemək aparmaq işini sənə tapşırıram. Həm də döyüşün vəziyyəti barədə bizə mə`lumat verərsən.

Davud bu sözə sevindi. Çünki, bu zaman o, döyüş meydanını yaxından görəcəkdə. Ona görə də Allaha şükr edərək Talutun qoşunlarının ardınca yola düşdü.

MUSANIN ZİREHİ

Allah-təala Taluta vəhy etdi ki, Musanın zirehini əyninə geyinən insan Calutu qətlə yetirəcəkdir. Talut bunu e`lan etdi. Əsgərlərin çoxu gəlib, Musanın zirehini əyinlərinə geyindilər. Amma, zireh onların heç birinin əyninə olmadı. Bu vaxt cavan Davud onların yanına çatdı.

Talutun başçılıq etdiyi iman ordusu Calutun başçılıq etdiyi küfr ordusu ilə qarşı-qarşıya durmuşdu. Calut öz qüvvəsi ilə öyünürdü. Çünki, o, çox pəhləvanı həlak etmişdi. İndi yenə də mübariz rəqib istəyirdi. Amma, heç kəs onunla döyüşmək üçün meydana getmirdi.

Davud soruşdu:

-Calut kimdir?

Əsgərlərin biri dedi:

-Ora bax!

Davud uca boylu bir kişi gördü. O kişi əyninə zireh paltar geyinib, başına dəbilqə qoymuşdu. Öz üzünü tamamilə örtmüşdü. Yalnız gözləri görünürdü. Əlində nizə və qılınc var idi. Davud dedi:

-Əgər Talut döyüşdə iştirak etmək icazəsini versə kafir Calutu məhv edərəm.

Qoşun adamlarının bə`ziləri ona gülüb, dedilər:

Necə?! Sən onu öldürərsən?! Sənin əlində heç silahın yoxdur. Məgər sənin kimi bir yeniyetmə, pəhləvan Calutu həlak edə bilərmə?

Davud dedi:

-Mən Allahdan başqa heç kəsdən qorxmuram. Ona inanıram.

Calut Talutu və onun əsgərlərini məsxərə edirdi. Çünki, heç kəs onunla vuruşmağa getmirdi. O anda Davud Talutun yanına gəldi və dedi:

-Mən Calutla vuruşmağa hazırım.

Talut dedi:

-Siz hələ yeniyetməsiniz və bundan öncə heç bir döyüşdə iştirak etməmişsiniz. Heç bir kəslə vuruşub, mübarizə aparmamısınız.

Davud dedi:

-Mən bir gün qoyunlarıma hücum edən və onları parça -parça etmək istəyən bir canavarı silahsız öldürmüşəm. Həm də axı siz hələ Musanın zirehini mənim əynimə geyindirməmişsiniz.

Talut Davudun şücaətinə və onun imanına təəccüb etdi. Ona görə də Musanın zirehini müqəddəs sandıqdan çıxarıb, Davudun əyninə geyindirdi. Çox təəccüb etdi; zireh onun ölçüsündə idi. Bildi ki, Allah-təala cavan və mö`min Davudu kafir Calutla qarşılaşmaq üçün seçmişdir. Davud iman dolu qəlb və şücaətlə döyüş meydanına girdi. Onun, daş atan alətdən və bir daş parçasından başqa silahı yox idi.

Calut o cavanı görərək təəccüb etdi. Necə qılınc və nizəsiz ona tərəf gəlir? Ona görə dedi:

-Ey cavan! Özünü ölümə vermək istəyirsən? Yoxsa elə güman edirsən ki, biz uşaqlarla oyun oynayırıq?

Davud dedi:

-Sənə bu sözləri kim deyib? Mən səninlə döyüşə gəlmişəm.

-Bəs qılıncın, nizən və döyüş alətlərin hardadır?

Davud dedi:

-Mənim silahım imandır. Mən Allahın adı ilə səninlə döyüşürəm.

Davud bu sözü deyib, daşını hazırladı və vuruşmağa hazırlaşdı.

Calutun bədəni təmamilə dəmirlə örtülmüşdü. O, yol yeriyəndə ayağının altında yer titrəyirdi. Amma, Davud qorxmadı. O, dağ kimi möhkəm durmuşdu. Calut irəli getdi. Davud daşı atmağa hazırlaşdı. Calutun bədəninə onun gözlərindən və alnından savayı heç bir yer açıq deyildi. Əsgərlər həyəcanlı bir döyüşü müşahidə edirdilər. Mö`minlər Davudun qələbəsi üçün Allaha dua edirdilər. Onlar imanun küfrə qələbəsini istəyirdilər.

Daş atıldı. Onu heç kəs görmədi. Daş fəzanı yardı. Amma, hamı bir nəfər kimi qəribə bir səs eşitdi. Daş Calutun başına dəymişdi. Hədəfə çox dəqiq tuşlanmışdı. Həyəcanlı anlar keçdi. Calut qabağa gələ-gələ sağa-sola aşırıdı. Birdən yerə yıxıldı. Dəmirin yerə dəyməsi ilə kafirlərin ürəyini yerindən qoparan qorxulu səs ucaldı. Calutun yerə sərilməsi onun ordusunda ruhi məğlubiyyət yaratdı. O imanlı cavan böyük hərbi komandana qalib gəlmişdi. Bu, inkişaf etmiş silahı məğlub olmağa vadar edən imanın güc və qüdrəti idi.

Beləliklə, Calutun ordusu məğlub oldu. Talut və onun qoşunu qələbə çaldı. Təhlükəsizlik və əmin-amanlığın ağ qanadı hər yeri bürüdü. İman qəlblərə hakim oldu, yenə də onları doldurdu. Talut ölüm ərəfəsində olan zaman vəsiyyət etdi ki, padşahlıq məqamı Davuda çatsın.

حضرت سلیمان (ع)

HZ. DAVUD (Ə)

HZ. SÜLEYMAN (Ə)

HƏZRƏT DAVUD VƏ SÜLEYMANIN ƏHVALATI

Talut dünyadan köçdükdən sonra Davud padşahlığa çatdı. Padşahlıq məqamı onu məğrur etmədi. O verdiyi nəmətinə görə Allaha şükr edirdi. Allah-təala Tövratdan sonra Davud üçün Zəburu göndərdi. Ona çox işlər öyrətdi. Quşların dilini təlim verdi. Ona gözəl və ürəkoxşayan səs əta etdi. Davudun səsinə eşidən zaman insanların ürəklərində iman güclənirdi. Səsi ürək açır və çaydan axan suyun səsinə oxşayırdı; axar suyun şır-şır səsinə, bahar çağı quşların könül oxşayan səslərinə.

Allah-təala dəmiri onun üçün yumşaltdı. Möhkəm dəmir Davudun əlində yumşaldı. Davud dəmirdən Allah yolunda mübarizlər üçün zireh düzəldirdi.

O böyük insan at yetişdirməyə də böyük əhəmiyyət verirdi. Çünki, atlar güclü silah sayılır və at minənlər Allah yolunda mübarizə edirdilər. Davud hər dəfə Zəbur oxuyanda quşlar onu müşayiət edir və Allahı zikr edirdilər. Dağlar da belə edirdi.

O, adil hökmrən idi. Camaat arasında Allahın dininə uyğun şəkildə hakimlik edirdi. Hər bir məzlum öz insaniyyət haqqını kamil surətdə alırdı. Ona görə də camaat səadət və xoşbəxtlikdə yaşayırdılar.

Davud gecənin üçdə birini Allaha ibadətlə keçirirdi. O, Allahı sevirdi. Allah-təala da onu sevirdi. O, oruc tutur, daim Allahı yad edirdi. Səhər yuxudan oyandıqda Allaha zikr və təsbeh deyirdi. Davud həm başçı oldu, həm də peyğəmbər.

Həzrət Davud (ə) öz vaxtını dörd hissəyə bölmüşdü: Bir hissəsini şəxsi işlərini yerinə yetirmək üçün, bir hissəsini ibadət üçün, bir hissəsini camaatın ziddiyyətli məsələlərini həll etmək üçün və bir hissəsini isə övladlarını tərbiyə etmək üçün ayırmışdı.

YENİ HÖKM

Allah-təala Davuda Süleyman adlı bir övlad əta etdi. Süleyman atasının yanında böyüdü. Ata övladına gözəl əxlaq öyrətdi. Onu ibadət, xeyirxahlıq və Allaha şükr yolunda tərbiyə etdi.

Süleyman böyüdü və yeniyetmə yaşına çatdı. O, ağıllı və imanlı bir cavan oldu. Allah-təala Süleymanın üstünlüyünü göstərmək istədi. İstədi insanlara çatdırsın ki, o, atası Davudun varisidir.

Davud Süleymanın hökmünə sevindi və anladı ki, Allah-təala Süleymanın elm və biliyini insanlar üçün bəyan etmək istəyir və onlara anlatmaq istəyir ki, o, Davudun varisi və canişinidir. Ona görə də Davud Süleymanın hökmünü icra etdi. Həmin hökm o zaman eləcə icra olunurdu.

Davudun hakimiyyəti qırx il çəkdi. O, bu müddət ərzində Allahın fərmanları ilə hökm edirdi. Xeyir, bərəkət və əmin-amanlıq onun hakimiyyəti altında olan yerlərdə yayılmışdı. Davud özünü ölüm ərəfəsində gördükdə Süleymanı özünə varis və canişin elan etdi. Allah-təala Süleymanı onun nümayəndəliyinə seçdi. Çünki, Süleyman rəftar, əxlaq və insanpərvərliyində atası Davud kimi idi.

HİKMƏTLİ SÜLEYMAN

Süleyman ölkə idarəsinin və hakimiyyətinin məsuliyətinə başlayanda imanlı bir cavan idi. O, öz ordusunun qüdrət və gücünü artırdı; Amma, başqa ölkələri işğal etmək və ölkəsini genişləndirmək üçün yox, Allah hökmlərini yerdə yaymaq üçün.

Süleyman peyğəmbərlik, elm, bilik və padşahlıq ne'məti ilə bəhrələnmişdi. Allah-təala Süleymanın təvazökarlığının və şükrünün artdığını gördükdə onun güc və qüdrətini də artırdı. Onun ölkəsinə xeyir-bərəkət bağışladı. Bu bərəkətlər hər yeri bürüdü. Allah-təala Süleymana ondan başqa heç kəsə əta etməyəcəyi ne'mətlər bəxş etdi. Çünki, o, Allaha şükr edirdi.

Allah-təala küləkləri onun ixtiyarına qoymuşdu. Onlara əsmək fərmanı verdikdə əsirdilər. Allah-təala cinləri də onun itaətinə gətirmişdi. Onlar həzrətin fərmanlarına əməl edirdilər. Cinlər dənizlərin diblərinə batmışdılar və oradan xəzinə, mirvari və mərcan çıxarırdılar. O həzrət üçün gözəl mə'bədlər düzəldirdilər.

Süleyman bir hökumət bərpa etmək fikrində idi; Allaha iman gətirənlərin arxası olacaq bir dövlət. Ona görə də Allahdan istədi ki, elm və bilik sirlərini onun üçün açsın. Allah-təala elm və biliyin, quşların və heyvanlarının dilinin sirlərini ona öyrətdi. Ona görə də əkinçilik genişləndi. Sədlər düzəldildi. İnsan və cinlərdən ibarət olan böyük bir qoşun Süleymanın fərmanını yerinə yetirirdilər. Onlar Abnus taxtası, qızıl, fil sümüyü, yaqut, zümrüd və minlərlə qiymətli daşlar əldə etməklə əsrarəngiz gözəlliyə malik olan bir taxt düzəldilər.

SÜLEYMANIN QARIŞQASI

Bir gün Süleyman öz ordusuna Allah yolunda mübarizə üçün sərkərdəlik edirdi. Ordunun yolu qarışqaların yaşadığı bir yerdən keçirdi. Atların dırnağının səsi yeri lərzəyə gətirmişdi. Qarışqalar adətləri üzrə orada fəaliyyətdə idilər. Onların bə'ziləri yeyinti məhsulları toplayır, bə'ziləri isə yuvaların içində işləyirdilər.

Orada kiçik bir qarışqa da işləyirdi. O birdən yerin titrədiyini hiss etdi. Bildi ki, Süleymanın qoşunu həmin yerə tərəf hərəkət edir. Qarışqa dayanıb, qışqırmağa başladı. O, qarışqalara xəbərdarlıq edərək dedi:

-Ey qarışqalar! Süleymanın ordusu yoldadır. Tez öz yuvalarınıza qayıdın. Yoxsa onun əsgərləri e'tinasız olaraq sizi ayaqları altında əzəcəklər.

Qarışqa ağacın başına çıxıb, üfüqə baxırdı. Bu zaman Süleyman və onun ordusu yaxınlaşdılar.

Süleyman o qarışqaya baxdı. Qarışqanın xəbərdar edən fəryad səsləri eşidilirdi.

Allah-təala Süleymana qarışqanın dilini öyrətmişdi. Ona görə də həzrət onun sözlərinə təbəssüm etdi. Həzrət öz miniyindən düşdü. Allaha səcdə edib, başını göyə qaldırdı və dedi:

«İlahi! Mənə və ata anama bəxş etdiyiniz ne'mətlər üçün sənə şükrələr olsun! Mənə ilham və sənə razılığınə səbəb olan saleh işlər görməkdə müvəffəqiyyət ver! Məni öz rəhmətinlə saleh bəndələrinin sırasına daxil et!»

Süleyman fərman verdi ki, əsgərlər o yerə daxil olmayıb, başqa bir yolla getsinlər. Qarışqalar qorxu və dəhşət içində idilər. Çünki, onların yuvalarının çoxu atların dırnaqları və əsgərlərin ayaqları altında dağılacaqdı.

Amma, o qarışqa macəranı onlara xəbər verdi. Onlar sevinib, Allahdan Süleyman və onun ordusu üçün qələbə istədilər.

Süleymanın ordusu Allah yolunda mübarizə etmək üçün öz yolunu davam etdirdi. Qarışqalar qayıdaraq rahat və təhlükəsiz o yerdə işləməyə başladılar.

SƏBADAN XƏBƏRLƏR

Süleymanın ordusu imanlı insanlardan təşkil olunmuşdu. İnsanlardan əlavə cinlər və quşlar da ona qulluq edirdilər. Məsələn, şanapipik quşu su tapmaq üçün onun ordusuna kömək edirdi.

Şanapipik quşu Allahın ona verdiyi hissiyyatla bilirdi ki, filan yerdə yerin altında su vardır. Ona görə də ora enirdi. Sonra isə işçilər gəlib, oranı qazır və su çıxarırdılar.

Bir gün həzrət Süleyman əsgərlərinə bir fərman verdi. İmanlı insanlar, cin və quşlar toplasdılar. Həzrət öz böyük hakimiyyəti barəsində danışaraq buyurdu:

-Bütün bunlar Allahın hədiyyəsidir. Allah şükr edənlərə ruzi bəxş edir.

Allah quşların dilini bizə öyrətmişdir. O hər şeyi bizə əta etmişdir.

Bu zaman Süleyman gördü ki, hələ şanapipik gəlməmişdir. Şanapipikdən başqa bütün quşlar orada idilər.

Allahın peyğəmbəri soruşdu:

-Niyə şanapipiyi görmürəm? O deyəsən burada yoxdur.

Quşlar bir-birlərinə baxıb, öz-özlərinə dedilər:

-Şanapipik böyük bir səhvə yol vermişdir.

Süleyman buyurdu:

-Onu yaxşı tənbeh edəcək, ya da başını bədənindən ayıracağam. Amma, əgər olmamağının səbəbini ağılabatan bir üzrlə izah etsə işim olmayacaqdır.

Bir neçə gündən sonra şanapipik görüldü. Quşlar baş verən hadisəni ona xəbər verdilər. Şanapipik öz canı üçün alim padşahın əzabından qorxurdu.

Amma, doğrusu şanapipik harada idi? O, Süleymanın yanına gedərək hadisəni xəbər verəndə biz də məsələni öyrənəcəyik.

Şanapipik bildi ki, canı təhlükədədir. Əgər ağılabatan üzrü olmasa ölümə hədələnmişdir.

Şanapipik saraya tərəf uçdu. O, sarayın yaxınlığında yerə endi. Gözətçilərdən icazə alıb, saraya girdi.

O, başını aşağı salaraq gedirdi. Qanadlarını mərmər daşların üzəri ilə sürüyürdü. Bunların hamısı peşimançılıq və üzr əlaməti idi.

Allahın peyğəmbəri soruşdu:

- Şanapipik, harada idin?

Şanapipik başını qaldırdı. O öz həyəcanlı səfərinin macərəsini Süleymana bəyan etdi:

-Mən Səba ölkəsinə getmişdim. Sənin üçün mühüm xəbərlər gətirmişəm. Böyük millət və bir ölkə gördüm. O ölkəyə bir qadın başçılıq edir. O, əzəmətli bir taxtın üzərində oturur.

Süleyman onun həyəcanlı xəbərlərinə qulaq asdı. Şanapipik dedi:

-O xanımın adı Bilqeystdir. Allahın əvəzinə günəşə səcdə edir. O tərəfin insanların hamısı günəşə ibadət edirlər. Həqiqətən Şeytan onları aldadıb, vəsvəsə etmişdir ki, guya günəş varlıq dünyasının mənbəyidir.

Süleyman nigaran oldu. O dedi:

-Nəyə görə yerdə və göylərdə olanları çıxaran, aşkar edən, gizlətdiyiniz və aşkar etdiklərinizi bilən, ondan başqa heç bir mə`bud olmayan və əzəmətli ərşin pərvərdigarı olan Allaha səcdə etmirlər?

Şanapipik o yerlərdə gördüklərindən danışdı. Süleyman ona nəzər salıb, buyurdu:

-Tezliklə doğru və ya yalan dediyini biləcəyəm.

Süleyman bu sözü deyib, Səba padşahına bir məktub yazmaq üçün yerindən qalxdı. Şanapipik etdiyi işə görə cəzalanmayacağını bilib, öz taleyi barədə arxayın oldu. O, istirahət etmək və səfərin yorğunluğunu çıxartmaq üçün Süleyman padşahdan icazə istədi. Sabah isə həzrətin məktubunu ora aparacaqdı.

Bütün quşlar şanapipiynin kəşfi barəsində danışdılar. Çünki, o, heç bir cin və insanın etmədiyi qəribə bir səfər etmişdi. Hətta Süleyman da Allahın yerinə günəşə pərəstiş edən belə bir millətin və ölkənin olmasından xəbərsiz idi.

YƏMƏNƏ SƏFƏR

Səhər vaxtı şanapipik Süleymanın sarayına gəldi. Məktubu özü ilə apardı. O məktub qızıl bir zərfə qoyulmuş və möhürlənmişdi. Şanapipik yenidən uçdu..

Şanapipik çoxlu yerlər qət etdi. O, Allah hökmlərinin, tövhid və yeganəpərəstliyin yayılması üçün bu səfərin çoxlu çətinliklərinə dözdü.

Şanapipik Yəməndə Səba ölkəsinə çatdı. Günəş doğan vaxt Yəmən qüdrətli hökmdarı Bilqeysin sarayına daxil oldu.

Bilqeys yuxudan oyanmışdı. Günəşin pəncərədən saçıdığını gördü. Günəşə səcdə etdi. O, hər gün səhər onun namazını yerinə yetirirdi. O anda şanapipik pəncərədən daxil olub, məktubu padşahın taxtının üstünə atdı. Bilqeys gördü ki, taxtın üstündə bir şey parlayır. Qızıl bir zərf vardı. Onu açdı. Gözü gözəl xətlə yazılmış bir məktuba düşdükdə isə təəccüb etdi.

Şanapipik padşaha baxırdı. O, məktubu oxumaqla məşğul idi. Təəccüblə şanapipiyyə baxdı. Bu quş mühüm bir tapşırıq üçün belə bir uzaq məsafələri necə qət edə bilər?

Bilqeys öz vəzirlərini topladı. Çünki, ölkənin taleyi ilə əlaqəsi olan bir hadisə qarşıya çıxmışdı. Əlində bir məktub vardı. Çox diqqətlə dedi:

-Ey böyük! Mənə çox əhəmiyyətli bir məktub göndəriblər. Bu məktub Süleymandandır. Orada belə yazılmışdır:

«Bağışlayan və mehriban Allahın adı ilə.

Tövsiyəm budur ki, mənə qələbə çalmağın fikrinə düşməyin. Haqqa təslim olduğunuz halda mənim tərəfimə gəlin».

Bu sözləri eşitməklə saraya qorxulu bir sükut çökdü. Fələstindəki bir padşah onları necə hədələyir?! O, Allahın yerinə onların günəşə pərəstiş etmələrini məhkum edir, onlardan Allaha təslim olmalarını və yalnız ona ibadət etmələrini istəyir.

Bilqeys dedi:

-Ey böyük və şərəfətli insanlar! Bu əhəmiyyətli iş barəsində öz fikirlərinizi söyləyin. Mən heç bir əhəmiyyətli işi sizin məşvərət və məsləhətiniz olmadan yerinə yetirməmişəm.

Bilqeys bu barədə münasib bir qərar qəbul etmək məqsədilə məşvərətə başladı. Ona görə də onlara dedi:

-Mən öz rə`yimibəyənən insan deyiləm. Bu elə bir məsələdir ki, bütün məmləkətimizin taleyi buna bağlıdır. Ona görə də gərək münasib cavab üçün fikirləşək.

Sərkərdələrin başında döyüş havası vardı. Ona görə də şücaətlə dedilər:

-Bizim kifayət qədər qüvvəmiz, çoxlu döyüş qüdrətimiz vardır. Amma, yenə də qərar sizindir. Bizim ordumuz çox güclüdür. Biz öz torpaqlarımızı qoruya bilərik.

Bilqeys ağıllı bir qadın idi. Qərara gəlməzdən qabaq iş barəsində düşünərdi. Ona görə də dedi:

-Padşahlar abad bir məntəqəyə daxil olduqda onu viran edib, dağıdılar. Oranın böyük və izzətli insanların xar edərlər. Bəli, onların işi belədir. Biz gərək Süleyman kimliyi barədə fikirləşək. O da başqa padşahlar kimi zalımdırmı? Yoxsa doğrudanda peyğəmbərdir?

Bəlkə o, bizim ölkəmizə sahib olmaq istəyir? Bəlkə də bizə xeyirxahlıq etmək istəyir?

Vəzirlər dedi:

-Ey xanım! Biz bunu necə öyrənə bilərik?

Bilqeys dedi:

-Mən tezliklə ona bir hədiyyə göndərəcəyəm. Bu zaman dediklərimiz barəsində onun fikrini öyrənə bilərik. Bizim nümayəndələrimiz o ölkəni yaxından görəcək və Süleyman padşahın məqsədləri ilə tanış olacaqlar.

Dövlət işçiləri padşahın təklifini bəyəndilər. O qərara aldı ki, Süleyman üçün bir hədiyyə göndərsin. Şanapipik yaxından dövlət işçilərinin iclasına şahid idi. O, Bilqey-sin qərarını eşitdi və Fələstinə tərəf uçmağa başladı. Şanapipik uçaraq uzaq məsafələr qət etdi. O yalnız istirahət üçün bir az dayanırdı.

Nəhayət şanapipik Fələstinə yetişdi və son hadisələri çatdırmaq üçün cəld Süleymanın yanına getdi.

Şanapipik dedi:

-Səba ölkəsinin dövlət işçilərinin bə`zisi indicə bura doğru gəlirlər.

Süleyman o heyəti Allahın dininə necə razı salması barəsində düşünürdü. Fikirləşirdi necə onlara başa salsın ki, günəşə ibadət etmələrinin heç bir faydası yoxdur.

Bu iş üçün ən yaxşı yol öz hakimiyyətinin əzəmət və böyüklüyünü və Allahın ona verdiyi qüdrəti göstərmək idi. Camaat onun ətrafında namaz qılsınlar. Yırtıcı heyvan-lar onun qulluğunda olsunlar. Quşlar ətrafında fırlansınlar. Cinlər gecə-gündüz bina tikmək və dənizlərin dibini axtarmaqla məşğul olsunlar.

Süleyman bilirdi ki, gələn hey`ət olmağa razı salmaq üçün özləri ilə qiymətli hədiyyələr gətirib, deyəcəklər ki, Səba məmləkəti sizinlə münasib əlaqələr qurmağa

və hər il müdrik Süleymana hədiyyələr göndərməyə hazırdır. Bəlkə də Bilqeys hədiyyə göndərməklə Süleymanı yoxlamaq istəyirdi.

Əgər Süleyman hədiyyəni qəbul etsə və ona görə sevinseydi, deməli o da başqa padşahlar kimi bir padşahdır. Bu halda Səba məmləkəti Süleymanın, günəşə ibadəti tərk etmək istəyindən boyun qaçıra bilərdi.

Amma, hədiyyələri qəbul etməsəydi, mə'nası bu idi ki, o, padşah deyildir. O həqiqətən peyğəmbərdir. Peyğəmbərlər tərəfindən isə heç bir qorxu yoxdur. Çünki, onlar heç kəsə zülm etməzlər.

Bilqeys hey`əti göndərən zaman belə düşünürdü.

DÖYÜŞLƏ HƏDƏLƏMƏK

Atlılardan təşkil olunmuş Səba hey`əti yetişdi. Onlar Süleyman üçün qiymətli hədiyyələr gətirmişdilər. Allahın peyğəmbəri olan Süleyman hökmranlığının ilahi bir hakimiyyət olduğunu başa salmaq üçün və Səba ölkəsindən üstünlüyünü bildirmək üçün çox qəribə bir təntənə ilə onları qarşıladı.

O hey`ət orada durmuş şir və pələngləri gördükdə az qaldı ki, ağılları başlarından çıxsın. Onlar o həzrətin yaxınlığında sıra və səliqə ilə uçuşan quşları görür və diqqətlə Süleymanın əsgərlərinə baxırdılar.

O həzrət taxtın üzərində oturmuşdu. Bütün padşahlıq əzəmət və cəlalı ilə belə təvazökar bir insan idi. Onun gözlərindən məhəbbət və iman yağırı.

Hey`ət üzvləri hədiyyələri təqdim etmək üçün qabağa gəldilər. Amma, öz hədiyyələrindən xəcalət çəkdilər. Çünki, bu hədiyyələr Süleymanın böyük hökuməti qarşısında çox dəyərsiz bir şey idi.

Burada heç kəsin gözləmədiyi bir hadisə baş verdi.

Süleyman onların hədiyyələrini qəbul etmədi. Çünki, hədiyyə iki ölkə arasında münasib əlaqə yaratmaq üçün deyildi. O daha çox rüşvətə bənzəyirdi.

Süleyman narahat olaraq buyurdu:

-Mənə hədiyyə ilə köməkmi edirsiniz? Allahın mənə bəxş etdikləri sizə bəxş etdiklərindən daha yaxşı və daha üstündür. Yalnız sizlər belə dəyərsiz şeylərlə sevinirsiniz.

Sonra Süleyman o hey`ətin başçısına buyurdu:

-Onların yanına qayıt və bildir ki, qarşısında müqavimət göstərə bilməyəcəkləri bir ordu ilə onlara tərəf gəlirik. Onları xar və zəlil edib, torpaqlarından çıxaracağıq.

Süleymanın sözləri döyüşlə hədələmək idi. O, Səba camaatından qızıl-gümüş istəmirdi. İstəyi yalnız yeganə Allaha iman gətirmək idi. O, qızıl və mal-dövlət həvəsində olan bir padşah deyildi. O, Allahın peyğəmbəri idi. İnsanların xeyrini istəyən bir peyğəmbər idi. O istəyirdi ki, camaat Allaha iman gətirib, bütperəstlikdən əl çəksinlər.

Onlar Süleymanın əzəməti, onun böyük hakimiyyəti, təvazökarlığı və Allah üçün səcdəsi qarşısında mat-məttəl qalmışdılar.

BİLQEYSİN QƏRARI

O hey`ət Yəmənə qayıtdı. Onlar özlərinin dünyanın ən böyük ölkəsinə və zamanın ən böyük padşahının yanına etdikləri səfər barəsində Bilqeysə mə`lumat verdilər.

Bilqeys fikirləşdi ki, əgər öz qərarında dayanıb, inadkarlıq göstərsə mütləq döyüş baş verəcəkdir. O öz-özünə dedi:

«Süleyman padşah deyil. O peyğəmbərdir. Özüm şəxsən ora gedəcəyəm».

Bilqeys fikirləşdi ki, gedib orada baş verənləri yaxından görsün. Bəlkə şimaldakı o ölkə ilə münasib əlaqələr qura bilər və bununla da iki ölkə arasındakı döyüş və müharibə baş verməz.

Ona görə Süleymanın ölkəsinə səfər etmək istədiyini bildirdi.

Səbada dövlət işçilərinin çoxu padşahı belə qərara gəlməkdən çəkindirildilər. Amma, heç bir faydası olmadı.

Müdrük peyğəmbər olan Süleyman öz dövlət adamları ilə iclas qurmuşdu. Süleyman Səba padşahının Allah dinini qəbul etməsi və onun öz faydasız əqidələrinə yenidən nəzər salması barədə fikirləşirdi. O, bu məqsədinə çatmaq üçün çox qəribə və maraqlı bir qərar qəbul etdi: Bilqeys Fələstinə çatmazdan qabaq onun taxtının Yəməndən gətirmək.

İMAN QÜDRƏTİ

Mö`minlərin, cinlərin, minlərlə quş və yırtıcı heyvanlarla keçirdiyi böyük iclasda Süleyman soruşdu:

-Səba padşahının taxtını kim gətirə bilər?

Bu iş asan deyildi. Şanapipik onu yerinə yetirə bilməzdi. Bir cin ayağa qalxdı və dedi:

-Ey peyğəmbər, mən yerinizdən qalxmazdan qabaq taxtı gətirərəm. Hə, siz yerinizdən qalxmazan əvvəl.

Süleyman imanlı insanın üstünlük və fəzilətini göstərmək istədi. Ona görə də üzünü Asəf ibni Bərxiya adlı bir mö`min kişiyyə tutub dedi:

-Asəf, sizin fikriniz nədir?

O dedi:

-Mən də onu gətirə bilərəm.

-Nə vaxta qədər?

-Gözünüzü qırpmazdan əvvəl, bir anın içində.

İradə və iman ruhunun toplaşdığı bir anda.

Hamı Asəf ibni Bərxiyanı tanıyırdılar. Onun imanına, xalisliyinə, Allaha olan məhəbbətinə və insansevərliyinə bələd idilər.

Allah öz imanlı bəndəsinə lütf və ehsan edəndir. Bir hadisə baş verdi:

Hamı gördü ki, Səba padşahının taxtı böyük qonaq otağında onların qarşısındadır. Taxt çox əzəmətli idi. Qara taxtalar, qızıl-gümüş və cəvahiratla bəzədilmişdi.

Süleyman Bilqeysin taxtında dəyişikliklər aparmağı əmr etdi. O, Bilqeysi yoxlamaq istəyirdi. Görəsən o, bu hadisənin qarşısında nə edəcəkdiniz?!

GÖRÜŞ

Qonaq otağına aid olan işlər sona çatmış və saray bəzədilmişdi. Onun əzəmət və cəlali daha da artmışdı.

Səba padşahının taxtı çoxlu zinətlərlə əhatə olunmuşdu.

Əsgərlərin biri Bilqeysin taxtına işarə edərək ona dedi:

-Sənin taxtın belədirmi?

Padşahın gözü taxta düşdükdə az qaldı qışqırsın ki, hə, bu onun taxtıdır. Amma, bu məsələni necə deyə bilərdi?

Cavab verməzdən qabaq fikirləşdi və dedi:

-Deyəsən odur, mənim taxtım çox oxşayır. Bəlkə də mənim taxtımın özüdür. Bilqeys anladı ki, Süleymanın peyğəmbərliyinin böyük və əzəmətli bir əlaməti qarşısında qalmışdır. Amma, heç bir söz demədi.

Ürəyi imanla doldu və Allaha təslim oldu. Gördü ki, Süleyman əxlaqi cəhətdən, təvazökarlığı, baxışı və namazda hərəkətləri baxımından padşahlara oxşamır.

Süleyman danışanda sözlərində istilik, məhəbbət və rahatlıq hiss olunurdu.

ŞÜŞƏ HOVUZ

Qarşılama mərasimi sona çatdıqda Bilqeysin yoldaşları ona dedilər ki, Süleymanın, onun iqaməti üçün ayırdığı saraya getməlidirlər.

Padşah ora tərəf getdi. Əsgərlər onu əhatəyə almışdılar. Gözətçilər qapıların ağzında dayandılar. Bilqeys böyük zala daxil oldu.

Cavan və imanlı qızlar onu müşayət edir və hörmət əlaməti olaraq onun arxasınca hərəkət edirdilər. Hələ ayağını zala qoymamış, ona aid olan otaqla zalın qapısı arasında böyük bir hovuz gördü. Güman etdi ki, su ilə dalğalanır.

Ona görə də islanmasın deyə öz paltarını topladı. O, ayağını yavaşca hovuzun içinə qoydu.

Burda onu müşayət edən cavan qızların biri gülümsündü və dedi:

-Bu saf və şəffaf büllurdan düzəlmiş bir saraydır.

Bilqeys Süleymanın əzəmət və hakimiyyətində başqa bir əlamət müşahidə etdi. Nur in`ikası və büllurların şəffaflığı elə idi ki, insan onun su dalğasından hovuz olduğunu güman edirdi.

Bilqeys dedi:

-İnsan belə bir hovuz düzəltməyə qadir deyil.

Bir qız cavab verdi:

-Hə, bu hovuz cinlər tərəfindən düzəldilmişdir.

Bilqeys astaca dedi:

-Doğrudan da cinlərin vasitəsi ilə düzəlmişdir.

Onun qəlbində Allaha iman daha da artdı. O, uzun illər idi ki, öz dini əqidələri barəsində fikirləşirdi, qəlbən günəşin Allah olduğuna inanmırdı.

Həqiqi Allah heç vaxt gizlənməz. O həmişə vardır. Amma, Bilqeys bu məsələni aşkar surətdə deyə bilmirdi.

Amma, indi həqiqəti öz gözləri ilə görmüşdü. O öz qəlbi ilə Allahı müşahidə etmişdi; insanları sevən Allahı. O bildi ki, Allah hər şeyi insanın ixtiyarına qoymuşdur. Odur ki, insanın Allahdan başqa birisinə səcdə etməsi düzgün deyildir.

Bu varlıq dünyasına hökumət edən imanlı bir insandır. Küləyə əsmək əmrini verən, cin, quş və heyvanların onun ixtiyarında olduğu bu Süleyman insandır. Amma, o da Allaha şükr və tə`zim edir.

Bilqeyns səmaya baxaraq mülayim səslə dedi:

«İlahi! Mən özümə zülm etmişəm. İndi isə Süleymanla birgə aləmlərin rəbbi olan Allaha iman gətirdim».

Səba padşahı Bilqeyns ilk dəfə olaraq Allaha səcdə etdi. Onun bütün əsgərləri də səcdə etdilər. Süleyman şükr səcdəsini yerinə yetirdi. Həqiqətən, o, Allah məhəbbətini sərgərdan ürəklərə daxil etməyə nail olmuşdu.

QARIŞQA

Süleyman Allah üçün namazını qurtardı və cinlərin işinə nəzarət etmək üçün öz ibadət mehrabını tərk etdi.

O əsasına söykənərək səhnəyə tamaşa edirdi. Cinlər işləyirdilər. Allah-təala iradə etmişdi ki, o anda Süleymanın ruhunu alsın və onun ruhu səmaya qanad çalıb, Allaha tərəf getsin.

Süleymanın bədəni bir neçə gün o halda qaldı.

Cinlər hər dəfə daxil olduqda Süleymanı görür və öz müxtəlif işləri ilə məşğul olurdular.

Heç kəs məsələnin həqiqətini dərk etmirdi. Hamı Süleymana baxır və onun ayaq üstə durduğunu görürdü.

Allah-təala özünün cin və insandan olan bəndələrinə başa salmaq istəyirdi ki, qeyb aləmindən onların xəbərləri yoxdur.

Qarışqalar mərmər döşənəcək üzərində sürüşürdülər. Heç kəs onların olmasını hiss etmirdi.

Allah-təala iradə etmişdi ki, həqiqəti öz zəif məxluqlarının birinin vasitəsi ilə bəyan etsin.

Qarışqa yerin üzərində sürünməklə özünü Süleymanın əsasına çatdırdı. Əsanın taxtadan olduğunu hiss etdi. Ona görə də onu çeynəməyə başladılar. Süleyman isə eləcə əsasına söykənmişdi.

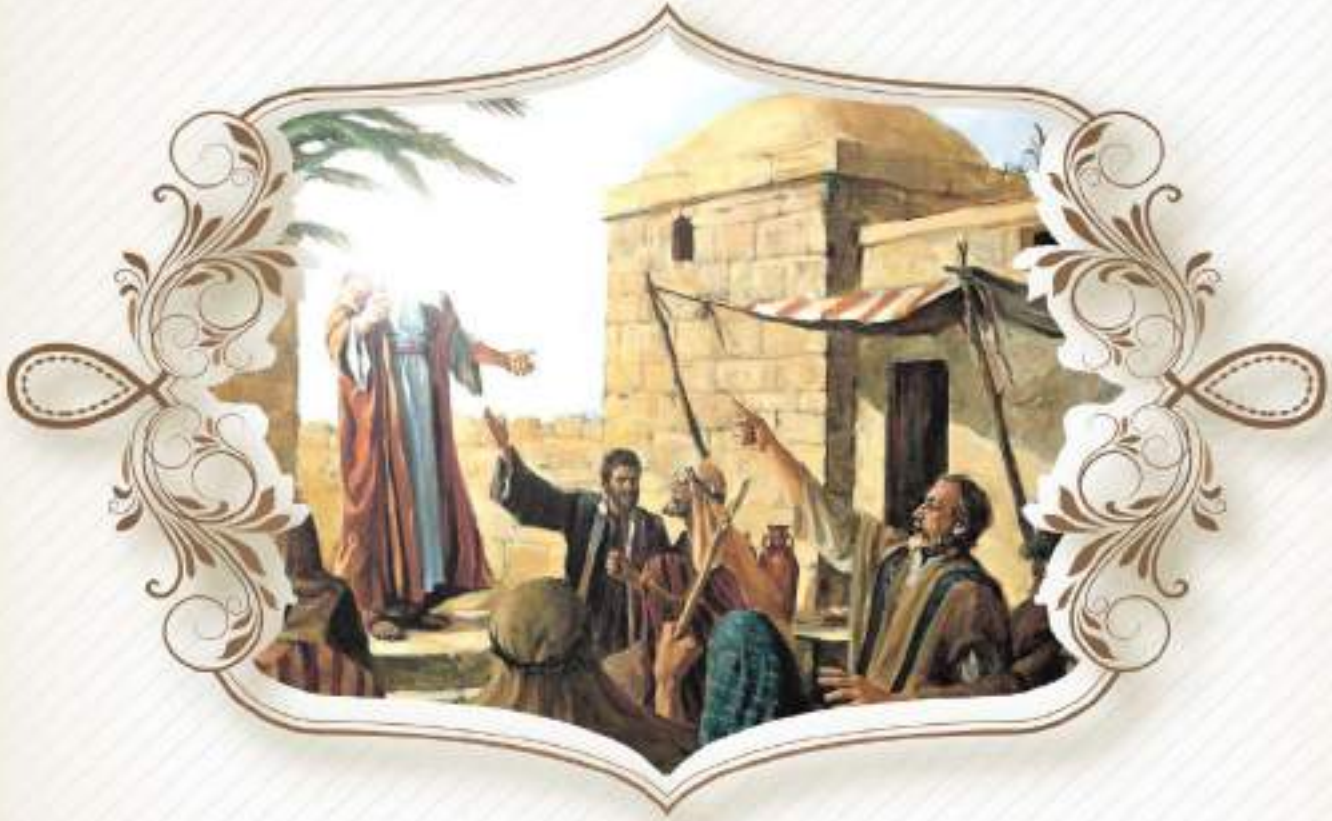
Qarışqalar öz işlərində artıq sə`ylə çalışırdılar. Cinlər də çalışırdılar. Bir neçə həftədən sonra qarışqalar əsanın bir hissəsini nazıqlaşdırdılar. Bu zaman böyük bir hadisə baş verdi:

Süleyman yerə yığıldı. O, mərmər döşəmənin üzərinə düşdü. Hamı onun çoxdan dünyasını dəyişdiyini və canını tapşırıldığını bildi.

Mö`minlər Süleymanın ölümünə görə qəm-qüssəyə batdılar. Amma, cinlər sevindilər. Çünki, onlar insana xidmət etmək işindən azad olmuşdular. Beləliklə, Süleymanın hakimiyyəti sona çatdı.

حضرت عزير (ع)

HZ. ÜZEYİR (Ə)

RUHUN QAYIDIŞI HƏZRƏT ÜZEYİRİN ƏHVALATI

Süleymanın vəfatından sonra başqa peyğəmbərlər gəldi. Amma, yəhudilər günbəgün ilahi dindən uzaqlaşdılar.

Onların mal-dövlətə, ləl-cəvahirata olan məhəbbətləri artırdı. Büt-pərəstlik adətləri yenidən onlara qayıtdı. Onlar Tövratin hökm və təlimlərini də dəyişdirdilər.

Ona görə də onların mübarizə ruhu zəiflədi və ölümdən qorxdular. Həyata daha çox bağlandılar. Həzrət İsanın miladından təxminən beş yüz il qabaq Babilə Büxtün-Nəsr adlı bir zalım padşah hökmranlıq edirdi. O, yəhudilərin torpaqlarına hücum etdi. Onların paytaxtı Yerusəlimi fəth edib, özlərinə divan tutdu. Şəhərləri viran etdi. Müqəddəs kitabları və həmçinin Tövrati yandırdı. Yəhudilərin müqəddəs məbədlərini viran etdi. Babilə qayıtdıqda yəhudiləri özü ilə əsir gətirdi.

Yəhudilər yüz ilə yaxın Babilə yaşadılar. O zaman Üzeyir peyğəmbər anadan oldu.

Babillə Fars arasında döyüş alovu şö'lələndi. Fars padşahı Kuruş döyüşdə qələbə çalaraq, Babilə daxil oldu. Kuruş Üzeyirlə tanış oldu. Onun ədəb və əxlaqına görə o həzrətə hörmət göstərdi. Bir gün Üzeyir Kuruşun yanına gəldi və ondan istədi ki, öz torpaqlarına qayıtmaq icazəsini versin və onlar nüsxələri aradan getmiş Tövrati yazmaqla məşğul olsunlar.

Beləliklə, yəhudilər öz vətənlərinə qayıtdılar. Onlar Üzeyiri çox sevirdilər. Üzeyir yenidən Tövrati topladı və öz şərəfətli ömrünün uzun illərini bu yolda sərf etdi.

BAĞA DOĞRU

Üzeyirin şəhərin çölündə bağ və bostanı vardı. Ayrı peyğəmbərlər kimi o da həmin bağlarda özü işləyir, zəhmət çəkirdi.

O, əkin sahələrində işləyir, yer şumlayır, tarlanı suvarır və meyvələri dərir. Ağacları qoruyur və onların budaqlarını budayırdı.

Üzeyir xeyirxah bir insan idi. Camaatla mehriban davranırdı. Onlara nəsihət verir, düzgün yola dəvət edirdi. Allahın dinini, Tövrati və yaşayış üsulunu onlara öyrədirdi.

Çox isti bir gündə Üzeyir öz ulağına minib, bağına tərəf getdi. Bağın yolu uzaq idi.

Səhər vaxtı hava ürəkaçan idi. Mülayim və könül oxşayan mehlər yaşıl tarlalar tərəfdən əsirdi.

Ulaq yaşıl əkin sahələrinin arasından keçərək torpaq bir yola çatdı. O yol dağılmış bir şəhərin və qədim qəbirlərin xarabalıqlarından keçirdi.

Üzeyir ulağından düşdü, bir çöl ağacının kölgəsində oturdu. O, ac idi. Yorul-

muşdu. Xurcunundan bir qədər çörək və bir az üzüm çıxartdı. Üzüm salxımının suyunu kiçik bir qaba tökdü. Kiçik çörək tikələrini də ora tökdü. Rahat yeyə bilsin deyə bir az islanmalarını gözlədi.

O, qəbiristanlığa, şəhərin dağıntılarına və çürümüş sümüklərə baxır və öz-özünə deyirdi: «Bunların ölümündən on illər keçib, çoxlu külək və tufanlar bu xarabalıqlara və qəbirlərə əsib. Yay fəslində günəşin yandırıcı şüası, qışda yağış və qar bunların daha da artıq dağılmasına səbəb olmuşdur. Görəsən yüz illər öncə ölmüş bu insanlar bir daha necə diriləcəklər».

Üzeyir öz-özünə bu sözləri deyirdi. Allahın qüdrəti onun qəlbini və ruhunu doldurmuşdu: «Allah, öləndən sonra yenidən bunları necə dirildəcəkdir?»

Üzeyir yuxusuzluq hiss etdi. Kirpikləri ağırlaşdı. Xörək yeməmişdən qabaq gözlərini yumub yatdı.

Onun ulağı da bir qədər ot yedi və yuxuya getdi. Çox qəribə bir hadisə baş verdi: Üzeyir oyanmadı. Gecə çatdı. Üzeyir hələ də yuxuda idi. O, əslində dünyadan köçmüşdü. Ulağı da öldü.

GÜNLƏR ÖTÜR

Günlər və həftələr ötdü. Üzeyir öz şəhərinə qayıtmadı. Oğlanları onu axtarmağa başladılar. Amma, heç kəs onu tapa bilmədi. Bağa getdilər. Heç bir faydası olmadı. Hər halda zamanın ötməsi ilə camaat Üzeyiri unuttular. Ondən sonra daha heç kəs onu xatırlamırdı.

Aylar-illər keçdi. Üzeyir öz yerində o ağacın kölgəsində dünyadan getmiş və ulağı da ölmüşdü.

Onun ulağının yalnız bir skeleti qalmışdı. Sümükləri çürümüş, onun bir hissəsi torpağa çevrilmişdi. Amma, qəribə bu idi ki, üzümün suyu eləcə təzə qalmışdı və on illər keçməsinə baxmayaraq dəyişilməmişdi.

Üzeyirin övladları dünyadan köçdülər. Onun nəvələri böyüdü. Üzeyirin itməsindən yüz il ötdü.

Üzeyiri tanıyan adamlardan yalnız yaşlı, qoca bir qarı qalmışdı. O Üzeyir itən vaxt iyirmi yaşında idi. Amma, indi onun ömründən yüz iyirmi il keçirdi.

RUHUN QAYITMASI

Bir gün göydə buludlar toplaşdılar. Göy guruldamağa, ildırım çaxmağa başladı. Yağış yağdı. Allahın öz bəndələri üçün rəhmət seçdiyi həmin anda Cəbrayıl o ağacın yanına, o şəhərin və köhnə qəbiristanlığın xarabalıqları arasına endi.

Üzeyirin ruhu onun bədənində qayıtdı. Oyandı. Yenidən - yüz il keçdikdən sonra nəfəs almağa başladı.

Üzeyir yuxudan oyandı. Ora işıqla dolmuşdu. Bir mələyin səsi eşidilirdi. O deyirdi:

-Ey Üzeyir, nə qədər yatıbsan?

Üzeyir gözlərini ovduğu halda dedi:

-Ya bir gün, ya da ondan bir qədər az.

Mələk dedi:

-Yox sən yüz il yatmışsan.

-Yüz il?!

-Bəli. Allah iradə edib ki, sənə həyat və yaşayışı qaytarsın. O səni qiyamət və qayıdış gününü qəbul etməyənlər üçün bir nişanə etmək istəyir.

Ey Üzeyir! Yeməyinə bax! On illər keçməsinə baxmayaraq hələ də xarab olmamışdır.

Ey Üzeyir! Bədənin eləcə öz halında qalmışdır və dəyişilməmişdir. Həqiqətən Allah onu qorumuşdur.

Daha sonra o mələk Üzeyirə dedi:

-Ulağına bax!

Üzeyir ulağına baxdı. Gördü ki, çürümüş sümüklərə çevrilmiş və onun bir hissəsi torpağa qarışmışdır.

-Ey Üzeyir! Yaxşı bax! İndi Allah-təala sənin ulağını həyata qaytaracaqdır.

Üzeyir təəccüblə macərəyə baxırdı. Gördü ki, çürümüş sümüklər yenidən topladı. Ulağın böyük bir skeleti təşkil olundu və sonra sümüklər üzərində ətlər bitdi. Onda damarlar göründü. Sonra dəri əmələ gəldi. Tükləri əvvəlki halına qayıtdı. Bir neçə an bundan əvvəl ölü olan ulaq yenidən nəfəs almağa başladı.

Birdən ulaq yerindən qalxdı. O hündür səslə anqırır, ot axtarmağa getdi.

Üzeyir ürəyinin dərinliklərində fəryad etdi:

«Allahu Əkbər! Bilirəm ki, Allah bütün işlərə qadirdir».

Hər şey Allahın əmri ilədir. Allah hər şeyə qadir və bacarıqlıdır. Dirildir və öldürür. O Həzrət təvazö və tə`zim halında namaz və ibadətə başladı. Allaha olan eşq və məhəbbət və onun görüşünə olan həvəslə ağlayırdı. Üzeyir yeməyindən bir neçə tikə yedi. O həmin hadisənin güclü tə`siri altına düşmüşdü. Bütün bu illər ərzində yeməyin dadı əsla dəyişilməmişdi. Üzümün suyu bir neçə saat isti bir yerdə qaldıqda dadı dəyişildiyi halda, zamanın gərdişindən bir əsr keçməsinə baxmayaraq hələ də təzə qalmışdı.

Üzeyir ayağa qalxdı. Ulağına minib, öz şəhərinə tərəf yollandı.

Heç şübhəsiz, ulaq nə baş verdiyini bilmirdi. Ona görə də şəhərə gedən yolu unutmamışdı.

Şəhər uzaqdan göründü. Amma, Üzeyir fikirləşdi ki, bu, başqa bir şəhərdir. Burada hər şey dəyişilmişdir; insanların xarici görkəmi, paltarları və evləri.

Üzeyir şəhərin ortasında dayanıb, dedi:

-Ey həmyerlilər! Mən Üzeyirəm; Yüz il bundan öncə itən Üzeyir.

Şəhərin camaatı ora topladı. Vüqar və əzəmətli və nurani simalı bir kişi gördülər; əlli yaşlı bir kişi.

Bə`ziləri məsxərəyə başladılar. Onlar güman etdilər ki, bu kişi dəlidir. Öz-özlərinə dedilər: «Hətta əgər Üzeyir də olsa, gərək yüz əlli yaşlı bir qoca ola. Amma, bu kişi orta yaşlı və əlli yaşında bir insandır.

Üzeyir buyurdu:

-Məni evimə və övladlarıma yanına aparın!

Onların biri dedi:

-Üzeyirin övladları uzun illər bundan qabaq dünyadan köçmüşlər.

Üzeyir buyurdu:

-Nəvələrim necə? Məni onların evinə aparın.

Ömründən yetmiş il keçmiş bir kişi dedi:

-Üzeyirin nəvələrindən biri qalır. Onun səksən yaşı vardır.

Üzeyir buyurdu:

-Məni onun yanına aparın.

Baba ilə nəvə bir-birlərini gördükdə hər ikisinin üzündə heyrət və təəccüb cizgiləri göründü.

Nəvəsi dedi:

-Siz necə mənim babamsınız ki, məndən çox kiçiksiz.

Üzeyir buyurdu:

-Bu, Allahın bir mö`cüzəsidir. Allah bizə anlatmaq istəyir ki, insanı yaratmış Allah, dünyadan köçdükdən və sümüyə çevrildikdən sonra yenidən onu dirildə bilər.

Üzeyir nəvəsinin evində qaldı. O, öz həyəcanlı sərgüzəştini onlara danışdı.

Həmin zaman yüz iyirmi yaşlı qoca bir qarı gəldi. O, Üzeyiri tanıyan yeganə insan idi. Üzeyirin itdiyi gün o iyirmi yaşında idi. O, əsanın köməyilə gəldi və dedi:

-Üzeyirdən dəm vuran bu şəxs kimdir? Halbuki, camaat onu unudublar.

Qoca qarı Üzeyirin sözlərini eşitdikdə onun səsinə yadına saldı. Amma, uzun illər nəticəsində kor olduğundan üzünü görmürdü. Ona görə də dedi:

-Əgər gözlərim görsəydi bu kişini tanıyardım.

Üzeyir Allah yanında əziz idi. Ona görə də ağlayaraq, Allah dərgahından istədi ki, onun sözlərinin haqq olmasına şahid durması üçün həmin qadına göz versin.

Allah-təala o qadının gözlərini açdı. Gördü ki, Üzeyirin qarşısında durmuşdur.

-Qəribədir. Üzeyirin özüdür. Yüz il bundan öncə itən Üzeyir.

Üzeyirin nəvəsi dedi:

-Atam mənə deyib ki, Üzeyir Tövrətin yerini bilir. O, Tövrəti heç kəsin bilmədiyi bir yerdə gizlədib. Biz onu çox axtardıq. Amma, heç bir faydası olmadı. Tövrətin digər nüsxələri döyüşdə tələf olduğu üçün biz onu çox axtardıq.

Üzeyir buyurdu:

-Mən Musanın kitabının yerini sizə deyərəm. Tövrət filan yerdə Zeytun ağacının budağındadır.

Hamı ora yollandı. Köhnə bir Zeytun ağacı gördülər.

Orada çoxlu otlar bitmişdi. Üzeyir ağacla onun yaxınlığındakı arxın arasına doğru getdi. Taxta sandığı çıxarmaq üçün yeri qazdı. Sandığın çox hissəsi çürümüşdü. Amma, Tövratin nüsxəsi hələ də salamat qalmışdı.

Hamısı o mö`cüzəyə iman gətirdilər. Üzeyir itdikdən və bir dastana çevrildikdən sonra yenidən qayıtmışdı.

Bə`ziləri o mö`cüzəyə iman gətirdilər. Çünki, ürəkləri ölümə və ölümlərin dirilməsinin haqq olmasına şəhadət verirdi. Allah hər bir şeyə qadirdir.

Bə`ziləri isə yavaşcadan deyirdilər:

-Üzeyir Allahın oğludur.

Bə`ziləri ona inanırdılar. Bə`zilərinin isə sükutları razılıqlarını göstərirdi.

Üzeyir dünyadan köçdü. Amma, yəhudilər ondan «Allahın oğlu» əfsanəsini düzəltdilər. Sonralar Allah-təala Həzrət Məhəmməd peyğəmbəri (s) peyğəmbərliyə seçdi. O Həzrət bu böyük həqiqəti bizim üçün ərməğan gətirdi: «Üzeyir yüz il dünyadan köçmüş və sonra Allah onu diriltmişdir».

آل عمران

ALİ İMRAN

ALİ-İMRAN ƏHVALATI

İmran qocalıb yaşlaşmışdı. Allah ona övlad verməmişdi. Həyat yoldaşı Hənnə sonsuz bir qadın idi və Allahın ona bir övlad əta etməsini arzulayırdı.

Allah-təala İmrana vəhy etdi ki, ona bərəkətli bir övlad hədiyyə edəcəkdir.

İmran sevindi və yoldaşına müjdə verib, dedi:

-Allah duamızı qəbul etmişdir. Tezliklə bizə xeyirli və bərəkətli bir övlad əta edəcəkdir. O saleh qadın hamilə olduğunu hiss edib, çox sevindi.

Bir gün səhər Hənnə ibadətgaha getdi və o, doğulacaq körpəni Allah yolunda işləmək üçün nəzir edib, dedi: -İlahi! Hamilə olduğumu sənin evinin xidməti yolunda azad edəcəyəm. Məndən qəbul et! Sən eşidən və bilənsən.

NƏZİR

Zəkəriyyə peyğəmbər ibadətqahda idi. Bu xəbəri eşitdikdə sevindi. Bir daha Allahın hər şeyə qadir olmasını və istədiyi insana ruzi əta etməsini xatırladı. O, mehraba daxil olub, Allah üçün namaz qıldı. Sonra isə öz dükan və mağazasına yollandı.

Günlər, həftələr və aylar ötdü. İmran dünyadan köçdü, amma, Allahın ona əta etdiyi körpəsinin üzünü görmədi.

Azad olmaq zamanı çatdı. Hənnə inanırdı ki, Allah ona bərəkətli bir oğlan uşağı əta edəcəkdir. Amma, gözlənilmədən körpəsinin gözəl bir qız olduğunu gördü.

Bu zaman o, etdiyi nəzirə necə vəfa etsin? Qız ibadətqahda xidmət edə bilərmə? O, səmaya baxaraq dedi:

«İlahi! Körpəm qız doğuldu... Oğlanla qız eyni deyillər».

Allah-təala onun ürəyinə ilham etdi ki, bu qız böyük məqama çatacaq və tezliklə mehrab və ibadətqaha daxil olacaqdır.

Hənnə təvazö və təzim halında dedi:

-Mən onun adını Məryəm qoydum. Bununla onu və onun övladlarını qovulmuş Şeytanın vəsvəsələrindən sənin pənahına gətirirəm.

O saleh qadın qızını Məryəm adlandırdı: Yəni ibadət edən və ya ibadətqahın xadimi.

Məryəm böyüdü. İbadətqaha gedib, orada xidmətçi olmaq zamanı çatdı. Orada Məryəmin tərbiyəsini kimin öhdəsinə götürəcəyi barədə çətinlik yarandı. Bütün keşişlər onun tərbiyəsini öhdələrinə götürmək istəyirdilər. Çünki, o, saleh bir kişi olan İmranın və təqvalı qadın olan Hənnənin qızı idi.

Keşişlər razılığa gəldilər ki, Məryəmin tərbiyəsini qəbul etmək üçün püşk atsınlar. Püşk Zəkəriyyənin adına çıxdı.

Zəkəriyyə təqvalı və imanlı bir kişi idi. O, Məryəmə yüksək ehtiram bəsləyirdi. Onun vücudunda xeyir və bərəkət görürdü. Zəkəriyyə Məryəmin xalasının əri sayılırdı. O, Məryəmin tərbiyəsini öhdəsinə götürüb, bu işlə məşğul oldu.

BƏTUL

Məryəm ətraf aləmdən təcrid olunmuşdu. O, Beytül-müqəddəsin yuxarı hissəsində kiçik bir otaqda yaşayırdı. Zəkəriyyədən başqa heç kəsin onun yanına getmək və otağına girmək icazəsi yox idi.

Məryəm öz vaxtını ibadət mehrabında keçirirdi. Təvazökarlıqla Allaha namaz qılırdı.

Hər gün onun ruhunda yeni həqiqətlər parlayırdı. Mələklər ətrafına fırlanırdılar. Ona müjdə verirdilər ki, Allah onu seçmiş və çirkinliklərdən uzaqlaşdırmışdır. O, sədəf içində mirvari kimi idi. Allah-təaladan başqa heç kəs onun sirlərindən xəbərdar deyildi.

MÜJDƏ

Məryəm öz ətraf aləmindən ayrılmışdı və onunla dünya arasında kiçik bir pəncərədən başqa bir şey qalmamışdı. O, həmin pəncərədən yaşıl təpələrin arxasında olan mavi üfüqlərə baxırdı.

Birdən otağı nurla doldu. Nur halqası arasında bir cavanı gördü. Məryəm qorxaraq dedi: Əgər təqvalınsa, sənənin şərinədən rəhimli Allaha pənah aparıram.

O cavan dedi:

-Ey Məryəm! Mən sənənin rəbbinin elçisiyəm. Gəlmişəm ki, sənə pak bir övlad bağışlayam.

Məryəm həyə və utancaq halda dedi:

-Mən hələ heç kəslə evlənməmişəm. Necə övlad sahibi ola bilərəm?

Məryəm özü mö`cüzə idi. Amma, indi, tezliklə doğulacaq başqa bir böyük mö`cüzənin anası olacaqdı. O isə hələ də qız idi.

Mələklər dedilər:

-Ey Məryəm! Məsələ belədir: Rəbbin buyurub ki, bu iş mənim üçün asandır. Biz onu insanlar üçün nişanə edəcəyik. O, bizim tərəfimizdən bir rəhmətdir. Bu, sona çatmış bir işdir. Daha danışmağa ehtiyac yoxdur.

Mələk Məryəmə yaxınlaşdı və onun köynəyinə üfürdü. Məryəm hiss etdi ki, onun vücudunun dərinliklərinə böyük və çox nüfuzlu bir ruh daxil oldu.

Mələk gözdən itdi. Məryəm bildi ki, qarşıda çətin günləri olacaqdır. O böyük bir məs`ulyyəti daşmalıdır.

Məryəm öz bətnində ilahi ruhu və əzəmətli bir vücudu daşıyırdı. Amma, nigaran və narahat idi ki, kim ona inanacaqdır. Camaat necə inanacaq ki, atasız uşaq doğula bilər?

Mübarək körpə Məryəmin pak bətnində inkişaf etdi. Aydın bir səhər vaxtı Məryəm yaxınlıqdakı təpələrə yollandı. O, heyrət içində idi. Amma, Allaha imanını, onun iradəsini daha da gücləndirmişdi.

Məryəm yoruldu. O bir xurma ağacının budağı yanında oturdu. Möhkəm doğuş ağrısı hiss etdi. Məryəm qışqırdı:

-Kaş bundan öncə ölüb, xatirələrdən silinəydim!

Məryəm düşünürdü ki, atasız bir övladı olduğu üçün ona kim inanacaqdır?

Birdən körpənin səsi eşidildi. O, Məryəmə müraciət edərək deyirdi.

-Anam qəmgin olma! Allah sənənin üçün bir su arxı hazırlamışdır. Ondan iç və xurma ağacına söykən! Sənənin üçün təzə xurma töküləcək. Onlardan ye və sudan iç. Onlar gözlərini işıqlandır.

Məryəm rahatlıq hiss etdi. Yavaş-yavaş qəlbinə daxil olan su arxı kimi idi. Amma, nigaranlıqla dedi:

-Oğlum! Camaat necə? Ey Allahın Ruhunu! Camaata nə deyim?

-Ana! Onlara de ki, Allah üçün oruc tutmuşam. Bu gün heç kəslə danışmayacağam.

Mö`cüzə olan İsa doğuldu. Allahın qüdrətinə və onun insanlara qarşı rəhmli olmasına bir nişanə olmaq üçün atasız bir körpə doğuldu. Pak körpə anasının üzünə təbəssüm edirdi. Anası onu qucağına aldı. Sonra isə onu götürüb, qövmünə tərəf qayıtdı.

Məryəm təpələrdən ibadətgaha doğru endi. Camaat qərribə bir mənzərəyə şahid oldular. Öz-özlərinə dedilər:

«Məryəm özü ilə bir körpə gətirir. İmranın qızı Məryəm bir uşaqla gəlir. Hənnənin qızı Məryəm hələ evlənməyib, amma, bir körpəsi var».

-Nə olub?

-Nə oldu?

-Necə? Harada olub?

Məryəm özünün ibadətghadakı otağına yollandı.

Bu həyəcanlı xəbər hər yerə yayıldı. Dillər əzbəri oldu. Hamı təəccüb edirdi. İmanlı insanlar sakit durmuşdular. Amma, bə`zi insanlar dillərinə pis sözlər gətirirdilər.

Zəkəriyyə camaatın acı sözlərini eşidirdi. Keşişlərin qulağına da bə`zi şaiyələr çatdı. Ona görə də Zəkəriyyə ibadətghanın keşişləri ilə birlikdə Məryəmin yanına getdi.

MƏN ALLAHIN BƏNDƏSİYƏM

Məryəm ibadət mehrabında namaz qılırdı. İsa beşiyinə uzanmışdı: parlaq bir ulduz kimi... Bahar vaxtı çiçəklənən qönçə kimi... Zəkəriyyə və keşişlər otağa daxil oldular.

Onların biri kobudluqla Məryəmə müraciət edərək dedi:

-Çox çirkin bir iş görmüsən.

O birisi dedi:

-Ey Harunun bacısı! Nə atan pis bir kişi idi və nə də anan çirkin iş görən qadın!

Məryəm dayanmışdı. O öz qövmünə baxırdı. Onun çöhrəsində səmavi bir nur parlayırdı. Məryəm heç bir söz demədi. O, işarəylə körpəni göstərdi.

İnsanlar təəccüb edərək dedilər:

-Beşikdə olan bir körpə ilə necə danışmaq?

-Biz necə körpə ilə danışmaq? Beşikdə olan bir körpə söz deyə bilərmimi?

Onların təəccüblə uşağa baxdıqları anda mö`cüzə baş verdi. Körpə dil açaraq hadisənin həqiqəti üzərindən pərdə götürdü. O dedi: -Mən Allahın bəndəsiyəm. O mənə səmavi kitab vermiş, peyğəmbər etmişdir. Allah mənim və sizin rəbbinizdir. Ona ibadət edin. Harada olsam Allah məni xeyir və bərəkətli etmişdir. O, diri olduğum müddətdə mənə namaz qılmağı və zəkat verməyi tövsiyə vermişdir. Allah məni, anama qarşı yaxşılıq edən yaratmışdır, zalım və rüsvayçı yox. Doğulduğum, dünyadan köçəcəyim və yenidən diriləcəyim gün mənə Allahın salamı olsun! Bu həyəcanlı mənzərənin qarşısında Zəkəriyyə Allaha səcdə etdi. O, Allahın ruhu və onun Məryəmə əta etdiyi əzəmətli vücut olan Məryəm oğlu İsanı təsdiqlədi. Bə`ziləri təslim oldular. Ürəkləri imanla doldu. Bə`ziləri isə eləcə hadisəyə daş ürəkləri ilə yanaşır, o mö`cüzəyə inanmırdılar. Allah Zəkəriyyəyə və`də verdi ki, ona övlad əta edəcəkdir. O mö`cüzə də baş verdi. Yəhya doğuldu. Anası Yəsabat doğmaz bir qadın idi. Amma, Allah-təala İsanı atasız yaratmışdı. O, doğmaz bir qadına da övlad verə bilərdi. Ona görə də Zəkəriyyə sevindi. Yəhya doğuldu. Pak və imanlı bir uşaq idi. Allahı sevirdi, Allah da onu sevirdi. Zəkəriyyənin ailəsi möhtərəm və böyük ailə idi. Saleh ata, imanlı ana, ata və anasına yaxşılıq edən və insanların xeyrini istəyən uşaq. İsa doğuldu; o həzrətin dünyaya gəlişi mö`cüzə və Allahın qüdrətinə insanlar üçün nişanə idi. Yəhya da mö`cüzə ilə doğuldu. Çünki, anası doğmaz qadın idi. Allah ona saleh övlad əta etmişdi ki, insanlar üçün nişanə və rəhmət olsun. Bu iki müqəddəs insan Allahın qüdrətinə və rəhmətinə iki nişanə və sübut idilər. İndi görək cavanlıq yaşlarında onlar üçün hansı hadisələr baş verdi.

حضرت یحییٰ (ع)

HZ. YƏHYA (Ə)

İLƏHİ MƏHƏBBƏT HƏZRƏT YƏHYANIN ƏHVALATI

Məryəm oğlu İsa doğuldu. Mö`cüzəli uşaq dünyaya gəldi... Allah tərəfindən əzəmət və rəhmətli bir vücut... Məryəmin paklığına inananlar, uşağın danışdığını və Allahın rəhmətindən xəbər verdiyini gördükdə məsələyə inanıb, iman gətirdilər.

O zaman yəhudi cəmiyyəti fəsad, yalan və dünyapərəstlikdə qərq olmuşdu. Tövrənin sözlərinin çox az bir hissəsi qalmışdı. Yəhudilər Allahın kəlamını dəyişdirmişdilər.

Onlar bu işi öz mənafeləri və tamahkarlıqları üçün etmişdilər.

Yəhudilər maddi varlıqlardan başqa heç bir şeyə iman gətirməyən cəmiyyətə çevrilmişdilər. Kasıb və yoxsullar daha da kasıb, varlılar isə daha da varlı olurdular. Qızıl və cəvahirətdən başqa orada müqəddəs bir şey yox idi.

MİSİRƏ DOĞRU

O şəhərdə bir qiyam baş verdi. Beşiyində danışan uşaq qərribə bir uşaq idi.

Zamanın hökuməti tərəfindən bir nümayəndə gəlib, o qərribə uşaq barəsində sual-cavab etməyə başladı: Beşiyində söz danışan, insanlara öz peyğəmbərliyini və onları zülmədən qurtaracağını xəbər verən körpə barəsində.

Roma paytaxtının hökuməti nigaranlıq hiss etdi. O, şəhərlərdə nə baş verdiyini bilmək istəyirdi.

Hətta Zəkəriyyə də yəhudilərin hiylə və məkrlərində kənarda qalmadı. Onun əleyhinə planlar cızıb, Roma hökumətini onu öldürməyə təhrik etdilər.

Yəhudilər ürəklərində insanlara kin və düşmənçilik bəsləyirdilər. Onlar yalnız özlərini sevirdilər. Hər dəfə peyğəmbər gəlib, onlara nəsihət edərək düzgün yola də`vət etsəydi, onun əleyhinə hiylə qurar və onun qətlinə plan hazırlayırdılar.

Hətta Tövrə də onların məkr və hiylələrindən uzaq qalmadı. Onlar ilahi kəlamı və Allahın elçisi olan Musanın şəriətini dəyişdirdilər.

Ona görə də İsa atasız doğuldu. O, atasız doğuldu ki, bir mö`cüzə olaraq, Bəni-İsraili düzgün yola də`vət etsin.

Məryəm uşağı üçün qorxdı. Yəhudilərin məkr və hiyləsindən çəkindi. O, Roma dövlətinin nümayəndəsi tədqiqat aparmaq üçün gəldiyi zaman Misrə qaçmaq fikrinə düşdü.

Bir gecə Məryəm İsa Ruhullahı - o əzəmətli vücutu götürüb, öz vətəninə tərk edərək, Misrə yollandı. Onlar uzun illər orada yaşadılar.

SƏMAVİ KİTAB

Zəkəriyyənin oğlu Yəhya hələ uşaq ikən hamını təəccübə salırdı. İnsan ona baxdıqda çöhrəsində iman nurunu görürdü. Onun gözlərində peyğəmbərlərin

əzəmət və vüqarı parlayırdı.

Bir gün uşaqlar onun yanına gəlib, dedilər:

-Gəl birgə oynayaq.

O isə ədəblə cavab verdi:

-Mən oynamaq üçün yaranmamışam.

Həmin uşaqlıq çağından çox şeyləri dərk edirdi: Məryəm möc`üzə uşağı ilə nə üçün qaçdı? Niyə yəhudilər cəhalət, nadanlıq və azgınlıqda qərq olublar? Niyə kafir romalılar onlara hakim olublar?

Bütün bunlar ona görə idi ki, Bəni-İsrail haqq dindən uzaqlaşmışdı.

Çünki, onlar peyğəmbərlərə kafir olmuş və öz şəxsiyyətlərinə pərəstişə düçar olmuşdular.

Yəhya böyüyüb, igid bir cavana çevrildi. O, açıq-aşkar deyirdi:

«Kimin iki paltarı varsa, onların birini paltarı olmayana versin!

Xörəyi olanlar aclara yemək versinlər!

Heç kəsə zülm etməyin və heç kəsə böhtan atmayın!

Allahın yolu aydın və düzdür. Ondan azmayın!»

HERODİS

O zamanlar Şamda Romanın Herodis adlı hakimi hökmranlıq edirdi. O, bütperəst və fasiq bir insan idi.

Herodisin qardaşının gözəl bir həyat yoldaşı vardı. Herodis onu zorla özünə yoldaş etmək üçün qardaşından aldı. Heç kəs onun bu işinə e`tiraz etmədi. Yalnız Yəhya qəsb edən insana dedi:

Hz. Yəhyanın (ə) məzarı - Suriya

-Bu iş düzgün deyil! Sən belə bir iş görə bilməzsən!

Yəhya sakit qalmadı. Herodisi pis işlərinə görə ittiham edərək ifşa edirdi.

Herodis Allahın peyğəmbərini həbs etmək fərmanını verdi. Mə'murları onu tutdular. Onu zindana saldıqları zaman qorxmadı. Heç kəsə kömək üçün müraciət etmədi. O, şücaətli və qəhrəman bir insan idi.

Yəhya şəhid oldu. Amma, sözləri hələ də sarayın içində və şəhərdə eşidilirdi.

Yəhya özündən sonra gələcək peyğəmbərlər barəsində xəbər vermişdi. O, həzrət İsanın peyğəmbərliyini təsdiq edən və onun gəlməsini xəbər verən ilk insan idi.

Allah-təala Qur`anda buyurmuşdur:

«Salam olsun ona (Yəhyaya), doğulduğu, dünyadan getdiyi və diriləcəyi gün».

Həzrət Məhəmməd peyğəmbər (s) bu barədə buyurmuşdur:

«Qiyamət günü heç kəs Allahla günahsız halda görüşməyəcəkdir, Zəkəriyyə oğlu Yəhyadan başqa».

MƏSİHİN QAYIDIŞI

Herodis öldü. Amma, fəsad və şər işləri hələ də davam edirdi. Yəhudilər azgınlıq içində idilər.

Məryəm oğlu İsa Fələstinə qayıtmaq qərarına gəldi. O, əziz anası ilə birgə bu gün Nasirə adlanan Əl-cəlil dağlıq məntəqəsində bir kənddə sakin oldu. Orada vəhy mələyi ona nazil olub, ilahi risalətin təbliğinə fərman verdi.

حضرت عیسیٰ (ع)

HZ. İSA (E)

ALLAHIN RUHU HƏZRƏT İSANIN ƏHVALATI

O, Beytül-müqəddəsdə mə'bəddə oturmuşdu. Ömründən otuz il keçirdi. Hündür, arıq, ayaq yalın idi. Yun köynək geyinmişdi. Öz ümmətinin taleyi barəsində fikirləşirdi.

İbadətgahdan çıxıb, təpələrə doğru getdi. Çobanlar öz qoyunlarını otlaqdan qaytarırdılar. Günəş qüruba yaxınlaşmışdı. Məsih Bəni-İsrail barəsində fikirləşir və öz-özünə deyirdi:

“Yollarını azan bu insanları necə yola gətirə bilərəm?”

Günəş batdı. Çobanlar evlərinə, qoyunlar tövlələrinə, quşlar yuvalarına, uşaqlar analarının qucaqlarına qayıtdılar. Amma, Məsih qayıtmadı. Niyə? Çünki, onun evi yox idi.

Beləliklə, Məsih azad və tərki-dünya idi. Allahdan başqa heç kəsdən qorxmurdu. O, başı uca yaşayırdı. Çünki, bu dünyanın heç bir şeyinə bağlı deyildi.

Gecə çatdı. Yatmaq vaxtı gəldi. İsa bir daşı başının altına qoydu və yatdı. O, böyük səmaya, ulduzla dolu asimana baxırdı.

Birdən bir mələk zahir oldu. Nuru hər yeri doldurmuşdu. Mələk dedi:

-Allah sənə risaləti təbliğ etməyə fərman verir.

Məsih Allahın fərmanını icra etmək üçün ayağa qalxdı. Müqəddəs ruh onun köməyi idi. Allah onunla və onun yardımçısı idi.

SƏMAVİ E'LAN

Bazar insan kütləsi ilə dalğalanırdı. İsa səmavi xəbəri e'lan etmək üçün orada dayandı. O, şücaətlə e'lan etdi:

-Ey Bəni-İsrail! Mən Allahın sizə göndərdiyi elçisiyəm. Məndən qabaq gələn kitabı təsdiq edir və məndən sonra gələcək Əhməd adlı peyğəmbər barəsində sizə şad xəbər verirəm.

Hakim, şəhərlərində baş verən hadisələri yaxından izləyirdi. Bir gün ölkəsinin vəziyyəti barəsində ona bir mə'lumat verdilər. Ona dedilər ki, İsa adlı bir cavan Allahın elçisi olduğunu iddia edir. İnsanları Allahın verdiyi və ruhun bulaşmasına səbəb olan şeylərdən uzaq olan fitrətlərinə qayıtmağa də'vət edir.

Yəhudi keşişlər Məsihin də'vətindən narahat olan ilk insanlar idilər. Niyə? Çünki, Məsih insanları kasıb və yoxsullara qayğıkeşliyə, acları doyurmağa də'vət edirdi. Çünki, Məsih buyururdu: «Keşişlər Tövrəti dəyişiblər». Çünki, keşişlər məhrum insanları aldadır, onların mallarını nəzir adı ilə alırdılar.

O dövrdə yəhudilərin bə'ziləri qiyamət gününə və ölümdən sonrakı yaşayışa inanmırdılar. Hesab, cəza və savaba imanları yox idi. Amma, onu açıq surətdə və pərdəsiz demirdilər. Onlar zahirdə özlərini dindar göstərir, amma, ürəklərində azgın idilər. Zahirdə imanlı olduqlarını göstərir, lakin, öz küfrlərini gizlədirdilər.

QARŞIDURMA VƏ KEŞMƏKEŞ

Keşişlər İsa əleyhinə öz mübarizələrinə başladılar. Onlar şayiə yaymaqla həzrəti kafir olmasında ittiham edirdilər.

Qəzəblə fəryad edib, deyirdilər:

-Əgər o peyğəmbədirsə, bəs mö`cüzəsi hardadır? Musanın çoxlu mö`cüzələri var idi. Amma, İsa heç bir mö`cüzə gətirməmişdir.

Məryəm barəsində də pis sözlər deyirdilər. Pak qəlbli və iffətli olduğu halda, onu pis töhmətlərlə ittiham edirdilər.

O anda İsa bir ovuc palçıqdan quşa oxşar bir qəlib düzəltdi. Qəlib tamamlandı. Həzrət o palçıq qəlibə üfördü. Birdən bir ovuc palçıq ağ bir göyərçinə çevrildi. Qanad çaldı və mavi səmada uçmağa başladı.

Məsihin vücudu qüdrətli Allah və yaradıb təsvir edən Xaliq qarşısında tə`zim etdi.

HƏVARİLƏR

Görəsən Bəni-İsrail İsaya iman gətirdimi? Onlar Allaha təslim oldularmı? Yox. Keşişlərin kinləri daha da artdı. Onlar sadələvh insanlar arasında şayiə yayır və İsanı kafir bir cavan adlandırırdılar.

Onlar o həzrətin qətl planını hazırladılar. İsa (ə) hiss etdi ki, onların gözlərindən küfr yağır. Ona görə də fəryad edib buyurdu:

-Allah yolunda kim mənim köməyim ola bilər?

On iki həvari ayağa qalxıb dedilər:

-Biz Allahın köməkçiləriyik. Allaha iman gətirdik. Sən də şahid ol ki, biz Allahın əmrinə təslimik. Sonra isə üzlerini göyə tutub, dedilər:

«İlahi! Sənin nazil etdiyinə iman gətirdik. Elçinə itaət etdik. Bizi azğın insanlar sırasına salma!»

Həvarilər Məryəm oğlu İsanın ətrafına toplaşmış, onu təsdiq etdilər. Onlar peyğəmbəri müdafiə etmək üçün hazır oldular. Onlar kiçik bir qoşun, lakin çox güclü və qüdrətli idilər.

HİYLƏ

Məsih mübarək Məhəmməd peyğəmbərin (s) gəlişini onlara xəbər verirdi. Onu Mü`əzzi (İzzət verən, mö`minləri əsarətdən qurtaran) adı ilə yad edirdi

O həzrət Allah-təalanın Tövratda Musaya buyurduğunu onlar üçün oxuyurdu: «Sənin kimi onların arasından bir peyğəmbəri seçəcək və sözümü onun dili ilə bəyan edəcəyəm. O səfəriş etdiyim hər şeyi onlara deyəcəkdir».

Ona görə də yəhudilər düşmənçilik edirdilər. Onlar camaatı Məsihi öldürmək üçün təhrik edirdilər. Onun bərasində şaiyə yayıb, deyirdilər:

-O cadugərdir və həzrət Musanın dinindən çıxmışdır.

Bir gün yəhudilər ibadətgaha tərəf getdilər. Məsih həvarilərlə orada idi. Onlar Məsihi öldürmək istəyirdilər.

Hökumət mə`murları işə qarışdılar. İsanı tutmaqda hakim Filatosun məqsədi fasiq yəhudiləri himayə etmək, İsanın fikir və peyğəmbərliyi barəsində araşdırma aparmaq idi.

Məsih mə`murlar tərəfindən saraya gətirildi. Onun arxasınca səs-küy qalxdı. Filatos nigaranlıq və qəzəbləri barəsində onlarla söhbət etmək üçün saraydan çıxdı. Onlar hər tərəfdən qışqırırdılar:

-O kafirdir.

-Dinsizdir.

-Xəyanətkardır.

Gözətçilər sarayın qapılarını bağladılar. Filatos diqqətlə Məsihin çöhrəsinə baxdı. İsanın gözlərindən səfa və səmimiyyət yağdı. Öz-özünə dedi: «Belə bir cavan mütləq parlaq düşüncələrə sahib olmalıdır».

Buna görə də Filatos üzünü həzrətə tutub dedi:

-Bə`ziləri deyirlər ki, sən camaatı hökumətin əleyhinə təhrik edirsən.

Məsih özünə e`timadla dedi:

-Mən camaatı ruhlarına qayıtmalarına də`vət edirəm. Də`vət edirəm ki, insan öz qardaşına ehsan və yaxşılıq etsin, yeganə Allaha ibadət etsin.

Filatos yunan fəlsəfələrinin bə`zi məzhəbləri barəsində mə`lumata malik idi. Ona görə də İsanın fikir və düşüncələrində Roma hökumətinə təhlükə yaradacaq bir şey görmədi. O, sarayın qapılarını açıb, Məsihi azad etdi.

Amma, yəhudilər şaiyə yaydılar ki, hakim Məsihin fikirlərinin tə`siri altına düşmüşdür. O, padşaha xəyanət etmək istəyir.

Onlar çirkin və nanəcib insanlar idilər. Onlar tək-cə şaiyə yaymırdılar, həm də məktublar yazıb, Romaya göndərirdi və padşahdan o hakimi vəzifəsindən uzaqlaşdırmağı xahiş edirdilər.

Beləliklə, hərc-mərc bütün ölkəni bürüdü. Hakim işlərin onun əleyhinə başa çatacağından qorxaraq, yəhudilərlə razılığa gəldi və onları Məsihin barəsində azad buraxdı.

Kin və düşmənçilikdə yanan yəhudi və keşişlər canavar kimi Məsihin axtarışında idilər. Onlar dişləri ilə onu parçalamaq istəyirdilər. Amma, günahına görə yox, onun insaniyyətinə görə. Allahın Musaya nazil etdiyi dinə bənzər həqiqi bir din gətirdiyi üçün.

Casuslar hər yerdə o həzrəti axtarırdılar. Məsihin gizlənməsi onların nigaranlığına səbəb olmuşdu. Çünki, o həzrətin vücudu onların mənafeləri üçün çox böyük təhlükə sayılırdı.

Keşişlər həzrət Məsihi tapan və onu tutmaq üçün onlara mə'lumat verən adamlara hədiyyə və mükafatlar tə'yin etdilər.

MƏSİHİN ƏZİYYƏTLƏRİ

Məsih və anası çox əzab-əziyyətlərə dözdülər.

Yəhudilər İsanın doğulduğu ilk günlərdən Məryəmə əziyyət verirdilər.

İsa böyüdükdən və Allahın risalətini öhdəsinə götürdükdən sonra hər yerdə onu təzyiq altında saxladılar. Onlar indi hökuməti onu öldürməyə təhrik etmişdilər. Onlar hakimi padşaha xəyanət etməsində ittiham edirdilər.

Yəhudilər o həzrəti öldürməkdə yaşıl işıq aldılar. Hər yerdə onu axtarmağa başladılar. Roma hakimi də onu tutmaq və dar ağacından asmaq üçün əsgərlərdən ibarət bir dəstə tə'yin etdi. Bəs İsa harada idi?

Məsih bə'zi həvarilərlə bağda gizlənməmişdi. Yemək yedikdən sonra həzrət ayağa qalxdı ki, öz ardıcılılarına təvazö və təvazökarlıq barəsində dərs versin. Onların əllərini yudu və buyurdu:

-Mən bu işi etdim ki, sizin üçün nümunə olsun. Siz də insanlarla təvazökarcasına rəftar edin.

O gecə Məsih xəyanət hiss etmişdi. Buyurdu:

-Sizə xəbər verirəm. Tezliklə çoban gedəcək və qoyunlar tənha qalacaqlar. Xoruz üç dəfə banlamazdan əvvəl sizin biriniz mənə kafir olacaqdır.

Həvarilər bir-birlərinə nəzər saldılar. Yəhuda Esxəryutinün gözlərindən xəyanət qılgılığını saçırdı.

O qış gecəsində hava çox soyuq idi. Hamı yuxuya getdikdə Yəhuda yavaş-yavaş çölə çıxdı. O, qızıl və ləl-cəvahirat barəsində düşünürdü. Tezliklə əlinə yetişəcək mükafat barəsində fikirləşirdi. Ona görə də keşişlərin xəbər gözlədikləri ibadətə doğru getdi.

Yəhuda böyük keşişin qulağına yavaşca nə isə deyib, bir ovuc qızıl sikkə aldı. Xoruz üç dəfə banladı. Kahinlər romalı əsgərlərə fərman verdilər ki, Yəhuda

Esxəryutiylə birgə getsinlər.

Yəhuda üzünü örtmüşdü ki, heç kəs onu tanımasın. O hərəkət etdi. Əsgərlər də onun ardınca hərəkət etdilər. Camaat məsələdən xəbərdar oldular. Hay-küy qalxdı.

Həvarilər o yan bu yana qaçdılar.

Allah iradə etdi ki, xaindən intiqam alsın. Ona görə də Məsihin oxşar sifətini Yəhudanın üzünə saldı. Yəhuda Məsihə oxşadı. Allah-təala Məsihi göylərə, onlardan uzaqlara apardı. Onu yəhudilərin çirkin hiylələrindən xilas etdi.

XAÇ

Romalı mə'murlar Məsihi tuta bilmədilər. Onlar onu öncədən tanımırdılar. Çünki, qabaqca onu görməmişdilər. Amma, hay-küy və qalmaqal arasında gözləri Yəhudaya düşdü. Gördülər ki, Məsihin bütün əlamət və nişanələri onda vardır. Onu tutub, apardılar.

Yəhudilər Məsihin əlindən çox tez rahat olmaq istəyirdilər. Ona görə də cəld onu Cəlcələ təpəsinə apardılar.

İsanın sərgüzəştləri unudulsun deyə orada həmin İsaşa oxşayan adamı dardan asdılar.

Bununla belə yəhudilər qorxu ilə yaşayırdılar. Çünki, Məsihin ölməsinə əmin deyildilər. Buna görə şayiə yayırdılar ki, Məryəm oğlu İsa öldürülmüş və dardan asılmışdır. Amma, həqiqət başqa cür idi. Allah-təala Qur`ani-Kərimdə buyurur:

«Onlar İsanı nə öldürdülər, nə də dardan asdılar. Lakin, məsələ onlar üçün dəyişildi. Şübhəsiz ki, onu öldürmədilər. Allah onu özünə tərəf ucaltdı. Allah qüdrətli və hikmətlidir».

Məsih bir gün qayıdacaqdır... Nə vaxt? Və`d olunmuş gün. Əhli-beytin on ikinci imamı Məhəmməd Məhdinin (ə) qiyam edəcəyi gün. Məsih həzrət Məhdinin (ə) sözlərinə və ona şəhadət verəcək, haqq batilə qələbə çalacaq və hər yeri əmin-amanlıq və asayiş bürüyəcəkdir.

اصحاب كهف

ƏSHABI KƏHF

İMANLI CAVANLAR ƏSHABİ-KƏHFİN ƏHVALATI

Roma imperatorunun adı Təracan idi. O bütpərəst və çox təəssübkeş bir insan idi. İmanlı insanları, xüsusən də Həzrət İsa Məsihin ardıcıllarını tə`qib edirdi.

Təracan belə bir bəyanat verdi:

«Məsihin ardıcıllarından hansı birisi allahlara ibadətdən boyun qaçırsa, dövlətə xəyanət etmiş şəxs kimi mühakimə olunacaqdır. Bu zaman isə özünü ölüm və həlakətə sürükləmiş olacaqdır».

Təracan bu fərmanı verməklə Məsihin bütün tərəfdarlarını dövlətə xəyanətkar hesab etdi. Xristianlar ya allahlara ibadət etməli, ya da ölümə hazır olmalı idilər.

YEDDİ CAVAN

Bir çox insanlar qorxudan zahirdə allahlara ibadət edirdilər. Dövlət mə`murları ölkə əhalisinin əqidə və inamlarını yoxlamağa başladılar. Camaat qorxuya düşdü. O şəhərdə tarixdə adları belə qeyd olunan yeddi cavan yaşayırdı:

- 1-Maksimilyanus
- 2-Təlmixa
- 3-Dinasiyus
- 4-Martinus
- 5-Yəmanis
- 6-Antonyos
- 7-Klityo

Bu mö`min cavanlar nə edəcəkləri barədə fikirləşirdilər. Onlar necə qərara gəlsinlər? Onların qarşısında iki yol vardı: Ölüm və küfr.

O taleyüklü anlarda onlar müəyyən bir qərara gəldilər. O qərar şəhərdən qaçmaq idi. Amma, necə?

Səhər çağı təftiş və axtarış dəstəsi mö`minləri tə`qib etdikləri zaman gözətçilər, yanlarında bir it olan və şəhərdən çıxan yeddi cavan oğlana rast gəldi. Gözətçilər soruşdular:

-Hara gedirsiniz?

Onların biri cavab verdi:

-Ova gedirik.

-Çox yaxşı. Amma, gərək qayıdıb, rəsmi bayram mərasimində iştirak edəsiniz.

MAĞARAYA DOĞRU

O cavanlar öz itləri ilə birlikdə şəhərin şərq tərəfindən səkkiz kilometr aralı və Rəqim adlı bir kəndin yaxınlığında yerləşən mağaraya doğru yollandılar. Onlar dağlıq yerə çatıb, təpələrlə yuxarı qalxdılar və qabaqca nəzərdə tutduqları mağaraya getdilər.

Onlar bütpərəstliyin qatı düşmənləri idilər. Onlar inanırdılar ki, yerləri və göyü yaradan Allahdır. Digər allahlara ibadət etmək varlıq aləminin ən böyük həqiqətini inkar etməkdir.

UZUN YUXU

Cavanlar yorğun halda mağaraya çatdılar. Romalıların onları təqib etmələrindən və gizləndikləri yeri tapmalarından qorxurdular.

Onlar əvvəlki gecəni yatmadıqlarından çox yorulmuşdular. Ona görə də yuxuladılar. Kirpikləri yuxusuzluqdan bir-birinə dəydi. Onlar yaxşı sabah yuxusunun fikri ilə yatdılar.

Allah-təala ölüləri diriltməkdə öz qüdrətini göstərmək, insanların onun qüdrətinə inanmaları və yalnız onu elm və qüdrət mənbəyi bilmələri üçün həmin cavanlara ağır bir yuxunu hakim etdi.

Onlar nə qədər yatdılar? Yuxuları uzun müddət davam etdi. Günəş hər gün doğub-batırdı, onlarsa eləcə yuxuda idilər.

Mə'murlar hər yeri gəzib, onları axtarırdılar. Amma, zəhmətləri faydasız idi. Onların macəraları dillərə düşdü. Camaat öz-özlərinə deyirdilər:

«Ov üçün şəhərdən çıxmış yeddi cavandan heç bir xəbər yoxdur».

Beləliklə, illər bir-birinin ardınca ötüb, keçdi. O mağarada nə baş verdiyini isə heç kəs bilmirdi.

Onların itləri əllərini mağaranın ağzına qoyub, ağır və uzun yuxuya getmişdi. Mağaranın havası normal idi. Çünki, onun qapısı cənub qütbünə tərəf açılırdı. Onun iki tərəfində yarığın olmasına görə günəş doğduğu və batdığı zaman ora saçırdı.

On illər keçdi. Onlar hələ də yuxuda idilər.

O mağara ilə rastlaşan hər hansı bir çoban və ya yağışdan ora sığınan yolçu gördüyü dəhşətli mənzərədən qorxub, cəld qaçırdı. Niyə? Çünki, o, açıq gözləri yuxarıya dikilmiş kişilərin orada yuxuya getdiklərini görürdü. Həmçinin, orada cansız heykəl kimi yuxuya getmiş bir ov iti var idi. Onlar dərin və yuxuya qərq olmuşdular.

Bəs görəsən mağaranın bayırında nələr baş verirdi? Ölkənin şəhər və kəndlərində hansı hadisələr yaşanırdı?

TƏRACANIN ÖLÜMÜ

Roma imperatoru Təracan dünyadan köçdü. Ondan sonra başqa zalım hökmranlar iş başına gəldilər.

SALEH PADŞAH

Miladi tarixi ilə 408-ci ildə Tiyodosyos Roma imperatoru taxtına əyləşdi. O, Məsihin dinində idi. Ona görə də Roma imperiyası xristianlıq dininə üz gətirdi.

Miladi ilə 412-ci ildə Allahın iradəsi ilə həqiqət aşkar olundu. O öz lütf və mərhəməti ilə qüdrətini insanlara göstərdi.

O cavanların qaçmasından üç əsr keçirdi. Mağaranın içində nə baş vermişdi? Heç kəs bilmirdi.

O cavanlar itləri Kiltiyonun hürməsi ilə tarixin ən uzun yuxusundan oyandılar. Yalnız bir neçə saat yatdıqlarını güman edən birisi soruşdu:

-Nə qədər yatmışınız?

Onlar hələ də yuxulu idilər. Günəşin qüruba doğru getdiyini və onun qızılı rəngli süasının mağaranın kiçik bir hissəsinə düşdüyünü gördülər. Ona görə də bəziləri

belə fikirləşdilər ki, bütün günü yatmışlar. Onlar elə bilirdilər ki, günəşin batmasını və yenidən doğmasını hiss etmədən yuxuda olmuşlar. İndi ayılmışlar və günəş yenə də qürub vaxtıdadır.

Yuxudan ayılan bu yeddi cavan günəşin qüruba yaxınlaşdığını gördülər. Onlar bilmədilər ki, yalnız bir neçə saatmı yatıblar, yoxsa artıq. Çünki, günəşin qurub edib, yenidən doğduğunu indi qüruba doğru getdiyini, yoxsa başqa bir şəkildə olduğunu bilmirdilər.

Onlar doğrudan da imanlı insanlar idilər. Ona görə də dedilər:

«Bizim nə qədər yuxuda olduğumuzu yalnız Allah bilir».

Onlar belə güman edirdilər ki, bir gün və ya bir gündən bir qədər az yatmışlar.

TƏHLÜKƏLİ TAPŞIRIQ

Sonrakı gün səhər acmağa başladılar. Onların birində qızıl sikkələr vardı. O dedi: -Bizim birimiz bu pulları götürüb, yemək dalınca getməlidir. Amma, gərək ehtiyatlı olsun ki, onu görən olmasın. Əgər biz onların əllərinə keçsək mütləq bizi öldürəcəklər.

Onların biri şəhərə gedib, yemək almaq işini öhdəsinə götürdü. O, mağaradan çıxıb, dağdan endi. Şəhərə necə girməyi barədə fikirləşirdi. Əgər kimsə ondan bir şey soruşsa necə cavab verməli, romalı gözətçi və əsgərlərə nə deməlidir.

Üç əsrdə yağışların, sellərin və küləklərin təsiri ilə vücuda gələn dəyişiklərə və yeniliklərə diqqət yetirmirdi.

Qorxurdu və nigaran idi. Çünki, o nə ova getmişdi və nə də istirahətə. O öz yoldaşları ilə birlikdə mağaraya qaçmışdı. İndi isə yeməyə bir şey əldə etmək üçün qayıdırdı. O, qorxu içində idi.

O hər şeyin dünənki vəziyyətdə olduğunu güman edirdi. Şəhərə çatdı. Oranın bina və hasarlarına nəzər salıb, heyrətə gəldi. O, yolu azıb, başqa bir şəhərə girdiyini güman etdi.

Şəhərə daxil olduqda heç kəs ona əhəmiyyət vermədi. O, allahların heykəllərini də görmədi. Özünü tamamilə yad bir şəhərdə hiss etdi. İnsanlar ona baxır və təəccüblə deyirdilər: «Bu şəxsin əynində qədimi paltar var. Bu gün heç kim onu geyinmir. Buranın əhalisi yeni paltarlar geyinirlər».

O, insanları zülmə mə`ruz qoyan və onların əqidə və inamlarını yoxlayan mə`murları da görmürdü.

O cavan bazara getdi. Bir nəfərdən bazarın yerini soruşdu. Ona yolu göstərdi. Cavan onların danışdığı tərzinə də təəccüb etdi. İnsanların ləhcəsi çox dəyişilmişdi. Onlar yeni ləhcə ilə danışdılar.

Çox qəribə idi.

Cavan öz-özünə dedi: «Deyəsən, yolu səhv gəlib, başqa bir şəhərə çatmışam».

Camaat onun qərib bir insan olduğunu və hansısa ucqar bir dağ kəndindən gəldiyini güman edirdilər.

Cavan qabaqca yeyinti məhsulları satan saleh bir kişini axtarırdı. Amma, onu tapa bilmədi. Əvəzində zahiri görünüşləri onların yaxşı insan olduqlarından xəbər verən

çoxlu satıcılarla rastlaşdı.

O cavan tapşırılmış bə`zi yeməlikləri aldı. Onların pulunu satıcıya verəndə isə gözlənilən hadisə baş verdi.

Satıcı pulları aldıqda mat-məttəl ona baxıb, öz-özünə dedi: «Bu pullar imperator Təracanın zamanına aiddir. Bu pulların vaxtından üç əsr keçir».

Satıcı cavana təəccüblə baxdı. O öz-özünə fikirləşdi: «Bəlkə də bu, xəzinə tapmışdır».

Cavan o vaxta qədər görmədiyi pul sikkələrinə nəzər saldı. Öz-özünə dedi: «İlahi! Bu nə deməkdir?»

Satıcı dedi:

-Əgər məni də öz xəzinənlə şərik etsən heç kimə xəbər verməyəcəyəm.

-Hansı xəzinə? Bu pullardan başqa mənim heç nəyim yoxdur.

Elə isə mən də mə`murlara xəbər verəcəyəm. Satıcı cavanın paltarından yapışıb, qışqırdı. Camaat onların ətrafına toplaşdılar. O, üzünü çevirib, dedi:

-Xahiş edirəm məni burax. Əgər məni tutsalar öldürəcəklər. Təracanın əsgərləri heç kəsə rəhm etmirlər.

-Təracan?!

İnsanlar təəccüblə və gülərək dedilər:

-Təracan yüz illər bundan qabaq ölmüşdür... Ey cavan sən dəlimi olmusan?

Cavan soruşdu:

-Bəs indi şəhərin hakimi kimdir?

-Tiyodosyos... O saleh bir padşahdır. İki-üç ildir ki, Məsihin dininə inam gətirmişdir.

Alnını ovan qoca bir kişi dedi:

-Aman Allah! Uşaq vaxtı nənəm mənə bə`zi cavanların sərgüzəşti haqqında danışardı. Onlar imperatordan qorxuqları üçün şəhərdən qaçmışdılar. Heç kəs onları tapa bilməmişdi.

O cavan özünü itirdi. Eşitdiyi sözlərin həyəcanından az qalırdı yerə yıxılsın. Görəsən, bütün bu illər ərzində onların yuxuda olması ağılla uyğundurmu? Görəsən, insan üç əsr müddətində yuxuya gedə bilərmi? O heç nəyi xatırlamırdı. Elə bilirdi ki, dünən yatıb, bu gün oyanmışdır. Gözlərini ovdu. Olmaya bu da yuxudur. Amma, yox, yox. Onun gördükləri həqiqət idi; çox böyük bir həqiqət.

ƏHVALATIN SONU

İsti və həyəcanlı xəbərlər şəhərin hakiminə çatdı. O imanlı insan idi. Cavanı gətirmələrini əmr etdi. Hakim böyük bir həqiqətin qarşısında olduğunu anladı. Allah-təala ölüləri diriltməyinə, qiyamətin və məadın haqq olmasına və insanların bir gün Allahın dərğahında duracaqlarına aid öz qüdrətinə əlamət və nişanə göstərmək istəmişdi.

Hakim cavandan onları həmin mağaraya aparmasını istədi. Beləliklə, o cavan yola düşdü. İmanlı hakim və əsgərlər onun ardınca hərəkətə başladılar. Mağarada olan cavanlar qorxdular. Çox nigaran oldular. Çünki, qardaşları gecikmişdi. Onların biri dedi:

-Bəlkə də tutulmuşdur.

O birisi dedi:

-Bəlkə də şəhərə girərkən gecikmişdir. Siz ki, gözətçilərin nə qədər diqqətli olmalarını bilirsiniz.

O an onların biri mağaradan çıxdı. Dağın yuxarisına qalxıb, zirvəyə çatdı. Oradan şəhərə gedən yola nəzər saldı. O, öz gözləri ilə onu qorxudan bir şey gördü.

Budur, uzaqdan Roma qoşunu gəlir.

Cəld qayıdıb, dostlarına xəbər verdi. Onlara dedi:

-Bir qoşunun bizə tərəf gəldiyini gördüm. Deməli, dostumuz tutulmuş və bizim yerimizi onlara göstərmişdir.

Başqa birisi dedi:

-Məncə belə deyil. Gözləyirik. Bəlkə də qoşun başqa bir yerə gedir.

Həyəcanlı anlar keçirdi. Birdən şəhərə getmiş cavan mağaraya daxil oldu. O, həqiqəti onlara söylədi.

Onlar bir gün və ya bir neçə saat yatmamışdılar. Həqiqətən yuxuları üç əsrə qədər uzanmışdı. Allah-təala onları öz qüdrət nişanələrindən biri etmişdi.

O ölümləri dirildir. Yenidən ruhu bədənə qaytarır.

Cavan dostlarının yanına tək qayıtmaq üçün hakimdən icazə istədi. Çünki, onlar zülm və haqsızlıqdan qaçır, hansı hadisənin baş verdiyini isə bilmirdilər.

Cavanlar məsələdən xəbərdar olarkən Allahın qorxusundan və onun görüşünün şövqündən ağladılar. Onun dərgahına münacat edərək öz ölümlərini istədilər. Çünki, onlar keçmiş - üç əsr öncəyə bağlı insanlar idilər.

Allah-təala onların duasını eşidib, ağır bir yuxunu onlara hakim etdi. Ruhları xeyir və bərəkətlə dolu olan rahat və uzaq bir aləmə qanad çaldılar.

Hakim gözləyirdi, lakin heç bir faydası yox idi. Odur ki, şəxsən mağaraya girmək qərarına gəldi. O və ətrafındakılar mağaraya daxil olduqda çox qəribə bir mənzərəylə rastlaşdılar. Yeddi cavan öz itləri ilə birgə dünyadan köçmüşdülər. Hələ bədənləri isti idi.

Hakim və mö'minlər böyük Allaha səcdə etdilər.

O zaman camaat arasında ruh barəsində söhbət və mübahisələr gedirdi. Bə'ziləri ruhun Qiyamətdə yenidən bədənə qayıdacağını və bə'ziləri isə onun digər bədənə daxil olduğunu söyləyirdilər. Lakin, öz gözləri ilə Əshabi-kəhfi və ruhun onların bədəninə qayıtmasını gördükdə Allahın qüdrətini dərk etdilər.

Müşriklər bu məsələyə hələ də tərəddüdlə yanaşırdılar. Odur ki, dedilər:

-Onların olduğu yerdə bir ev tikin. Rəbləri onların vəziyyətinə daha agahdır.

İmanlı insanlar isə dedilər:

-Orada məscid tikəcək və Allahın, qüdrətini göstərdiyi yerdən bərəkət istəyəcəyik.

Mö'minlər qələbə çalıb, həmin yerdə yalnız Allahın ibadət olunacağı bir məscid tikdilər.

اصحاب فيل

FİL HADİSƏSİ

FİL SAHİBLƏRİNİN ƏHVALATI

Miladi tarixi ilə 535-ci ildə Yəmən hakimi Əbrəhə Həbəşi, Həbəştan imperatorluğundan ayrılıb, öz ölkəsinin müstəqilliyini e'lan etdi. O, digər imperatorlar kimi başqa yerləri işğal edib, ölkəsinin ərazisini genişləndirmək fikrinə düşdü.

O zaman İran imperiyası ilə Roma imperiyası arasında çox ciddi qarşıdurma var idi. Romalılar Əbrəhəni təhrik edir və onunla əlaqələrini möhkəmlədirirdilər. Lakin, farslar Əbrəhə hökumətinə zidd olan xristianları və həmçinin Yəmən yəhudilərini himayə edirdilər.

Yəmənlinin həbəşilər tərəfindən işğal olunmasında yəhudilərin də rolu var idi. Belə ki, onlar Zunəvası təhrik edirdilər ki, Nəcran xristianlarını təzyiq altında saxlasın və nəticədə Həbəşə, Yəmənə işğal etmək üçün qüvvə göndərsin.

QÜLLEYS

Əbrəhə Həbəşi düşünərək belə qərara gəldi ki, Hicaz torpaqlarını əldə edib, qurudan keçən ticarət yoluna hakim olsun və bununla da Roma imperiyasına qoşulsun.

Romalılar onun bu işini alqışladılar. Çünki, bununla onlar İran imperiyasının sərhəd zonalarında öz hakimiyyətlərini daha da möhkəmlənlirmək imkanı əldə etmiş olardılar. Ona görə də ora xristian dinini yaymaq üçün təbliğatçılar göndərdilər.

Əbrəhə orada çox böyük bir mə'bəd düzəltmək istəyirdi. Bu işdə onun məqsədi ərəblərin nəzərini cəlb etmək, onları həcc və Kə'bə ziyarətlərindən ayırmaq, xristianlaşdırmaq idi.

Böyük mə'bədin tikintisi sona çatdı və Əbrəhə ərəbləri ora də'vət etdi. Lakin, ərəb karvanları hələ də müqəddəs Kə'bəyə üz tuturdular.

Əbrəhə Kə'bəni viran edəcəyini e'lan etdi. O, bütün qüvvələrini toplayaraq, qarşıda təlim görmüş Afrika filləri olmaqla hərəkətə başladı. Əbrəhə böyük qoşunun önünə keçərək Sən'adan xaric oldu və Məkkəyə tərəf hərəkətə başladı.

Yəmənlinin ətrafında olan bə'zi ərəb qəbilələri həbəşilərin hücumunun qarşısını almaq istəsələr də məğlub oldular. Bu minvalla Həbəştan ordusu Məkkəni işğal etmək və Kə'bəni dağıtmaq üçün onlara tərəf irəlilədi.

Həbəştan qoşunu öz yolunda rastlaşdığı bütün şeyləri mənimsəyirdi. Onlar Məkkə yaxınlığındakı dərələrin birində Haşim oğlu Əbdül-müttəlibin dərələrini görüb, onları da qarət etdilər.

Qoşunun hücum xəbəri Məkkəyə çatdı. Məkkə sakinləri şəhərdən çıxıb, dağın zirvələrinə çəkildilər. Həzrət Məhəmməd peyğəmbərin (s) babası Əbdül-müttəlibdən başqa şəhərdə heç kim qalmadı.

KƏ'BƏNİN ALLAHI

Məkkənin böyüyü Həbəşə əsgərlərinin hücumuna mə'ruz qalmasınlar deyə sakinlərə şəhərdən çıxmağı tövsiyə etdi.

Əbdülmüttəlib hamının hörmət etdiyi bir insan idi. Miladi ilə 540-cı ildə o, zəməzəm quyusunu qazdırmışdı və o vaxtdan da bütün camaat ona hörmət edib, rəhbər kimi qəbul etmişdilər.

Əbdülmüttəlib Kə'bəyə üz tutaraq Allah dərgahına raz-niyaz etdi ki, öz şərəfətli evini qorusun. O, qəlbinin səmimi sözlərini belə ifadə etdi:

-İlahi! Hamı öz evini qoruyur, sən də evini qoru! Hər bir insan düşmənlərin hücumuna mə'ruz qalan evini müdafiə edir. İlahi! Sən də evini həbəşilərin hücumundan qoru və müdafiə et!

Həbəşə qoşunu Məkkəyə yaxınlaşdı. Şəhəri işğal etmək üçün hazırlıq məqsədi ilə orada düşərgə saldı. Əbrəhə soruşdu:

-Məkkənin böyüyü kimdir?

Ona xəbər verdilər ki, şəhərin böyüyü İbrahim Xəlilin (ə) nəvələrindən olan Əbdülmüttəlib adlı qoca bir kişidir. Əbrəhə onunla danışmaq istədi. Əbrəhənin əmri ilə himyərlə bir kişi Əbdülmüttəlibin yanına gedib, ona dedi:

-Padşah deyir ki, müharibə fikrim yoxdur, təkcə Kə'bəni dağıtmaq üçün bura gəlmişəm. Əgər onlar orduya müqavimət göstərməsələr, ordu da Məkkə camaatına hücum etməyəcək.

Əbdülmüttəlib cavab verdi:

-Biz də döyüş istəmirik. Həbəşə qoşunu ilə müharibə etməyə qadir də deyilik.

Əbdülmüttəlib Kə'bəyə tərəf işarə edərək dedi:

-Bu, Allahın hörmətli evidir. Bu, onun dostu İbrahimin (ə) evidir. Yalnız Allah öz evini müdafiə etməyə qadirdir. Onu qorumaq üçün bizim kifayət qədər qüvvəmiz yoxdur.

Əbrəhənin göndərdiyi kişi dedi:

-Əgər sizin müharibə etmək fikriniz yoxdursa, onda padşah sizinlə danışmaq istəyir. Əbdülmüttəlib həbəşəli Əbrəhə ilə müzakirə etmək və söhbətləşmək üçün Məkkədən çıxdı.

Əbrəhə öz taxtında əyləşmişdi. Onun üçün qiymətli xalılar sərilmişdi.

Əbrəhə Əbdülmüttəlibi gördükdə onun vüqar və heybəti ürəyinə oturdu. Hörmət əlaməti olaraq yerindən qalxdı. Gülərlə onu qarşıladı. Onu öz yanında taxtın üzərində əyləşdirib, söhbətə başladı. Ona başa salmaq istəyirdi ki, o, bura yalnız bir məqsədə görə gəlib və o da Kə'bə evini dağıtmaqdır. Əbrəhə tərcüməçiyə üzünü tutaraq dedi:

-Ondan soruş, gör bir istəyi varmı?

Əbdülmüttəlib dedi:

-Həbəşə qoşunu mənim iki yüz dəvəmi götürüb. Mən onları istəyirəm.

Əbrəhə onun sözlərinin tərcüməsini eşitdikdə çox təhqiramiz nəzərlə Əbdülmüttəlibi süzərək dedi:

-Səni gördükdə çox hörmətli bir şəxsə bənzətdim, lakin görürəm ki, elə deyilsən. Sənin və ata-babalarının hörmət etdiyi evi qoyub, məndən öz dəvələrinin qaytarılmasını

istəyirsən?

Əbdülmüttəlib Əbrəhəyə baxaraq cavab verdi:

-Mən dəvələrin sahibiyəm, Kə'bə evinin isə onu qoruyacaq sahibi vardır.

Əbrəhə məsxərə ilə dedi:

-Məncə yox.

Əbdülmüttəlib isə çox möhkəm iman və arxayınılıqla dedi:

-Tezliklə görəcəksiniz.

Əbrəhə narahat oldu və müzakirəni sona çatdırmaq üçün yerindən qalxdı. Əbdülmüttəlib də ayağa durdu. O, Kə'bəyə yollandı. Kə'bənin müqəddəs qapısının dəstəyini tutub, tərətədi və ağlayaraq dedi:

-İlahi! Hər bir insan təhlükəni və düşməni evindən uzaqlaşdırır. Sən də düşməni evindən uzaqlaşdır!

HÜCUM

Səhərin ilk saatlarında Həbəşə qoşunu Kə'bəyə tərəf irəliləməyə başladı. Kə'bəni dağıtmaq üçün ayrılmış ağ fil qoşunun önündə hərəkət edirdi.

Əbrəhə tərənin başından öz qoşununun irəliləməsinə baxırdı. O inanırdı ki, arəblərin hörmət etdiyi Kə'bəni tezliklə viranəyə çevirəcəkdir.

Onlar belə qərara gəlmişdilər ki, öncə ağ fil Kə'bəni titrədib ilk zərbəni vursun və sonra əsgərlər külüng və nizələrlə onu yerlə yeksan etsinlər.

Məkkə camaatı Kə'bə ətrafındakı dağların başından tamaşa edib, orada baş verən hadisələri görmək istəyirdilər. Onlar İbrahim Xəlilin (ə) tikdiyi evə artıq ümitsizliklə baxırdılar.

Əbdül-müttəlib hamıdan çox nigaran idi. Məkkə tacirləri də qəm-qüssə içində idilər. Lakin, onların qəm-qüssələri öz şəxsi mənafeələrindən ötrü idi. Çünki, Məkkə hələ qədimdən çox böyük bir ticarət mərkəzinə çevrilmişdi.

Əbdül-müttəlibin oğlu Abdullah Şama səfər etmiş, həyat yoldaşı Amənəni isə Əbdül-müttəlibin evində qoymuşdu. İndi Amənə də Məkkə camaatının yanında idi və hamilə olduğu uşaq barəsində fikirləşirdi.

FİLİN HƏRƏKƏTİ

Ağ fil Kə'bəyə yaxınlaşdı. Gözlənilmədən qəribə bir hadisə baş verdi. Fil öz sahibinin sözünə baxmayaraq dayandı. Geri qayıtmaq istəyirdi, lakin, fili sürən onu qamçıyla möhkəm vururdu. Amma, bunun da faydası olmadı. Baş sərkərdə olan Əbrəhə təəccüblə macərəyə baxır və qəzəblə öz mə'murlarının başına qışqırırdı.

Fili minən şəxs mümkünsüz işi görməyə çalışırdı. O çalışırdı ki, fili Kə'bəyə tərəf hərəkət etməyə vadar etsin. Lakin, fil bir addım da irəli getmirdi.

Qəribə bir hadisə baş verdi. Fil dizi üstə yerə çökdü. Əmr icrasız qaldı. Çünki, fil itaətsizlik göstərdi və heç kəs onu hərəkətə gətirməyə qadir olmadı.

Əgər Əbrəhənin bir zərrə imanı olsaydı, odlu qamçı zərbələri altında olan filin nəyə görə belə etməsi barədə fikirləşərdi. Lakin, o, qürurlü idi və öz hakimiyyət və böyüklük istəyindən başqa bir şey düşünmürdü.

CƏHƏNNƏM YAĞIŞI

Qəfildən üfüqdə buluda oxşar bir qaraltı göründü. Lakin, o, qaraltı deyildi. Onlar quş dəstələri, özləri ilə kiçik daşlar gətirən Əbabil quşları idilər. Bu daşlar alov şö'lələri tək isti idilər.

Quşlar Həbəşə əsgərlərinin başları üzərinə uçub cəhənnəm yağışına başladılar. Quşlar bir-birinin ardınca dəstə-dəstə hücumlar edirdilər. Bir dəstə öz daşlarını atır və digər dəstə gəlirdi.

Həbəşə əsgərləri arasında hərc-mərclik düşdü. Daşlar düz hədəfə dəyir və işğalçılar milçək kimi yerə sərilirdilər.

Əbdülmüttəlib hadisəyə tamaşa edirdi. Təvazökarlıq halı onu bürümüşdü və gözlərindən iman parlayırdı. Bəli, bu, Allahın qüdrəti idi.

Əbrəhə qaçan vaxt qamçı ilə atının arxasını qana buladı. Amma, Əbabil quşları öz odlu güllələri ilə onu tə'qib edirdilər. Əbrəhə öz ölkəsinin paytaxtı Sən'aya çatdı. O, şəhərin qapısı yanında atından yıxıldı. Onun bərəlməmiş gözləri qorxu və həyəcanından xəbər verirdi.

CANSIZ CƏSƏDLƏR

Əbdülmüttəlib Kə'bəyə gəldi. Kə'bənin ətrafına diqqətlə baxdıqda orada çoxlu yanmış bədən müşahidə etdi. Ora çox qorxulu bir döyüş meydanına çevrilmişdi.

NURUN DOĞULMASI

Hələ Əbdülmüttəlib Kə'bənin xilas olma müjdəsini və Allahın işğalçılardan in-

"Rəsulullah" filimindən

tiqam alması xəbərini Məkkə camaatına verməmiş, mübarək bir övladının doğulma xəbərini aldı. Bəli, Amənədən bir uşaq doğulmuşdu.

Sevincindən Əbdülmüttəlibin üzü güldü. Çünki, bir tərəfdən Allah-təala öz evini qorumuş və digər tərəfdən Amənə dünyaya xeyir və bərəkətli bir uşaq gətirmişdi.

Əbdülmüttəlib nəvəsini qucağına aldı və dedi:

-Adını Məhəmməd qoyuram.

Camaat təəccüblə ondan soruşdular:

-Niyə bu adı ona qoyursan?

Əbdülmüttəlib dedi:

-İstəyirəm yer və göylərdə tərif olunsun.

AMUL-FİL (FİL İLİ)

Məkkə camaatı sevincək öz evlərinə qayıtdılar. Əbdülmüttəlibsə Kə'bəni işğalçıların murdar bədənlərindən təmizləmək üçün ora yollandı.

Bu xəbər ərəb qəbilələri arasında yayıldı. Kə'bənin hörməti daha da artdı. Camaat o ili «Fil ili» adlandırdılar.

Həzrət Məhəmməd peyğəmbər o ildə dünyaya göz açdı. Qırx ilə yaxın bir müddətdən və Həzrət Məhəmməd peyğəmbərin (s) şərəfətli ömründən qırx bahar keçdikdən sonra Cəbrayıl nazil olaraq ona peyğəmbərliyə çatmasını müjdə verdi. Mübarək «Fil» surəsi, ilk surələrdən olub, fil ilində baş verən hadisəni Məkkə camaatının yadına salır:

«Ya Peyğəmbər! Məgər Rəbbinin fil sahiblərinə (Kə'bəni dağıtmaq üçün fillərlə Məkkənin üstünə gələn həbəş ordusuna) nələr etdiyini görmədinmi?!

Məgər (Rəbbin) onların hiyləsini boşa çıxartmadımı?!

Onların üstünə əbabil quşları göndərdi.

(O quşlar) onlara siccil (cəhənnəm daşları) atırdı.

(Rəbbin) onları (həşərat tərəfindən) yeyilmiş əkin yarpağına döndərdi!»

Əbdülmüttəlib cəddi İbrahim Xəlilin (ə) dini olan Hənif dininin ardıcılı idi. Allah-təala Kə'bəni həbəşlərin hücumundan xilas etdikdə, camaat Əbdülmüttəlibin məqamına və Sübhan Allahın yanında onun dəyərinə vaqif oldular. Əbdülmüttəlib Hübəl, Lat və Üzza kimi bütlərdən kömək istəmədi. O, yalnız Allahın dərgahına ağlayaraq üz tutdu.

TİCARƏT

Məkkə şəhəri çox mühüm bir ticarət mərkəzinə çevrildi. Qüreyş karvanları yayda Şama, qışda isə Yəmənə ticarət səfərlərinə gedirdilər. Qüreyş tacirləri yolda digər qəbilələrin hücumundan amanda idilər və bu, bütün ərəblərin hörmət bəslədiyi Kə'bəyə görə idi.

Həzrət Məhəmməd (s) peyğəmbərliyə seçiləndə Allah-təala Kə'bəni hücumdan xilas etmə lütfünü xatırlatdı. O, özünün Qüreyşin rahat və təhlükəsiz səfərlərinə aid olan lütfünə də işarə edib, buyurmuşdur:

*“1.(Allah fil sahiblərini belə etdi) ki, Qüreyş (tayfası) bir-birləri ilə ülfət etsinlər.
2.Elə bir ülfət ki, qış və yay səfərlərində bərqərar olsun.
3.Belə isə (bu dostluğun şükrünü yerinə yetirmək üçün) gərək Kə`bənin yeganə olan Allahına sitayiş edəsiniz ki,*

4.Onlara aclıq vaxtı yemək verdi və qorxu və təhlükədən amanda saxladı.”

Öz gündəlik namazlarımızda Allah-təalaya üz tutduğumuz zaman Kə'bəni yad etməliyik. Kə'bə Allahın möhtərəm evi, İbrahim (ə) və İsmayılın (ə) tikdiyi evdir. Diqqət yetirmək lazımdır ki, bu əzəmətli ev bizim qüdrət, izzət və iftixar nişanımızdır. Kə'bə islamın yeganə gövhəridir. Kə'bə islam dünyasının ürəyi və bütün müsəlmanların qibləsidir.

MÜNDƏRİCAT

HZ. ADƏM (Ə)	3
HZ. NUH (Ə)	7
HZ. HUD (Ə)	13
HZ. SALEH (Ə)	17
HZ. İBRAHİM (Ə)	21
HZ. LUT (Ə)	27
HZ. İSMAYIL (Ə)	31
HZ. YUSİF (Ə)	37
HZ. İƏYYUB (Ə)	35
HZ. YUNUS (Ə)	49
HZ. ŞÜEYB (Ə)	53
HZ. MUSA (Ə)	57
TALUT VƏ CLUT	67
HZ. DAVUD VƏ HZ. SÜLEYMAN	73
HZ. ÜZEYİR (Ə)	83
ALİ İMRAN	89
HZ. YƏHYA (Ə)	93
HZ. İSA (Ə)	97
ƏSHABİ KƏHF	103
FİL HADİSƏSİ	109